

για την

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

■ **ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

■ **2ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΠΕΕΚΠΕ:
«ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ,
ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ», 15-17 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2004,
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ**

Τ.Θ. 50957
Θεσσαλονίκη
22-GR 54014

ΑΝΟΙΞΗ - ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ 2004 • Τεύχος 31 • 3€

για την
Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
Τεύχος 31
Άνοιξη - Καλοκαίρι 2004
Θεσσαλονίκη
ISSN : 1108-1120

Ιδιοκτήτης: Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.
Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών
για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
ΑΦΜ : 90147670, ΔΟΥ ΙΗ' Αθηνών

Εκδότης:
Υπεύθυνος ο Πρόεδρος της ΠΕΕΚΠΕ
Γιώργος Φαραγγιάκης

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Διευθυντής Σύνταξης: Κώστας Νικολάου
τηλ. 2310-886046
e-mail : kinikola @ hol.gr

Αναπληρωτής Διευθυντής Σύνταξης
Δέσποινα Σουβατζή
τηλ. 2310-434349
e-mail : souvatzi @ eled.auth.gr

Ειδικοί Συντάκτες

Νανά Αντωνιάδου
Νίκος Βουδριολής
Ρούλα Γκόλιου
Σταύρος Λάσκαρης
Γιώργος Περίδης
Βέτα Τσαλίκη
Γιάννης Φαρμάκης
Καίτη Φραγκίσκου

Συνεργάτες Παραρτημάτων

Ηλίας Γάτος (Στερεάς Ελλάδα-Εύβοιας)
Παναγιώτης Κάβουρας (Έβρου-Ροδόπης)
Γιώργος Κιμωνής (Κρήτης)
Αναστασία Κουρεντζή (Μαγνησίας)
Κυριάκος Λεμπέσης (Αττικής)
Παναγιώτης Σταθόπουλος (Δυτ. Ελλάδα)
Σάββας Σωμαράκης (Κεντρικής Μακεδονίας)
Παναγιώτα Τσελεκτσίδου (Δράμας-Καβάλας-Ξάνθης)

Συνδρομές Ετήσιες

Μέλη της ΠΕΕΚΠΕ: Δωρεάν
Εσωτ.: 10 €, Εξωτ.: 15 €
Φορείς: 20 €

Αλληλογραφία

για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση
Τ.Θ. 50957 Θεσσαλονίκη 22-GR 54014
Τηλ. & Fax: 2310-235183

Δημιουργικό-Διαχωρισμοί-Εκτύπωση films

Pre-Press Εκδοτική Βορείου Ελλάδος
Εκτύπωση
ΦΙΛΙΠΠΟΣ Εκδοτική Βορείου Ελλάδος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

της Σύνταξης.....3

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

Μια έρευνα του Παραρτήματος Αττικής της ΠΕΕΚΠΕ

του Τ. Βατρικά.....4

Ένα Σεμινάριο για τη «Διεπιστημονικότητα», τη «Διαθεματικότητα» και τη «Βιωματικότητα» στην ΠΕ και την ΑΥ
της Κ. Σχίζα.....6

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης μέσα από τα προγράμματα ΑΥ και ΠΕ
των Μ. Βαχτσεβάνου και Σ. Χατζηνικολάου.....10

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ – ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Απάντηση σε απόψεις που διατυπώθηκαν σε δημοσιεύματα του περιοδικού της Ένωσής μας και σε άλλα κείμενα
του Γ. Φαραγγιάκη.....12

Ενημερωτικό Δελτίο 6.2.04 του ΔΣ της ΠΕΕΚΠΕ.....15

Επιστολή 20.2.04 του ΔΣ της ΠΕΕΚΠΕ.....17

Ενημερωτικό Δελτίο 16.5.04 του ΔΣ της ΠΕΕΚΠΕ.....19

Πρόγραμμα ΠΕ Ελλάδας-Κύπρου «Χρυσοπράσινο Φύλλο».....20

2ο Πανελλήνιο Συμπόσιο: Έμπνευση, Στοχασμός και Φαντασία στην ΠΕ.....22

ΑΦΙΕΡΩΜΑ Ολυμπιακή Παιδεία και ΠΕ

Ολυμπιακοί αγώνες και «το μικρό είναι όμορφο»

της Β. Τσαλίκη.....23

Υπαιθριες αθλητικές δραστηριότητες και περιβαλλοντική συνείδηση

του Κ. Κουκουρή.....24

Προγράμματα ΠΕ στα σχολεία

της Ρ. Γκόλιου (επιμέλεια).....27

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

2ο Πανελλήνιο Συνέδριο της ΠΕΕΚΠΕ: Βιώσιμη Ανάπτυξη, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Τοπικές Κοινωνίες...32

Οδηγίες για κείμενα, που στέλνονται στο περιοδικό

- Τα κείμενα αποστέλλονται εκτυπωμένα και ηλεκτρονικά (σε δισκέτα ή CD-ROM ή με E-mail).
- Οι φωτογραφίες αποστέλλονται οπωσδήποτε στο πρωτότυπο και όχι μόνον ηλεκτρονικά.
- Ένα άρθρο δεν μπορεί να ξεπερνά συνολικά τις 4 σελίδες περιοδικού.
- Σημειώνεται ότι μία σελίδα περιοδικού έχει μέχρι 800 λέξεις, ενώ αν υπάρχουν σχήματα και φωτογραφίες, το κείμενο μειώνεται ανάλογα.

«Τότε εγώ, μόνος από τους πρυτάνεις, εναντιώθηκα σε σας και σας συμβούλευα να μην κάνετε τίποτε αντίθετο στους νόμους και ψήφισα αντίθετα προς τη δική σας ψήφο. Και ενώ οι ρήτορες ήταν έτοιμοι να με καταγγείλουν και να με οδηγήσουν στο δικαστήριο, με τις δικές σας προτροπές και τις φωνές, εγώ έκρινα ότι έπρεπε μάλλον να διακινδυνέψω παίρνοντας τη θέση των νόμων και του δικαίου, παρά να τα χθώ με το μέρος σας από το φόβο της φυλακής ή του θανάτου»

(Πλάτων, 'Απολογία Σωκράτους')

Η Συντακτική Επιτροπή του περιοδικού «για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση» στα 10 χρόνια ύπαρξής του και σε όλα τα 31 τεύχη που εκδόθηκαν μέχρι σήμερα υπερασπίστηκε με σταθερότητα τις παρακάτω αρχές:

1. Δημοσίευση όλων των κειμένων, που αποστέλλονται στο περιοδικό χωρίς διακρίσεις, με την προϋπόθεση να ενάσσονται στους στόχους, τη φυσιογνωμία και τις θεματικές ενότητες του περιοδικού
2. Δημοσίευση των κειμένων με κριτήρια: την προτεραιότητα άφιξης του κάθε κειμένου στη συντακτική επιτροπή, την επικαιρότητα των κειμένων και κατά καιρούς αφιερώματα του περιοδικού
3. Δημοσίευση κειμένων, που απαντούν σε κείμενα του περιοδικού, αφού πρώτα αυτά δημοσιευθούν.

Δηλαδή, δεν ενημερώνεται κανείς για κείμενα άλλων, που είναι προς δημοσίευση.

Η τήρηση των παραπάνω αρχών διαφυλάσσει τόσο το περιοδικό όσο και την ΠΕΕΚΠΕ, που αποτελούν θεσμούς κατακτημένους με πολύ κόπο, πολυετή προσφορά εθελοντικής εργασίας πολλών, από εμπλοκή σε διενέξεις ατόμων, ομάδων κλπ, που θα μπορούσε να οδηγήσει σε φθορά και απαξίωση και των δύο μοναδικών στο είδος τους θεσμών της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Με βάση τα παραπάνω, δεν ενημερώθηκε κανένας για κείμενα που δημοσιεύθηκαν στο προηγούμενο τεύχος Νο 30 και οι απαντήσεις σε αυτά δημοσιεύονται στο παρόν τεύχος (Νο 31). Για τη στάση μας αυτή, κατηγορηθήκαμε για μονομέρεια και μη ισόρροπη παρουσίαση των απόψεων, αντί να υπάρξει επιβράβευση για την τήρηση των αρχών.

Για τον ίδιο λόγο, εφαρμόζοντας με σχολαστική αυστηρότητα την 3η αρχή από τις παραπάνω, αποφασίσαμε να μη δημοσιεύσουμε στο παρόν τεύχος κείμενα στα οποία απαντούν άλλα κείμενα, που δημοσιεύονται στο τεύχος αυτό, αν και η παραγωγή των πρώτων είχε προηγηθεί χρονικά, όμως οι συντάκτες τους μας ζήτησαν τη δημοσίευσή τους εκ των υστέρων, δηλαδή αφού είχε γίνει η συνεδρίαση της Σ.Ε., που καθόρισε την ύλη του τεύχους. Τα κείμενα αυτά θα δημοσιευθούν στο επόμενο τεύχος.

Επίσης, σε απόφαση του ΔΣ της ΠΕΕΚΠΕ εκφράστηκε δυσαρέσκεια προς τη συντακτική επιτροπή του περιοδικού, επειδή στο τεύχος 30 δεν δημοσιεύθηκε ενημερωτικό σημείωμα του Δ.Σ. της Ένωσης. Κι όμως, πριν διατυπωθεί αυτή η απόφαση είχαμε ενημερώσει το ΔΣ, ότι το συγκεκριμένο ενημερωτικό σημείωμα είχε φθάσει στη συντακτική επιτροπή, τη στιγμή που το τεύχος 30 ήταν ήδη στον εκδοτικό οίκο! Ακόμα, μας έγινε μια υπενθύμιση ότι το ΔΣ της ΠΕΕΚΠΕ έχει εκλεγεί με μεγάλη πλειοψηφία. Ο υπαιτιγμός είναι σαφής. Να υπενθυμίσουμε κι εμείς ότι στη δημοκρατία, οι πλειοψηφίες μπορούν να αλλάζουν ορισμένες αρχές κατόπιν ψηφοφορίας. Δεν μπορούν όμως να παραβιάζουν ή να ζητούν την παραβίαση των αρχών, που ισχύουν.

Τέλος, επειδή αυτό που μας ενδιαφέρει πάνω απ' όλα είναι η ενότητα και η συνέχεια, θα μπορούσαμε με πολύ αγάπη να δεχθούμε ότι οι παραπάνω αρχές δεν ήταν γνωστές σε όλους ή ότι λησμονήθηκαν μέσα στη δίνη των γεγονότων. Ας είναι κι έτσι!

Υπερασπίζοντας τις αρχές, τους θεσμούς και την αλήθεια

της Συντακτικής Επιτροπής

Μια έρευνα του παραρτήματος Αττικής της ΠΕΕΚΠΕ

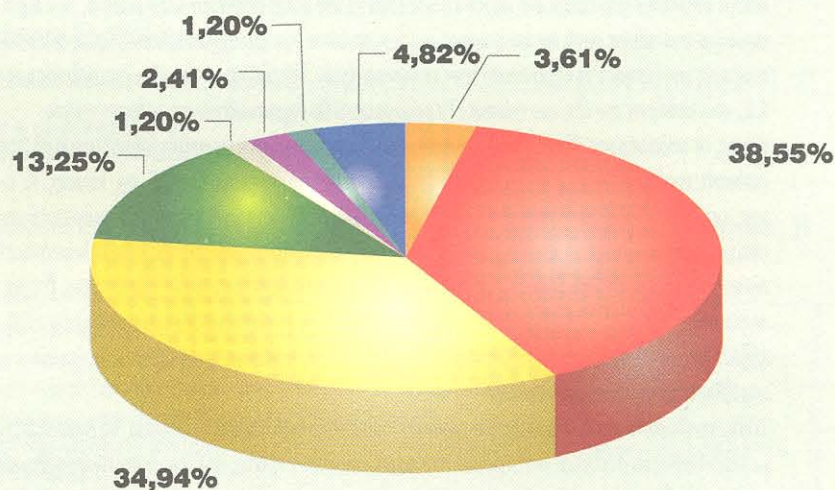
Η συνεχώς αυξανόμενη προσέλευση συναδέλφων - μελών της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. στις διάφορες επιμορφωτικές συναντήσεις (ημερίδες, διημερίδες και σεμινάρια), μας ώθησε να αναζητήσουμε την «ταυτότητά» τους, ώστε να έχουμε μία ολοκληρωμένη άποψη για την επαγγελματική τους κατάσταση αφενός και την ενασχόλησή τους με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση αφετέρου. Οφείλουμε όμως να ομολογήσουμε ότι το δείγμα (τα συλλεχθέντα ερωτηματολόγια) δεν ήταν πολύ μεγάλο. Απεδείχθη όμως επαρκές για να συναγάγουμε κάποια συμπεράσματα. Ας αρχίσουμε λοιπόν...

Το ερωτηματολόγιο είχε χωρισθεί νοητά σε δύο μέρη: Το πρώτο αφορούσε κάποια ελάχιστα προσωπικά στοιχεία (φύλο και ηλικία) και επιπλέον κάποια επαγγελματικά στοιχεία (βαθμίδα εκπαίδευσης, χρόνια υπηρεσίας και σπουδές). Το δεύτερο επικεντρώθηκε στα της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

1) Προσωπικά - επαγγελματικά στοιχεία:
Η πρώτη μας ένδειξη αφορά τη συμμετοχή των δύο

φύλων. Εδώ αποδεικνύεται λοιπόν ότι ο χώρος... γυναικοκρατείται σε μεγάλο βαθμό: Σχεδόν το 65% είναι γυναίκες, ενώ μένει ένα 35% για τους άντρες. Συνάδελφοι άντρες, προσέρχεσθε διότι χανόμαστε! Εν συνεχεία θελήσαμε να διερευνήσουμε τις ηλικιακές ομάδες των μελών μας. Έτσι, τα πλέον συχνά ηλικιακά επίπεδα είναι 31-40 ετών (44,58%) και 41-50 ετών (39,76%) με τα υπόλοιπα να αντιπροσωπεύουν εμφανώς μικρότερα ποσοστά, ήτοι 20-30 ετών (1,20%), 51-60 (10,84%) και ...αγνώστου ηλικίας (3,61%). Τα στοιχεία αυτά, εάν συνδυασθούν και με τα χρόνια υπηρεσίας, ήτοι 1-10 (21,69), 11-20 (46,99%), 21-30 (21,69%) και άγνωστο (9,64%), μας υποδεικνύουν τη σχετικά πρόσφατη - τελευταία 15ετία - διείσδυση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Εκπαίδευση, Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια. Όσον αφορά στη βαθμίδα εκπαίδευσης τώρα, έχουμε Πρωτοβάθμια (Νηπιαγωγείο - 3,61%, Δημοτικό - 38,55%), Δευτεροβάθμια (Γυμνάσιο - 34,94%, Λύκειο - 13,25%, ΤΕΕ - 1,20%), Τριτοβάθμια 2,41% και ΚΠΕ 1,20%. Αυτό αποδεικνύει τη διάχυση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Δημοτικό και το Γυμνάσιο όπου υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις: Ευέλικτη ζώνη, διαθεματικότητα, χρόνος κτλ. Δυστυχώς στο Νηπιαγωγείο και

ΒΑΘΜΙΔΕΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ και Π.Ε.

στα Λύκεια/ΤΕΕ η διάχυση είναι πολύ μικρή για διαφορετικούς όμως λόγους. Στο δε Νηπιαγωγείο αυτό οφείλεται μάλλον στην έλλειψη ενημέρωσης των συναδέλφων αυτής της βαθμίδας, ενώ στα Λύκεια είναι τοις πάσι γνωστό ότι ο χρόνος είναι είδος εν ανεπαρκεία, αφού έχουν καταντήσει ως προπομπός της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης και το βασικότερο ενδιαφέρον των μαθητών και καθηγητών είναι, εκ των πραγμάτων, η ολοκλήρωση της ύλης για τις Πανελλήνιες Εξετάσεις. Το δε μικρό ποσοστό της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση είναι ένα πρόβλημα προς εξέταση. Τέλος όσον αφορά στις σπουδές, το 61,45% έχει πτυχίο Α.Ε.Ι., το 15,66% δεύτερο πτυχίο, το 15,66% μεταπτυχιακό τίτλο, το 4,82% διδακτορική διατριβή και το 2,41% άλλο πτυχίο.

2) Περιβαλλοντική Εκπαίδευση:

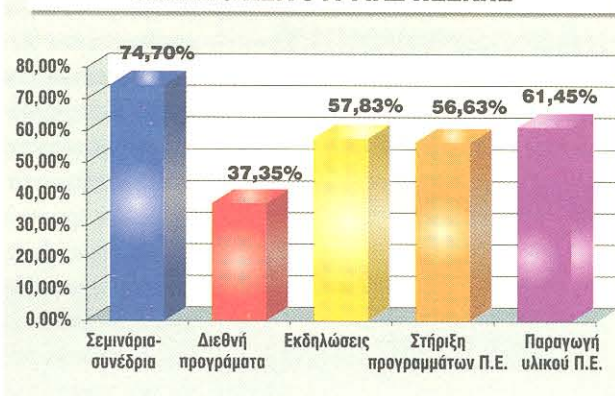
Οι ημέρες επιμόρφωσης στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση μας έδωσαν τα εξής ποσοστά: 0-5 (36,14%), 6-10 (14,46%), 10+ (45,78%) και άγνωστο (3,61%). Εντύπωση προκαλεί το ποσοστό των επιμορφωθέντων συναδέλφων για πάνω από 10 ημέρες, γεγονός που αποδεικνύει τη διάθεση και τη σπουδή μας για συνεκόμενη και ποιοτική επιμόρφωση πάνω στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, και η οποία έχει σαν αποτέλεσμα όλο και πιο αξιόλογα προγράμματα στα Σχολεία μας. Τα προγράμματα στο Σχολείο έχουν ως εξής: κανένα πρόγραμμα (10,84%), 1-5 (48,19%) και αυτό μας υποδεικνύει τη διάθεση των συναδέλφων να κάνουν προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο Σχολείο τους, έστω και εάν είναι αρχάριοι, έστω και εάν αντιμετωπίζουν προβλήματα χρόνου και κόστους. Όμως τα αμέσως επόμενα ποσοστά, 6-9 (7,23%), 10+ (3,61%) και άγνωστο (30,12%) μας θέτουν προβληματισμούς, δεδομένου ότι κατά πάσα πιθανότητα η απουσία απάντησης σε αυτό το ερώτημα σημαίνει και κανένα πρόγραμμα στα Σχολεία! Η έλλειψη χρόνου, διοικητικής υποστήριξης και η ανεπάρκεια πιστώσεων δημιουργούν ανυπέβλητα προβλήματα σε μεγάλη μερίδα συναδέλφων οι οποίοι είτε θα ήθελαν να ξεκινήσουν, επιτέλους, ένα πρόγραμμα στο Σχολείο, είτε να πραγματοποιούν όλο και περισσότερα και μάλιστα με διασκοπική συνεργασία σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Και τα παρακάτω στοιχεία έρχονται προς επίρρωση ακριβώς των λεγομένων. Συγκεκριμένα, στα Εθνικά Θεματικά Δίκτυα συμμετέχει μόνο το 37,35% των συναδέλφων, ενώ το 37,35% δεν έχει καμμία τέτοια συμμετοχή, ενώ ένα μεγάλο ποσοστό (25,30%) δεν απάντησε καν στην ερώτηση! Μήπως αυτό σημαίνει ότι δεν γνωρίζουν καν τι είναι Εθνικό Θεματικό Δίκτυο; Στα δε Διεθνή και Ευρωπαϊκά Προγράμματα το ποσοστό συμμετοχής είναι αποκαρδιωτικό: Μόλις 24,10%! Προφανώς οι αιτίες είναι οι προαναφερθείσες.

Εν συνεχεία υπάρχουν κάποια στοιχεία τα οποία αφορούν ειδικότερα την Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. Ειδικότερα, στην ερώτηση πότε γίνετε μέλος της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε., η μεγάλη πλειοψηφία (67,47%) αναφέρει την τετραετία 1999-2002. Συγκεκριμένα, το 1999 - 9,64%, το 2000 - 15,66%, το 2001 - 19,28% και το 2002 - 22,89%. Φαίνεται ότι τα τελευταία χρόνια η άνθηση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και η συνακόλουθη αδιάλειπτη, ποιοτική και ενδεδειγμένη προσπά-

θεια της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε., απέδωσε καρπούς! Η ύπαρξη της Ένωσής μας γίνεται γνωστή στο ευρύ εκπαιδευτικό κοινό είτε από μέλη της - 36,14% (έχουμε λέγειν, επιχειρήματα και πειθώ απ' ό,τι φαίνεται!) είτε από συνέδρια - σεμινάρια (31,33%), ΚΠΕ (15,66%), υπεύθυνο Π.Ε. (12,05%) και τέλος έντυπα της Ένωσης, 4,82%.

Στις επόμενες τέσσερις ενότητες τα ποσοστά είναι σχετικά, δηλαδή δεν λογίζονται ως μέρη ενός συνολικού αθροίσματος 100%, αφού οι ερωτώμενοι μπορού-

ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΠΕΕΚΠΕ

σαν να επιλέξουν περισσότερες της μίας απαντήσεις. Διαπιστώσαμε λοιπόν τα εξής: Η επωφέλεια των συναδέλφων - μελών αφορά την επιμόρφωση (49,40%), τις ιδέες για προγράμματα (49,40%), την αίσθηση επικοινωνίας (59,04%) και την ενημέρωση (74,70%). Αποδεικνύεται επομένως ο σημαντικός ρόλος της Ένωσής μας στη διάχυση της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, στην επιστημονική μας επάρκεια και στην επικοινωνία και αλληλοβοήθεια των μελών της. Όμως εκτός από την υποστήριξη που περιμένουμε από την Ένωση, οφείλουμε και εμείς οι ίδιοι να την προσφέρουμε απλόχερα. Έτσι, 19,28% των μελών μας θέλουν να συνεισφέρουν στη βιβλιοθήκη μας, 15,66% στις μεταφράσεις, 10,84% στις Νέες Τεχνολογίες, 22,89% στη συγγραφή άρθρων για τα έντυπά μας, 37,35% στην οργάνωση εκδηλώσεων και 24,10% στις εισηγήσεις. Όμως υπάρχει και ένα σοβαρό αρνητικό στοιχείο: 22,89% των μελών μας δεν απάντησε καν στην ερώτηση. Ευελπιστούμε ότι αυτό έγινε εκ παραδρομής και όχι λόγω ελλείψεως διάθεσης για βοήθεια! Όσον αφορά στο πλαίσιο λειτουργίας της Ένωσης, τα στοιχεία μας υποδεικνύουν: 74,70% σεμινάρια - συνέδρια, 37,35% διεθνή προγράμματα, εκδηλώσεις 57,83%, στήριξη προγραμμάτων Π.Ε. 56,63% και παραγωγή υλικού Π.Ε. 61,45%. Τέλος, ο ρόλος της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε., πρέπει να είναι επιστημονικός (61,45%), καθοδηγητικός (36,14%), συμβουλευτικός (66,27%), υποστηρικτικός (63,86%) και διεκδικητικός (45,78%). Στα δύο αυτά τελευταία ερωτήματα, διαφαίνεται ο πολύπλευρος ρόλος που καλείται να παίξει η Ένωσή μας, η οποία, παρ' όλα τα πολλά εμπόδια (χρόνος, χρήμα, διοικητική υποστήριξη, θεσμικός ρόλος), τα καταφέρνει αρκετά καλά.

1. Εισαγωγικά

Δεν είναι η πρώτη φορά που η Διεύθυνσή μας οργανώνει κοινό επιμορφωτικό σεμινάριο για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και την Αγωγή Υγείας. Οι κοινές παιδαγωγικές και κοινωνικές ανησυχίες, η αλληλοκατανόηση και η πολύχρονη δημιουργική συνύπαρξη στον ίδιο εργασιακό χώρο με την Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας, την Ελένη Γλαρέντζου, ήταν η βάση πάνω στην οποία διαμορφώθηκε μια κοινή πεποίθηση: το ότι οι δυο αυτές παιδαγωγικές δράσεις έχουν πιο σημαντικές ομοιότητες από αυτές που αφορούν στο θεσμικό τους πλαίσιο.

Όλοι όσοι δραστηριοποιούνται γύρω από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, την Αγωγή Υγείας αλλά και τις άλλες Σχολικές Δραστηριότητες είτε πραγματοποιώντας προγράμματα με μαθητές είτε σχεδιάζοντας και οργανώνοντας επιμορφωτικές δράσεις, μιλούν για τη «διεπιστημονική», τη «διαθεματική» και τη «βιωματική» προσέγγιση της διδασκαλίας και του περιεχομένου της. Δεν ήταν, έτσι, παράδοση η συνεργασία μας προκειμένου να διερευνήσουμε το «πώς αντιλαμβάνονται οι συνάδελφοί μας εκπαιδευτικοί» αυτές τις έννοιες, που εμφανίστηκαν και εδραιώθηκαν τα τελευταία χρόνια στην εκπαιδευτική ορολογία και πρακτική.

Όπως κάθε νέα έννοια, έτσι και η «διαθεματικότητα», η «διεπιστημονικότητα» και η «βιωματικότητα», γίνονται κατανοητές από τους ομιλούντες είτε σύμφωνα με τις δικές τους προσωπικές γνώσεις, ιδέες και αντιλήψεις είτε σύμφωνα με τις βασικές ή ευρύτερες σπουδές τους. Το γεγονός αυτό τείνει να δημιουργήσει ένα εννοιολογικό αλλά και ένα παιδαγωγικό-διδακτικό τοπίο ασαφές, το οποίο είτε επιτρέπει σε άλλους να ισχυρίζονται ότι οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές που ασχολούνται με τα προγράμματα αυτά «αυτοσχεδιάζουν» είτε σε εμάς τους ίδιους να δυσκολευόμαστε να αλληλο-κατανοηθούμε στο επίπεδο της παιδαγωγικής πρακτικής.

Όταν λέμε ότι διδάσκουμε «διεπιστημονικά», εννοούμε συνήθως ότι εξοικειώνουμε τους μαθητές μας με τη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας και ότι τους οδηγούμε στο να αναζητήσουν γνώσεις που αφορούν σε ποικίλα επιστημονικά πεδία. Όταν λέμε ότι διδάσκουμε «βιωματικά», εννοούμε, συνήθως, ότι οργανώνουμε δραστηριότητες αισθησιο-συναισθηματικού χαρακτήρα

έξω από τη σχολική τάξη. Ενώ όλοι σχεδιάζουμε τη διδασκαλία μας με αφετηρία ένα «θέμα», δηλαδή διαθεματικά. Εκείνο το ερώτημα που αναδύεται, μετά από τις παραπάνω απλές διαπιστώσεις, είναι, αν μπορούμε να διδάσκουμε ταυτόχρονα διεπιστημονικά, βιωματικά και διαθεματικά.

Όταν, ωστόσο, διδάσκουμε, δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι, στην ουσία παρακολουθούμε τον τρόπο με τον οποίο μαθαίνουμε. Μετά από αυτήν την παρατήρηση, αναδύεται ένα δεύτερο και κρίσιμο ερώτημα: πόσο σίγουρο είναι το ότι η διεπιστημονική, η βιωματική και η διαθεματική διδασκαλία οργανώνονται γύρω από μια ενιαία αντίληψη για τη γνώση. Και, συνακόλουθα, αν πράγματι ισχύει αυτό, ποια είναι αυτή η ενιαία αντίληψη για τη γνώση.

Με άξονα αυτές τις σκέψεις σχεδιάσαμε ένα σεμινάριο, με τη μορφή εργαστηρίων, έτσι ώστε οι συνάδελφοι εκπαιδευτικοί να διαπραγματευτούν διαλογικά τις αντιλήψεις και τις ιδέες τους γύρω από τις «επίμαχες» έννοιες και τη μεταξύ τους σχέση.

Σκοπός του σεμιναρίου δεν είναι τόσο να δώσει απαντήσεις, όσο να διερευνήσει με ποιες προσεγγισμένες γνώσεις θα μπορούσαμε να οδηγηθούμε σε συγκροτημένες απόψεις αναφορικά με το ζήτημα της διδασκαλίας και του περιεχομένου της, όταν θέτουμε απέναντί μας ως διδακτικό αντικείμενο το «συνολικό μας περιβάλλον». Όταν εκείνο που καλούμαστε να διδάσουμε είναι ο κόσμος που μοιραζόμαστε με τους άλλους ανθρώπους. Όταν εκείνο που μας ενδιαφέρει είναι να μπορούμε όχι μόνο να επιβιώνουμε ως διακριτές-μεμονωμένες κοινωνίες ή άτομα, αλλά κυρίως να συμβιώνουμε με τους άλλους ανθρώπους και τις άλλες ανθρωπίνες κοινωνίες.*

Η ιδιαιτερότητα της διδακτικής διαδικασίας που υιοθετούμε όταν κάνουμε «πρόγραμμα», με το πρόταγμα της βιωματικότητας, συνδέθηκε με εξορμήσεις στο ύπαιθρο, με εκπαιδευτικές επισκέψεις και με εκδρομές. Η εκδρομή έχει γίνει αναπόσπαστο στοιχείο του προγράμματος και συχνά κίνητρο για να συμμετάσχουν οι μαθητές μας όχι μόνο στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση αλλά στο σύνολο των, ονομαζόμενων, «Σχολικών Δραστηριοτήτων». Αυτός είναι ένας ιδιαίτερα σοβαρός λόγος, για να τεθεί η βιωματική προσέγγιση της διδασκαλίας σε ένα γόνιμο και συνετό διάλογο. Αλλά και η εμφάνιση, η θεσμοθέτηση και η εφαρμογή της «Ευέλικτης Ζώνης Διαθεματικών

Ένα Σεμινάριο για τη «Διεπιστημονικότητα», τη «Διαθεματικότητα» και τη «Βιωματικότητα» στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και την Αγωγή Υγείας

Κωνσταντίνα Σχιζα,
Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
στη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Α'
Αθηνών

και Δημιουργικών Δραστηριοτήτων», όχι μόνο στην Πρωτοβάθμια αλλά και στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, κάνουν περισσότερο παρά ποτέ αναγκαία την ενεργοποίηση του διαλόγου γύρω από τη διαθεματικότητα. Ενώ, τέλος, η έννοια της διεπιστημονικότητας διατρέχει ως προβληματισμός όχι μόνο τις καινοτομίες της εκπαιδευτικής πράξης αλλά και το σχεδιασμό όλων των ανθρώπινων έργων.

Ένα διήμερο σεμινάριο δεν μπορεί να λύσει ζητήματα τόσο δύσκολα. Μπορεί όμως να θέσει τα ερωτήματα και ταυτόχρονα να αναδείξει τα πεδία της γνώσης μέσα στα οποία οι απαντήσεις θα μπορούσαν να αναζητηθούν.

2. Η Μορφή του Σεμιναρίου

Το σεμινάριο πραγματοποιήθηκε μέσω τεσσάρων εργαστηρίων έτσι ώστε οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν να διαπραγματευτούν τις τρεις έννοιες ξεχωριστά και στη συνέχεια να τις ανασυνθέσουν στο πεδίο της παιδαγωγικής πράξης ενός προγράμματος είτε Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης είτε Αγωγής Υγείας.

Τα εργαστήρια, με τη σειρά τους, εξελίχθηκαν, επίσης, σε δύο φάσεις. Μια αρχική, κατά την οποία οι εκπαιδευτικοί συνεργάστηκαν σε μικρές ομάδες και μια τελική, κατά την οποία οι εκπαιδευτικοί συνεργάστηκαν σε ολομέλεια.

Η μορφή αυτή του σεμιναρίου παραπέμπει, κατά μία έννοια, στην άποψη ότι η γνώση

(Grawitz, 1976, pp. 1-10). Η επιστημονική διαδικασία ταυτίστηκε με τη λογικά έγκυρη παραγωγή πραγματολογικών προτάσεων από αληθείς προκείμενες προτάσεις και αξιώματα. Ως προς την εμπειρία αυτή θεωρήθηκε ως βάση μιας διαισθητικής μάλλον συναγωγής γενικών αρχών από την οποία απουσίαζε ο συστηματικός έλεγχος των γνωσιοθεωρητικών υποθέσεων. Ενώ η ιδέα της τεχνολογικής αξιοποίησης των πορισμάτων της επιστήμης ήταν όχι μόνο ξένη προς τον καθαρά θεωρητικό προσανατολισμό της κλασικής σκέψης, αλλά θεωρείτο κατάχρηση και εξπάτηση της φύσης (Γέμτος, 1985, σελ. 46-50).

Η σύγχρονη επιστήμη οργανώθηκε γύρω από τα χαρακτηριστικά μιας γνωστικο-πληροφοριακής πνευματικής δραστηριότητας που επιδιώκει να συσσωρεύσει έγκυρες, αντικειμενικές πληροφορίες για τον κόσμο μας. Με κριτήριο την εγκυρότητα διακρίθηκαν οι επιστήμες στις τυπικές και στις εμπειρικές ή πραγματολογικές. Ενώ με κριτήριο την αποτελεσματικότητα-παραγωγικότητα διακρίθηκαν οι πραγματολογικές επιστήμες στις φυσικές και τις κοινωνικές (Γέμτος, 1985, σελ. 90-102).

Οι εμπειρικές ή πραγματολογικές επιστήμες έχουν σκοπό να αυξήσουν άμεσα τις πληροφορίες μας, ενώ οι τυπικές επιστήμες προσφέρουν τα εννοιολογικά και αναλυτικά εργαλεία και συμβάλλουν έμμεσα στο να γνωρίσουμε τον κόσμο που μας περιβάλλει.

διαμορφώνεται μέσω επαναλαμβανόμενων δημιουργικά συνομιλιών με βάση τα βήματα: 1) σκέφτομαι γύρω από ένα ζήτημα, μετασχηματίζω τις σκέψεις μου σε προφορικό λόγο, απευθύνω το λόγο μου στον άλλο και συνομιλώ μαζί του, προκειμένου να συνθέσουμε τις σκέψεις μας σε λόγο «κατ' εμάς» (συνομιλία στις μικρές ομάδες) 2) απευθύνουμε το λόγο μας σε άλλους και αναζητούμε τη δική τους αποδοχή (συνομιλία στην ολομέλεια).

Για να οργανωθούν τα εργαστήρια χρειαζόταν ένα αρχικό κείμενο, ως βάση διαλόγου. Το αρχικό κείμενο δεν ήταν παρά ο δικός μας, προσωπικός, λόγος για τις επίμαχες έννοιες, τον οποίο θέσαμε υπόψη των συναδέλφων εκπαιδευτικών, προκειμένου να ενεργοποιηθεί ο, μεταξύ τους, διάλογος.

Οι δικές μας αρχικές διακρίσεις-παρατηρήσεις είχαν τη μορφή μικρών κειμένων, υποστηριζόμενων βιβλιογραφικά, τα οποία κατέληγαν σε ερωτήματα

3. Τα Εργαστήρια

Πρώτο Εργαστήριο- Πρώτο Κείμενο

Μέχρι τις αρχές των νέων χρόνων η μορφή της επιστήμης που κυριάρχησε στον ευρωπαϊκό πολιτισμό ήταν η μορφή που της έδωσε η κλασική αρχαιότητα, οι Έλληνες φιλόσοφοι, οι Μιλήσιοι φυσικοί φιλόσοφοι, η Πυθαγόρεια και ελεαστική διδασκαλία, ο Πλάτωνας και με μικρές παραλλαγές ο Αριστοτέλης. Η επιστήμη για την κλασική αρχαιότητα είχε τα χαρακτηριστικά της θεωρητικής σκέψης που επιχειρεί να ανακαλύψει σταθερές δομές και σχέσεις στο μεταβαλλόμενο κόσμο των φαινομένων

Με άλλα λόγια η Λογική και τα Μαθηματικά μας εισάγουν στην έννοια της «τυπικής» αλήθειας, ενώ η Φυσική, η Χημεία, η Βιολογία, η Οικονομική, η Κοινωνιολογία μας εισάγουν στην έννοια της εμπειρικής αλήθειας. Με την τυπική αλήθεια επιδιώκεται η διασφάλιση της εσωτερικής λογικής συνέπειας των επιστημονικών μας προτάσεων ανεξάρτητα από τη δομή της πραγματικότητας, Ενώ με την εμπειρική αλήθεια επιβεβαιώνονται προτάσεις πραγματολογικού περιεχομένου, δηλαδή προτάσεις που αναφέρονται στην πραγματικότητα.

Η κατηγοριοποίηση αυτή των επιστημών έθεσε τις βάσεις για το διαχωρισμό της πραγματικότητας σε κατηγορίες, τη φυσική και την κοινωνική. Ταυτόχρονα όμως έθεσε και τις βάσεις για την προσέγγιση της κατηγοριοποιημένης πραγματικότητας υπό το πρίσμα «θεωριών για την πραγματικότητα» τις Επιστήμες, οι οποίες με τη σειρά τους οριοθετήθηκαν από «θεωρίες θεωριών», την Επιστημολογία. Γίνεται έτσι φανερό ότι στο πλαίσιο της σύγχρονης επιστήμης αφενός η πραγματικότητα έχει αποτυπωθεί σε ένα σώμα γνώσεων, «τη γλώσσα της πραγματικότητας» και αφετέρου η «γλώσσα της πραγματικότητας» ελέγχεται από τη «γλώσσα της επιστήμης», την ονομαζόμενη δεύτερη γλωσσική βαθμίδα ή μετα-γλώσσα (Γέμτος, 1985, σελ. 21-27, Carnap, 1955, p. 36-76, Αυγελής, 1998, σελ. 9-24)

Θα λέγαμε ότι ο περιορισμός της πραγματικότητας στο «λογικό της χώρο» συντελέστηκε με βάση ένα αυστηρό «ρυθμιστικό πλαίσιο», το Θετικιστικό-Ορθολογιστικό Παράδειγμα, για το οποίο η γνώση ταυτίζεται με εκείνες τις πληροφορίες για τον κόσμο

μας οι οποίες μπορούν να εκφραστούν με τη μορφή λογικών ακολουθιών που εξηγούν και προβλέπουν τα φαινόμενα. Το Θετικιστικό-Ορθολογιστικό Παράδειγμα οδήγησε τις φυσικές επιστήμες στο απόγειό τους. Η μεταφορά του όμως στις κοινωνικές επιστήμες έχει εγείρει πλήθος επιστημολογικών και φιλοσοφικών ενστάσεων οι οποίες έχουν τόσο έντονο χαρακτήρα ώστε να έχουν γίνει γνωστές ως «διάμαχη περί το Θετικισμό».

Η κριτική που ασκείται, κυρίως από τους κοινωνικούς επιστήμονες, στο Θετικιστικό-Ορθολογιστικό δεν αφορά τόσο στα κριτήρια που ελέγχουν την εγκυρότητα των επιστημονικών μας προτάσεων, όσο στον έλεγχο που ασκούν οι διαδικασίες εγκυρότητας πάνω στις ανθρώπινες επιλογές και αποφάσεις και κατ' επέκταση πάνω στο ανθρώπινο υποκείμενο, στις ανθρώπινες κοινωνίες και εντέλει πάνω στο φυσικό-πρωταρχικό «είναι».

Η κριτική που ασκήθηκε στο θετικιστικό-ορθολογιστικό παράδειγμα έφερε στο προσκήνιο άλλα παραδείγματα που θεμελιώνονται στην Κριτική Θεωρία της Σχολής της Φρανκφούρτης (Ματσαγγούρας, 1996, σελ. 100-108). Η Σχολή της Φρανκφούρτης δημιουργήθηκε τη δεκαετία 1950-1960 και συνδέθηκε στενά με το Ινστιτούτο για την Κοινωνική Έρευνα το οποίο κάλυπτε ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων όπως Φιλοσοφία, Κοινωνιολογία, Ψυχανάλυση, Κοινωνική Ψυχολογία, Θεωρία του Δικαίου. Βασική επιδίωξη της Σχολής ήταν η κριτική ανάπτυξη της διαλεκτικής του Μαρξ με σκοπό να αποτελέσει μέσο ανάλυσης και κριτικής στάσης απέναντι στον πολιτισμό μας.

Η επίσημη ονομασία της Σχολής ήταν «Κριτική Σχολή της Κοινωνίας» και τα μέλη της διαπνέονταν από την προσδοκία να συγκροτήσουν μια κριτική θεωρία που θα έβαζε τα θεμέλια μιας καθολικής κοινωνικής μεταβολής. Κύριο ζήτημα για την Κριτική Θεωρία ήταν η ανάδειξη των σχέσεων εξάρτησης της προσωπικής ζωής από την κοινωνική και η ανάπτυξη των ικανοτήτων του ανθρώπου έτσι ώστε να τις αναγνωρίσει και να τις αμφισβητήσει (Kuhn, 1970, Feyerabend, 1965, Lakatos, 1970, 1971, Habermas, 1993, 1996, Marcuse, 1971, Koyle, 1948a, 1948b, 1950, Κάλφας, 1970, Ματσαγγούρας, 1996, Κουζέλης, 1996a, 1996β, 1997, Καστοριάδης, 1985).

Για την Κριτική Θεωρία φαίνεται ότι γνώση είναι η ικανότητα του ανθρώπου να εντάσσει τα φαινόμενα, τα γεγονότα και τις καταστάσεις της πραγματικότητας σε ένα πλαίσιο ανθρώπινων επιδιώξεων ή κινήτρων που θα τις έκαναν κατανοητές και η ικανότητα να διαμορφώνει με τους άλλους ανθρώπους νέα πλαίσια σκοπών.

Με αφετηρία τις σκέψεις που αναπτύχθηκαν φαίνεται ότι ανάμεσα στις φυσικές και τις κοινωνικές επιστήμες υπάρχει διάσταση απόψεων σχετικά με το τι είναι γνώση. Και με

αυτήν την έννοια τίθεται το ερώτημα για ποια διεπιστημονικότητα μιλούμε εμείς που ι-σχυριζόμαστε ότι την υιοθετούμε όταν κάνουμε ένα πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης όπου το διδακτικό μας αντικείμενο είναι οι φυσικές και οι κοινωνικές διεργασίες (συνολικό περιβάλλον).

Δεύτερο Εργαστήριο- Δεύτερο Κείμενο

Η δια-θεματική μορφή της διδασκαλίας είναι γνωστή στους εκπαιδευτικούς, ιδιαίτερα της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αφού αποτελεί μια πρόταση για τη διδακτική διαδικασία στις πρώτες τάξεις αυτής της βαθμίδας. Κατά τη δια-θεματική διδασκαλία ο δάσκαλος διαπραγματεύεται ένα θέμα που πηγάζει από τον κόσμο της εμπειρίας των μαθητών του. Μέσω της δια-θεματικής διδασκαλίας οι μαθητές αποκτούν τις γνώσεις που διαπλέκονται με το θέμα και έχουν τις αναφορές τους στη Γλώσσα, την Ιστορία, τη Λογοτεχνία, τη Γεωγραφία, τη Φυτολογία, τη Ζωολογία, την Ανθρωπολογία, την Αγωγή του Πολίτη, τα Μαθηματικά κ.ά. (Γιαννούλης, 1993).

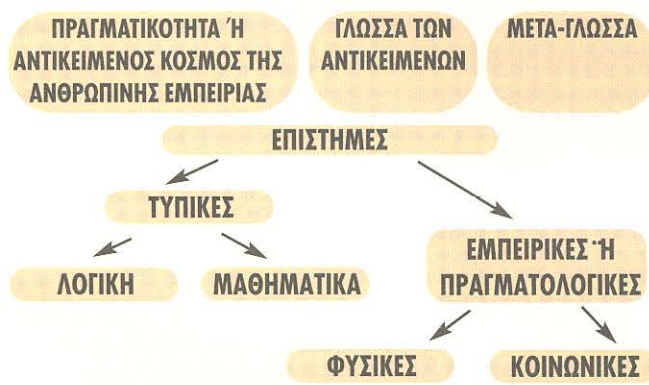
Μια άλλη, παραπλήσια, μορφή διδασκαλίας, επίσης γνωστή στους εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, είναι η ενιαία συγκεντρωτική διδασκαλία κατά την οποία με αφετηρία ένα θέμα διδάσκονται γνώσεις που εμπεριέχονται στη «διδασκτέα ύλη» έτσι όπως καθορίζεται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα. Για παράδειγμα με αφετηρία το θέμα «η Γάτα» μπορεί να διδαχθεί ο μαθητής Αριθμητική, Γλώσσα, Ζωολογία, Γεωγραφία, κ.α. (Γιαννούλης, 1993, Δερβίσης, 1985, Πετρουλάκης, 1981)).

Σύμφωνα με τους θεωρητικούς της Διδακτικής (Γιαννούλης, 1993, Δερβίσης, 1985, Πετρουλάκης, 1981) οι δύο αυτές μορφές διδασκαλίας είναι κατάλληλες μόνο για τις πρώτες τάξεις της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, αφού οι μαθητές αυτής της ηλικίας συγκροτούν ευκολότερα έννοιες που αναφέρονται στο πραγματικό και το συγκεκριμένο παρά στο συμβολικό και το αφηρημένο. Τίθεται έτσι το ερώτημα, γιατί και πώς θα διδάσουμε διαθεματικά στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και την Αγωγή Υγείας, όταν έχουμε απέναντί μας μαθητές τους Γυμνασίου και Λυκείου. Αλλά και το ερώτημα ποια είναι η σχέση της διαθεματικής μορφής της διδασκαλίας με τη διεπιστημονικότητα, τους ορισμούς της επιστήμης και τα επιστημολογικά παραδείγματα.

Τρίτο Εργαστήριο-Τρίτο Κείμενο

Βίωμα είναι η εμπειρία της συνολικής ζωής του ανθρώπινου υποκειμένου (Dilthey, στο Γέμπος, 1985, σελ. 336-337). Η εμπειρία για το ανθρώπινο υποκείμενο είναι μια σύνθετη διεργασία με δύο ταυτόχρονους και ισοδύναμους προσανατολισμούς. Έναν που στρέφεται στον αντι-κείμενο κόσμο για να ξεχωρίσει μια οντότητα (φαινόμενο, κατάσταση, γεγονός, ιδέα) και έναν που στρέφεται στο εσωτερικό του ανθρώπινου υποκειμένου για να την αναγνωρίσει ως διαφορετική ενότητα (αντι-κείμενο).

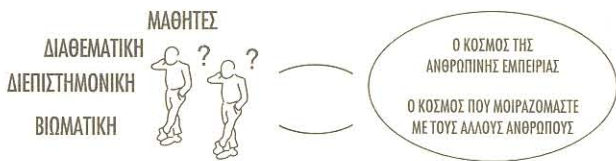
Με βάση αυτόν τον ορισμό της εμπειρίας μπορούμε να κάνουμε δυο παρατηρήσεις 1) η ανθρώπινη εμπειρία σηματοδοτείται από δυο, αδιαχώριστες μεταξύ τους, διαστάσεις, μια αισθησιο-συναισθηματική και μια νοητική και 2) το νόημα των αντι-κειμένων συγκροτείται στον υποκειμενικό γνωσιακό χώρο του ανθρώπου, αλλά αρθρώνεται σε λόγο, προφορικό ή γραπτό, δι-υποκειμενικά, δηλαδή στο πεδίο της γλωσσικής λειτουργίας όπου συναντώνται και συνομιλούν οι άνθρωποι για κάποιο κοινό σκοπό (Vygotsky, 1985, 1988, Saussure, 1979). Έτσι προβάλλει η ιδιαίτερη σημασία της πραγματικής γλώσσας «εδώ και τώρα» (Wittgenstein, 1961, Saussure, 1979, Chomsky, 1957, 1968) για να αντιπαρατεθεί με το «γλωσσικό σύστημα» ή τη γλώσσα των αντικειμένων της επιστήμης που θεμελιώνεται θετικιστικά-ορθολογιστικά («αντικειμενικά»).

Με αφητηρία αυτές τις σκέψεις η επιδίωξη της βιωματικής προσέγγισης κατά την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση ή την Αγωγή Υγείας μήπως υπονοεί πως δεχόμαστε ότι στον αντι-κείμενο κόσμο της ανθρώπινης εμπειρίας μπορεί να ενυπάρχει κάτι που δεν υποκείται σε τυπικές διαδικασίες ελέγχου της ορθότητάς του; Με άλλα λόγια μήπως δεχόμαστε ότι στον αντικείμενο κόσμο της ανθρώπινης εμπειρίας εγγράφονται αξίες-κώδικες οι οποίοι μάλιστα επηρεάζουν και κατευθύνουν το ανθρώπινο υποκείμενο; Και αν συμβαίνει αυτό τότε πώς διδάσκουμε επιστημονικά ή διεπιστημονικά αξίες, αφού οι αξιολογικές κρίσεις αποκλείονται από το σώμα των επιστημονικών γνώσεων στο πλαίσιο του θετικισμού-ορθολογισμού;

Τέταρτο Εργαστήριο-Τέταρτο Κείμενο

Ποιες, πού, πώς, γιατί και με ποια έννοια τοποθετείτε τις διδακτικές προσεγγίσεις σε ένα πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ή Αγωγής Υγείας. Μήπως χρειάζεται εδώ να θυμηθούμε ότι: 1) ο οριζοντας της Παιδαγωγικής διαγράφεται με βάση το Παιδαγωγικό Τρίγωνο : Αντικείμενο της Μάθησης, Υποκείμενο της Μάθησης και Δάσκαλος - Ενάγων τη Μάθηση (Δανασσής - Αφεντάκης, 1993, 1995, Bertrand, 1994) 2) το Παιδαγωγικό Τρίγωνο τοποθετείται μέσα στο Κοινωνικό Συγκείμενο (Bertrand 1994, Ματσαγγούρας, 1996) και 3) τα κείμενα της Τιφλίδας, αλλά και της Θεσσαλονίκης, ασκούν κριτική στον ακραίο θετικισμό-ορθολογισμό με τον οποίο συντάσσεται η κυρίαρχη επιστημονική σκέψη (Φλογαίτη, 1993).

4. Συμπεράσματα

Στο σεμινάριο αυτό συμμετείχαν τριάντα Εκπαιδευτικοί της Διεύθυνσής μας, από τους οποίους τρεις ήταν Διευθυντές Σχολείων, πέντε Υπεύθυνοι Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και ο Διευθυντής της Διεύθυνσής μας κος Παναγιώτης Χριστόπουλος. Μια γενική παρατήρηση που θα μπορούσαμε να κάνουμε είναι ότι ήταν ένα εγχείρημα που έφερε γύρω από ένα «στοργυλό τραπέζι» πρόσωπα που δραστηριοποιούνται από όλες τις θέσεις και με διαφορετικούς ρόλους στα ζητήματα της «Παιδείας». Αυτό, και μόνο, ήταν μια κατάκτηση που έχουμε τη γνώμη ότι είναι ανάγκη να υποστηριχθεί και διότι μας χαροποίησε όλους και διότι έτσι προάγονται οι εκπαιδευτικές καινοτομίες. Ως προς το περιεχόμενο του σεμιναρίου, εκείνο που θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε ήταν το ότι η έννοια της διεπιστημονικότητας δυσκόλεψε τους εκπαιδευτικούς. Αυτό οφειλόταν, κατά τη γνώμη μας, είτε στο ότι η διεπιστημονικότητα είναι από μόνη της

μια έννοια που προϋποθέτει γνώσεις επιστημολογικές είτε στο ότι οι εκπαιδευτικοί έχουν συνηθίσει να περιμένουν από τα επιμορφωτικά σεμινάρια πρακτικές λύσεις-προτάσεις. Τα επόμενα εργαστήρια εξελίχθηκαν με μεγαλύτερη ευκολία. Σ' αυτό συνετέλεσε, κατά τη γνώμη μας, το ότι αφορούσαν σε έννοιες περισσότερο «προσιτές» και στο ότι οι συμμετέχοντες εκπαιδευτικοί είχαν αποκτήσει κάποια εξοικείωση στο να συνομιλούν μεταξύ τους.

Κατά την τελική συζήτηση που διημέφθη μεταξύ μας εκφράστηκε ρητά το ότι εμείς οι εκπαιδευτικοί της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης χρειαζόμαστε επιμόρφωση στα Παιδαγωγικά και τη Διδακτική Μεθοδολογία, αφού δραστηριοποιούμαστε σε ένα πεδίο όπου το «τι και πώς» θα διδάξουμε δεν αφορά στο επιστημονικό μας αντικείμενο, το οποίο καλύπτουν οι βασικές μας σπουδές.

Επειδή έχουμε τη γνώμη ότι ένα εγχείρημα επιμορφωτικό, και όχι μόνο, αξιολογείται περισσότερο συνειδητά αφού αποστασιοποιηθούμε χρονικά από αυτό, καταθέτουμε την εξής μαρτυρία. Ένας συνάδελφος μας «κέρασε», αρκετούς μήνες μετά, για να εκφράσει τις ευχαριστίες του για το σεμινάριο που τον «έκανε να σκεφτεί και με κάποιο άλλο, διαφορετικό τρόπο». Δεν αποτελεί αυτό και μόνο ένα λόγο για να συνεχίζουμε να πειραματιζόμαστε με νέες ιδέες, διαδικασίες και πρωτοβουλίες;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Αυγελής, Ν. (1998), Εισαγωγή στην ελληνική μετάφραση του Carnap, R. Φιλοσοφία και Λογική Σύνταξη, Θεσσαλονίκη : Κώδικας
 Γέμος, Π. (1985) Μεθοδολογία των Κοινωνικών Επιστημών, Αθήνα : Παπαζήσης
 Γιαννούλης, Ν. (1993) Διδακτική Μεθοδολογία, Αθήνα : Αυτοέκδοση
 Δανασσής, Αφεντάκης, Α. (1993) Εισαγωγή στην Παιδαγωγική, τ. Β', Αθήνα : Αυτοέκδοση
 Δανασσής, Αφεντάκης, Α. (1995) Εισαγωγή στην Παιδαγωγική, τ. Γ', Αθήνα : Αυτοέκδοση
 Δερβίσης, Σ. (1985) Σύγχρονη Γενική Διδακτική Μεθοδολογία, Θεσσαλονίκη : Αυτοέκδοση
 Κάλφας, Β. (1970) Ριζικές ανακατατάξεις στη σύγχρονη αγγλοσαξωνική επιστημολογία : Ο Thomas S. Kuhh και η «στροφή» της δεκαετίας 1960-70 στο Kuhh, Τ. Η Δομή των Επιστημονικών Επανάστασεων, Γεωργακόπουλος, Γ. και Κάλφας, Β. (μτφρ), Κάλφας, Β (επιμ.) Αθήνα : Σύγχρονα Θέματα, Επιστημολογία
 Καστοριάδης, Κ. (1985) Η Φαντασική Θέσμιση της Κοινωνίας, Αθήνα : Ράππα Κουζέλης, Γ. (1996α) Η Φαντασία στην Επιστήμη, στο Κουζέλης, Γ. και Ψυχοπαίδης, Κ. (Επιμ), Επιστημολογία των Κοινωνικών Επιστημών, Αθήνα : Νήσος
 Κουζέλης, Γ. (1996β) Το Επιστημολογικό Υπόβαθρο των Επιλογών της Διδακτικής, στο Ματσαγγούρας, Η. (επιμ.) Η Εξέλιξη της Διδακτικής, Αθήνα : Gutenberg, σελ. 183-192
 Κουζέλης, Γ. (1997) Εικόνες της Επιστήμης, στο Κουζέλης, Γ. (επιμ.), Επιστημολογία : Κείμενα, Αθήνα : Νήσος
 Ματσαγγούρας, Η. (1996) Η Εξέλιξη της Διδακτικής, Επιστημολογική Θεώρηση, Αθήνα : Gutenberg
 Πετρουλάκης, Ν. (1981) Προγράμματα, Εκπαιδευτικοί Στόχοι, Μεθοδολογία, Αθήνα : Φελέκη
 Φλογαίτη, Ευ. (1993) Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, Αθήνα : Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις

ΞΕΝΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Adorno, Th. W. (1961) Σχετικά με τη λογική των κοινωνικών επιστημών, στο Κουζέλης, Γ. (επιμ.) Επιστημολογία, Κείμενα (1996α), Αθήνα : Νήσος

Bertrand, Y. (1994) Σύγχρονες Εκπαιδευτικές Θεωρίες, Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα

Chomsky, N. (1957) Syntactic Structure, The Hague : Mouton

Chomsky, N. (1968) Language and Mind, New York : Harcourt and Brace

Habermas, J. (1990) Κείμενα Γνωσιοθεωρίας και Κοινωνικής Κριτικής, Αθήνα : Πλέθρον

Habermas, J. (1993) Ο Φιλοσοφικός Λόγος της Νεωτερικότητας, Αθήνα : Αλεξάνδρεια

Habermas, J. (1996) Γνώση και Διαφέρον, στο Κουζέλης, Γ. και Ψυχοπαίδης, Κ. (επιμ.) Επιστημολογία των Κοινωνικών Επιστημών, Αθήνα : Νήσος

Koysre, A. (1948α) Η Καταγωγή του Εκμνησανισμού, στο (μτφρ) Κάλφας, Β. Σαρίκας, Ζ. Δυτικός Πολιτισμός, Η Άνθιση της Επιστήμης και της Τεχνικής, Αθήνα : Ύψιλον / Βιβλία

Koysre, A. (1948b) Από τον Κόσμο του «περίπου» στο Σύμπαν της ακριβείας, στο (μτφρ) Κάλφας, Β. Σαρίκας, Ζ. Δυτικός Πολιτισμός, Η Άνθιση της Επιστήμης και της Τεχνικής, Αθήνα : Ύψιλον / Βιβλία

Koysre, A. (1950) Σημασία και Εμβέλεια της Νευτώνιας Σύνθεσης, στο (μτφρ) Κάλφας, Β. Σαρίκας, Ζ. Δυτικός Πολιτισμός, Η Άνθιση της Επιστήμης και της Τεχνικής, Αθήνα : Ύψιλον / Βιβλία

Kuhn, T. (1970) The Structure of Scientific Revolution, Chicago : University of Chicago, Γεωργακόπουλος, Γ. και Κάλφας, Β. (μτφρ), Κάλφας, Β (επιμ.) Αθήνα : Σύγχρονα Θέματα, Επιστημολογία

Marcuse, H. (1971) Ο Μονοδιάστατος Άνθρωπος, Αθήνα : Παπαζήσης

Saussure, F. (1979) Γλωσσολογία, Αποστολόπουλος, Φ. (μτφρ) Αθήνα : Παπαζήσης

Vygotsky, L. (1985) Pensee et Langage, Paris : Editions Sociales

Vygotsky, L. (1988) Thought and Language, Cambridge : M.I.T Press

Wittgenstein, L. (1961) Tractatus Logico-Philosophicus, London : Routledge and Kegan Paul, (Μετάφραση στα Ελληνικά Κιτσόπουλος, Θ. Αθήνα : Παπαζήσης)

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης μέσα από τα προγράμματα Α.Υ και Π.Ε.

Μαρίνα Βαχταεβάνου,
Υπεύθυνη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης
Α/θμιας Εκπ/σης Ανατ. Θεσ/νίκης
Σοφία Χατζηνικολάου,
Υπεύθυνη Αγωγής Υγείας Α/θμιας Εκπ/σης
Ανατ. Θεσ/νίκης

Η Π.Ε. ως γνωστόν παρέχει τη δυνατότητα σε κάθε μαθητή να αποκτήσει τις γνώσεις, αξίες, στάσεις, δεξιότητες και πρότυπα συμπεριφοράς που χρειάζονται, για να προστατεύσει και να βελτιώσει την ποιότητα του περιβάλλοντος. Η συμπεριφορά αυτή επιτυγχάνεται με μια σειρά από στρατηγικές που επιδιώκουν να βοηθήσουν το άτομο να γνωρίσει, να αγαπήσει και να προστατέψει το περιβάλλον. Αντίστοιχα, η Α.Υ. στοχεύει στην ανάπτυξη της προσωπικότητας, των ατομικών και κοινωνικών δεξιοτήτων και γνώσης σχετικά με την υγεία και την ασθένεια, το σώμα και τις λειτουργίες του, με τη γνώση των περιβαλλοντικών, κοινωνικών και πολιτικών παραγόντων που επηρεάζουν την υγεία. Είναι μια εκπαιδευτική διαδικασία που στοχεύει στην υιοθέτηση στάσεων και συ-

μπεριφορικών προτύπων, που προάγει την υγεία και προλαμβάνει τις ασθένειες. Για τη επιτυχία ενός προγράμματος Αγωγής Υγείας (Α.Υ) και Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (Π.Ε) καθοριστικός είναι ο τρόπος με τον οποίο ο εκπαιδευτικός συντονίζει την τάξη του και τη σχέση που αναπτύσσει με τους μαθητές του. Ο εκπαιδευτικός δεν είναι μια απλή πηγή πληροφόρησης και όργανο ελέγχου της μαθησιακής και κοινωνικής συμπεριφοράς, αλλά και παράγοντας δημιουργίας θετικού ψυχολογικού κλίματος μέσα στην τάξη και αίθερο του μαθητή που τον βοηθά να κατανοήσει τον εαυτό του και να δώσει νόημα στον κόσμο που τον περιβάλλει (Ματσαγγούρας:2000). Οι εκπαιδευτικοί γίνονται «σημαντικοί άλλοι» για τους περισσότερους από τους μαθητές τους και μπορούν να ασκήσουν μεγάλη θετική επιρροή στην αυτοεκτίμηση και τη σχολική τους επίδοση. Για να είναι αποτελεσματικοί, όσον αφορά στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των μαθητών τους, πρέπει να έχουν ρεαλιστικές προσδοκίες από τον κάθε μαθητή. Αυτές οι προσδοκίες μεταφέρονται στους μαθητές είτε με άμεσους (λεκτικά σχόλια) είτε με έμμεσους (λεκτικές συγκρίσεις, γλώσσα του σώματος) τρόπους. Όλοι αυτοί οι τρόποι ενθαρρύνουν ή ελαχιστοποιούν την αυτοεκτίμηση που νιώθουν οι μαθητές. Πολλοί μαθητές αναφέρουν ότι αισθάνονται να υπονομεύεται παρά να ενισχύεται η αυτοεκτίμησή τους στο σχολείο γενικά. Αυτό συμβαίνει περισσότερο στους λιγότερο ικανούς μαθητές και σε αυτούς με διαφορετική πολιτισμική προέλευση. Τέτοιοι μαθητές συχνά αισθάνονται να απορρίπτονται και υιοθετούν αξίες διαφορετικές από αυτές του σχολείου με σκοπό να διαφυλάξουν την ύπαρξή τους. Πολλοί από αυτούς τους μαθητές κινούνται, κάνουν χρήση ουσιών, έχουν χαμηλή επίδοση.

Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει επομένως να είναι πολύ προσεκτικοί ώστε να μη δημιουργούνται ούτε να συντηρούνται τα προβλήματα, γιατί η διδασκαλία, η επικοινωνία, η συμμετοχή, η συνεργασία με τους συμμαθητές και τους δασκάλους γίνεται πολύ δύσκολη. Οι παράγοντες που μειώνουν την αυτοεκτίμηση των παιδιών είναι

- η έλλειψη σταθερότητας και τα διπλά μηνύματα
- η υπερπροστασία
- τελειομανία
- η υπερβολικά εύκολη συγχώρεση

- η απόρριψη από τους σημαντικούς ενήλικες
- οι βλαπτικές στάσεις και τρόποι συμπεριφοράς σημαντικών ενηλίκων
- η διαφορετικότητα παντός είδους (φυλή, θρησκεία, πολιτισμός, χώρα, κοινωνικοί και οικονομικοί παράγοντες).

Στα προγράμματα Π.Ε και Α.Υ η ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των μαθητών και ιδιαίτερα των «αδύνατων» μαθητών αποτελεί έναν από τους πρωταρχικούς στόχους.

Για την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης των μαθητών θα πρέπει ο εκπαιδευτικός:

- να αναγνωρίζει τις προσπάθειες που καταβάλλουν οι μαθητές, να τις αποδέχεται χωρίς κριτική και να επιβραβεύει τις δημιουργίες τους
- να παροτρύνει τους μαθητές να βάζουν ρεαλιστικούς στόχους
- να δίνει στον κάθε μαθητή την ευκαιρία να βιώνει την επιτυχία
- να δημιουργεί κλίμα εμπιστοσύνης μέσα στην τάξη και να αποφεύγει τη δημιουργία κλίματος ανταγωνισμού.
- να αποδέχεται το μαθητή ως προσωπικότητα ακόμη και όταν απορρίπτει τη συμπεριφορά του.
- να ενεργεί ο ίδιος ως πρότυπο
- να ακούει τους μαθητές (ενεργητική ακρόαση)
- να είναι φιλικός, αυθεντικός και ανθρωπίνος
- να είναι διακριτικός
- να φροντίζει όλοι οι μαθητές να είναι αποδεκτοί από όλους
- να τονίζει τη σημασία της εσωτερικής αίσθησης αυτοεκτίμησης του μαθητή (αίσθηση της ταυτότητάς του, και τι θέλει να πετύχει) από το να βασιζέται σε εξωτερικές πηγές όπως εμφάνιση, κοινωνική θέση, πλούτο, δημοτικότητα κ.ά.
- να αποφεύγει το σαρκασμό και την προσβολή των μαθητών
- να έχει σταθερή στάση και συμπεριφορά
- να εφαρμόζει όσα διατείνεται
- να παραδέχεται τα λάθη του
- να εμπισκώνει, να υποστηρίζει
- να δίνει την πρωτοβουλία και την ευθύνη στους μαθητές στη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Έτσι οι μαθητές οδηγούνται στην επιτυχία γιατί αισθάνονται περισσότερο ασφαλείς, έχοντας λειτουργήσει μέσα σε καθορισμένα πλαίσια και κανόνες (συμβολαιο ομάδας), χτίζουν την ταυτότητά τους μέσα από την υποστήριξη και ενθάρρυνση των άλλων, αναπτύσσουν δεσμούς με αυτούς και θέτουν ψηλότερους στόχους για τον εαυτό τους, αποκτούν διαπροσωπικές δεξιότητες (επικοινωνία, συνεργασία, ενεργητική ακρόαση, ικανότητα επίλυσης προβλημάτων, ρύθμιση διαπροσωπικών συγκρούσεων, διαχείρισης συναισθημάτων), αποφασίζουν μόνοι τους, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, δεν παραπλανούνται από τους άλλους, δεν αντιδρούν παθητικά, αισθάνονται ότι έχουν τον έλεγχο της ζωής τους.

Η Π.Ε και η Α.Υ είναι εκπαιδευτικές διαδικασίες που στοχεύουν στην απόκτηση θετικής στάσης απέναντι στη ζωή, που πετυχαίνεται μέσα από βιωματικές δημιουργικές δραστηριότητες (καταγιογμός ιδεών, παιδαγωγικά παιχνίδια, ζωγραφική-σκέδιο, project, παιχνίδια ρόλων, δραματοποίηση, εκπαιδευτικό δράμα) που απαιτούν αλλά και στοχεύουν στην τόνωση της αυτοεκτίμησης.

Στα προγράμματα Α.Υ μπορεί η αυτοεκτίμηση να ανήκει στη θεματική της Ψυχικής Υγείας και να αποτελεί θέμα ιδιαίτερου προγράμματος, αλλά και για κάθε άλλο θέμα θεωρείται προαπαιτούμενο και πρέπει να καλλιεργείται συστηματικά.

Επίσης, στα προγράμματα Π.Ε για να ενδιαφερθεί και να δράσει ενεργά ο μαθητής στην κατεύθυνση επίλυσης περιβαλλοντικών προβλημάτων ή ενασχόλησης με περιβαλλοντικά ζητήματα, πρέπει προηγουμένως να διαθέτει υψηλή αυτοεκτίμηση και έτσι η απόκτηση της αποτελεί πάλι προαπαιτούμενο στοιχείο όλων των προγραμμάτων Π.Ε. Η μεθοδολογία της Π.Ε. και της Α.Υ. προσφέρει ένα πλαίσιο στήριξης και αποδοχής για το μαθητή. Δεν αποσκοπεί στην απλή ενημέρωση και μεταφορά γνώσεων. Αφορά στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για επιλογές που προσπαίζουν και προάγουν την ψυχική και σωματική υγεία και την κοινωνική ευεξία καθώς και την ενεργό συμμετοχή και δράση σε θέματα/προβλήματα του περιβάλλοντος, μέσα από την ενεργητική και βιωματική μάθηση. Τα σχέδια εργασίας μέσα από τη θεματική της Α.Υ. και της Π.Ε. και τη μεθοδολογία τους συμβάλλουν στην υλοποίηση, με το φυσικότερο και αποτελεσματικότερο τρόπο, της ενίσχυσης της αυτοεκτίμησης.

Μέσα από τη δράση, το παιχνίδι, τον αυτοσχεδιασμό, τους κανόνες και την ασφάλεια της ομάδας το παιδί αποκτά περιθώρια για όνειρα, δημιουργικές πρωτοβουλίες, για ουσιαστική επικοινωνία, χωρίς ανταγωνισμούς και έντονες αντιπαράθεσεις. Ανακαλύπτει τους δικούς του ορίζοντες και τον κόσμο όχι μόνο όπως είναι, αλλά όπως θα ήθελε να είναι. Το παιδί μπορεί με αυτό τον τρόπο να αναλάβει και να ανασυνθέτει την καθημερινότητά και να κάνει τη δική του παρέμβαση στη ζωή του.

Ενδεικτική βιβλιογραφία λογοτεχνικών έργων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης στα προγράμματα Π.Ε και Α.Υ.:

- Ηλιόπουλος, Β. Ο τριγωνοψαρούλης, Πατάκης.
 Ηλιόπουλος, Β. Ο Τριγωνοψαρούλης, ο Μαυρολέπιος και ο τελευταίος ιππόκαμπος, Πατάκης.
 Έκο, Ου. και Κάρμι, Ε. Οι τρεις αστροναύτες, Γνώση.
 Κι,Μακ, Ντ. Έλμερ ο παρδαλός ελέφαντας, Πατάκης
 Κόραλεκ, Τζ. Το αγόρι και το ονειροσέντονο, Ποταμός
 Μπιόντι, Γκ. Ο γίγαντας και τα πουλιά, Αίσωπος
 Ντικενο, Ζ. Ένα τόσο δα ψαράκι, ένα πιποτάκι, Άγρας
 Παπαθανασοπούλου, Μ. Τι κι αν είμαι ασβός, Πατάκης
 Πυλιώτου, Μ. Τα δέντρα που τρέχουν, Καστανιώτης
 Τριβιζάς, Ε. Ο φαλακρός σκαντζόχοιρος, Κέδρος.
 Τριβιζάς, Ε. Τα χρωματιστά κοράκια, Κέδρος.

Βιβλιογραφία

- Gordon, T. (1999). Ο αποτελεσματικός δάσκαλος, Ευρωσπουδή, Αθήνα.
 ΕΠΙΨΥ - OKANA (1996). Εκπαιδευτικό υλικό « Στήριζομαι στα πόδια μου», Αθήνα.
 ΚΕ.Θ.Ε.Α. και Ε.Ψ.Υ.Π.Ε (2000). Αγωγή Υγείας. ΥΠ.Ε.Π.Θ.
 Ματσαγγούρας, Η. (2000). Η σχολική τάξη (Β έκδοση), Αυτοέκδοση, Αθήνα.
 Pick, Susan. (1997). Πλάθοντας την ζωή. Φιτράκης
 Taccade. (1998) Δεξιότητες για παιδιά του Δημοτικού, ΚΕ.Θ.Ε.Α

**«Απάντηση
σε απόψεις που
διατυπώθηκαν σε
δημοσιεύματα του
περιοδικού
της Ένωσής μας
και σε άλλα
κείμενα»**

**ΠΡΟΣ: Το περιοδικό της ΠΕΕΚΠΕ
Αγαπητοί συνάδελφοι,**

Γνωρίζετε από παλιά τη θέση μου να μην παίρνω χώρο από τις σελίδες του περιοδικού της Ένωσης όσο είμαι Πρόεδρος, για να μένει όσο γίνεται περισσότερο χώρος δημοσιεύσεων για τα απλά μέλη μας. Στο τελευταίο όμως τεύχος, αρ. 30, του περιοδικού μας παρουσιάστηκαν μονόπλευρα απόψεις συναδέλφων και ομάδων με τρόπο που, ελπίζω όχι σκόπιμα, παραποιεί την πραγματικότητα και δημιουργεί εσφαλμένες εντυπώσεις. Η συντακτική επιτροπή ασφαλώς έχει ευθύνη γι' αυτή τη μονομέρεια. Επιπλέον έχει ευθύνη επειδή δε δημοσίευσε την ανακοίνωση του ΔΣ της Ένωσης σε σχέση με τα συμπεράσματα και τις προτάσεις της συνάντησης των συναδέλφων Υπευθύνων ΠΕ Β/θμιας που έγινε στην Κερκίνη. Θα έπρεπε να δοθεί περισσότερη προσοχή στην ισόρροπη παρουσίαση όλων των απόψεων, διότι διαφορετικά μπορεί να δημιουργηθεί η εντύπωση ότι το περιοδικό μας προβάλλει επιλεκτικά απόψεις ομάδων ή προσώπων. Θυμίζω στη συντακτική επιτροπή ότι το ΔΣ εξελέγη με ευρύτατη πλειοψηφία, μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες Γενικής Συνέλευσης, στην οποία ψήφισαν τόσο όσοι ποτέ άλλοτε συνάδελφοι. Ελπίζω να υπάρξει επανόρθωση στο νέο τεύχος, μολονότι η χρονική απόσταση θα είναι μεγάλη. Με την ευκαιρία, εκφράζω και το παράπονό μου διότι, παρόλο που κανείς στο παρελθόν δεν έχει εκλεγεί με τόσο μεγάλο αριθμό και ποσοστό ψήφων, έχω δεχθεί κατά τη διάρκεια της θητείας μου πόλεμο φθοράς από άτομα κι από ομάδες σε σημείο που να μη με αφήνουν να κάνω τη δουλειά μου όπως θα ήθελα.

Διαβάζοντας τα κείμενα των αγαπητών συναδέλφων έχω να διατυπώσω τις παρακάτω διαφορετικές απόψεις, συμπληρώνοντας και με μια μικρή απάντηση στο κείμενο του Απριλίου της ΔΕ του Παραρτήματος της Δυτ. Ελλάδας.

Δε συμμερίζομαι την αγωνία του Γιώργου Περγίκη για τη μη συμμετοχή του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου στο Συντονιστικό ΚΠΕ και σε άλλα δρώ-

μενα διότι δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι στα χρόνια που χτίσαμε τη θεσμική και λειτουργική ανάπτυξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο απουσίαζε. Ειδικότερα στα θέματα των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ουδέποτε είχε το Π.Ι. κάποια ανάμειξη. Από την άλλη πλευρά, κατά την πρόσφατη δραστηριοποίησή του προσπάθησε να αναπτύξει προγράμματα υποβαθμίζοντας το ρόλο των Υπευθύνων ΠΕ. Αυτή η τελευταία πρακτική έδειξε έλλειψη σεβασμού στο έργο, την εμπειρία και το ρόλο των στελεχών μας. Φυσικά αντιλαμβάνομαι ότι και το Π.Ι. έχει να παίξει το δικό του διακριτό ρόλο στην ανάπτυξη και υποστήριξη της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, κυρίως σε ό,τι αφορά τα αναλυτικά προγράμματα (όπου αναγνωρίζουμε τη μέχρι σήμερα θετική συνεισφορά του) και το εκπαιδευτικό υλικό.

Είναι βέβαιο ό,τι πρέπει να δοθεί βάρος στην ανάπτυξη της ΠΕ στα σχολεία. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι πρέπει να απομειωθεί ο ρόλος του υποστηρικτικού πλαισίου, διότι η μεθοδική υποστήριξη του σχολείου από τους Υπευθύνους Π.Ε. και τα ΚΠΕ αναβαθμίζει ποιοτικά τα σχολικά προγράμματα. Ας κρατήσουμε, λοιπόν, τα όποια θετικά έχουν επιτευχθεί, αλλά ας εστιάσουμε από δω και πέρα στη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου της ΠΕ σε ό,τι αφορά τα σχολεία.

Το Συντονιστικό Κέντρο δε συγκεντρώνει δράσεις άλλων οργάνων όπως γράφει ο Γιώργος. Αντίθετα αποκεντρώνει τον καταμερισμό εργασίας στο ΥΠΕΠΘ, αφού το Γραφείο Π.Ε. ασχολείται πλέον κυρίως με τους Υπευθύνους και τα σχολεία, ενώ το Συντονιστικό με τα ΚΠΕ και τα δίκτυα.

Σε σχέση με τις ανησυχίες της κ. Μαρίας Κατσικιώρη έχω να πω ότι κανείς μας δεν αμφισβητεί ούτε την ιστορία ούτε το παρόν ούτε το μέλλον των μη κυβερνητικών οργανώσεων (ΜΚΟ) σε σχέση με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Οι ΜΚΟ όμως δεν είναι οι επίσημοι φορείς εκπαίδευσης του εκπαιδευτικού μας συστήματος αλλά συνεργαζόμενοι φορείς. Η συνεργασία αυτή πρέ-

Γιώργος Φαραγγιτάκης
Πρόεδρος Δ.Σ. ΠΕΕΚΠΕ

πει να δίνεται από ένα θεσμικό πλαίσιο που θα κατοχυρώνει την επιστημονική εγκυρότητα, την παιδαγωγική επάρκεια, τη συλλειτουργία με τους επίσημους φορείς εκπαίδευσης και θα αποτρέπει την πιθανότητα εκτροπών σε ατραπούς άσχετες με τους σκοπούς της εκπαίδευσης. Θα ήθελα να προβάλλω ως παραδείγματα καλής συνεργασίας εκείνες που έγιναν με το Μουσείο Γουλανδρή και το Κέντρο Γαία, με τη HELMERA, με το Σύλλογο για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας, με την Ελληνική Εταιρεία Προστασίας της Φύσης, με την WWF Ελλάς, με την Ένωση Ανακύκλωσης Αλουμινίου, με την Ελληνική Εταιρεία Προστασίας Περιβάλλοντος και Πολιτιστικής Κληρονομιάς κ.ά. Τώρα πώς γίνεται σήμερα στο δίκτυο «Ναυτίλος» η ΕΕΠΚ να συνεργάζεται άριστα με το ΥΠΕΠΘ, ενώ για τη λειτουργία άλλων δικτύων προβάλλονται αζεπέραστες αντιρρήσεις; Ίσως το γεγονός αυτό υποδηλώνει και την ύπαρξη άλλων αιτιών.... Πιστεύω ότι με καλή πρόθεση θα μπορούσαν να είχαν λυθεί τα φετινά προβλήματα με προοπτική βελτίωσης των όρων συνεργασίας μέσα από διάλογο. Πάντως, για τα σχολικά προγράμματα που χρηματοδοτούνται από το ΥΠΕΠΘ μέσω του ΕΠΕΑΕΚ ή του τακτικού προϋπολογισμού (αναλώσιμα, μετακινήσεις, υλικά, υπερωρίες κ.ά.) και που υποστηρίζονται από στελέχη του ΥΠΕΠΘ που εργάζονται πλήρως και αποκλειστικά γι' αυτό το σκοπό σε Διευθύνσεις και σε ΚΠΕ, δεν θα μπορούσα να δεχθώ να παρουσιάζονται ως σχολικά προγράμματα μη κυβερνητικών οργανώσεων. Η αλήθεια είναι ότι οι ΜΚΟ συνεργάζονται με το ΥΠΕΠΘ και τα όργανά του σε κάποια από αυτά τα προγράμματα. Τώρα, αν λόγω ειδικότητας στο αντικείμενο η προσφορά τους επί του περιεχομένου είναι σημαντική, κανείς δεν έχει διάθεση να απομειώσει ή να αμφισβητήσει αυτή την προσφορά.

Στα γραφόμενα από τον συνάδελφο Παντελή Μάναλη, Υπεύθυνο Π.Ε. Β/θμιας του Πειραιά, έχω να επισημάνω τα εξής:

Αναφέρεται στην Υ.Α. 57905/2002 λέγοντας ότι δεν κατοχυρώνει τον επιμορφωτικό ρόλο των

Υπευθύνων Π.Ε., ενώ πιο κάτω αναφέρεται στην Υ.Α. 47587/2003 η οποία κατοχυρώνει ρητά όχι μόνο τον επιμορφωτικό ρόλο, αλλά και όλες τις άλλες δράσεις της Π.Ε. ως κύριο αντικείμενο των Υπευθύνων Π.Ε. και των ΚΠΕ. Είναι προφανές ότι όλα τα θέματα δεν μπορούν να ρυθμιστούν από μία και μόνο Υπουργική Απόφαση και ότι η νεότερη απόφαση 47587 συμπληρώνει τα κενά της προηγούμενης, επομένως το θέμα που θέτει ο Παντελής δεν υπάρχει. Σίγουρα οι Υπεύθυνοι ΠΕ και μπορούν και πρέπει να οργανώνουν επιμορφωτικά προγράμματα. Είναι παράξενο ότι ο ίδιος συνάδελφος υπερτονίζει τη δυνατότητα συγκρότησης επιμορφωτικών και άλλων ομάδων με Υπευθύνους γειτονικών Δ/νσεων και άλλους εκπαιδευτικούς αλλά χωρίς τους εκπαιδευτικούς των ΚΠΕ. Δεν είναι αυτή μια διαιρετική λογική; Αλλού πάλι βλέπει σχέση υφισταμένου-προϊσταμένου μεταξύ Υπευθύνων και ΚΠΕ, ενώ στην πραγματικότητα δεν υφίσταται υπηρεσιακή εξάρτηση, αφού τα ΚΠΕ υπάγονται στις Περιφερειακές Διευθύνσεις και οι Υπεύθυνοι στις Τοπικές.

Η ύπαρξη βιβλίου ύλης για τον καθηγητή δεν κρίθηκε ποτέ ως προσβλητική, αντίθετα είναι προσβλητικό για τον εκπαιδευτικό κόσμο και για την κοινωνία να εκμεταλλεύεται το οποιοδήποτε στέλεχος την έλλειψη ελέγχου στο έργο του, για να ξεκουράζεται στο σπίτι του, να κάνει το μεταπτυχιακό του, να δουλεύει με αμοιβή αλλού ή να κάνει ταξίδια αναφυκής την ώρα που θα έπρεπε να βρίσκεται στη δουλειά του όπως όλοι οι εργαζόμενοι σ' αυτόν τον τόπο. Η δημιουργία λοιπόν ασφαλιστικών δικλείδων για τους λίγους που δεν δούλευαν, μάλλον διαφυλάσσει το κύρος και την αξιοπρέπεια όλων.

Το Συντονιστικό ΚΠΕ, όπως προαναφέρθηκε, είναι γραφείο της Διεύθυνσης ΣΕΠΕΔ που υπάγεται στην Κεντρική Υπηρεσία του ΥΠΕΠΘ και ως εκ τούτου στελεκώνεται σε ετήσια βάση με αποσπώμενους από το ΥΠΕΠΘ εκπαιδευτικούς χωρίς προκηρύξεις (όπως γίνεται και για το Γραφείο Π.Ε). Επειδή όπως αντιλαμβάνασθε θίγομαι και προσωπικά, πρέπει να εξηγήσω ότι η θέση του Υπευθύ-

νου στο Συντονιστικό μου ανατέθηκε για πολλούς λόγους. Έχω την ευθύνη των θεμάτων των ΚΠΕ στο ΥΠΕΠΘ από το 1994 και έχω συμβάλει στην ανάπτυξη του θεσμού και οργανωτικά με τις εισηγήσεις μου σε όλα τα επίπεδα (θεσμικό, προδιαγραφές ΚΠΕ, έξι δράσεις ΚΠΕ, στελέχωση και σύνθεση ομάδας, Συμβουλευτική Επιτροπή, κριτήρια επιλογών τόπων, ένταξη στο ΚΠΣ, κατοχύρωση πρόσθετης αποζημίωσης, τοπικές και διεθνείς συνεργασίες, νομική υπόσταση, διαχειριστική επιτροπή κτλ.) και πρακτικά με την ανάπτυξη των υποδομών, της λειτουργίας και των δράσεων του ΚΠΕ Αργυρούπολης (που για μεγάλο διάστημα λειτούργησε ως πιλότος). Μπορώ να πω ότι η εμπειρία μου από την πράξη δέθηκε αρμονικά με τα θεωρητικά σχέδια που είχα στο μυαλό μου και με βοήθησε καθοριστικά να κάνω ρεαλιστικές εισηγήσεις. Από την άλλη πλευρά η Αργυρούπολη προσέφερε προσωρινά χώρο και εξοπλισμούς για τη λειτουργία αυτού του γραφείου η οποία δεν ήταν δυνατή στα κτίρια της οδού Ερμού. Οι πομπώδεις διατυπώσεις στην Υ.Α. ίδρυσης αυτού του οργάνου δεν έχουν καμία σχέση με την πραγματικότητα και υπάρχουν διότι στην πορεία της επεξεργασίας των σκέψεων για την ίδρυση του είχε διατυπωθεί και η άποψη της απευθείας αναφοράς του στον Υφυπουργό και τον Υπουργό. Ως προς τα οικονομικά, το ΥΠΕΠΘ και το ΕΠΕΑΕΚ ούδωως χρηματοδότησαν το γραφείο (ούτε τηλέφωνο δεν έβαλαν), ενώ καμιά αποζημίωση δε δόθηκε σε κανέναν για απογευματινή εργασία ή εργασία κατά τα Σαββατοκύριακα. Αυτοί λοιπόν που ασχολούνται με την εμπεριστατωμένη ανάλυση των άρθρων των αποφάσεων ας βγάλουν τα γυαλιά της πρεσβυωπίας και ας δουν και τη ρευσσα πραγματικότητα, ώστε η κριτική τους να είναι γόνιμη και αντικειμενική. Το Συντονιστικό δε συγκεντρώνει αρμοδιότητες, αλλά αντίθετα πήρε ένα κομμάτι δουλειάς από το Γραφείο Π.Ε. στα πλαίσια μιας οργάνωσης με καταμερισμό εργασίας, με στόχο πάντα το καλύτερο αποτέλεσμα. Δεν ασχολείται με τους Υπευθύνους Π.Ε. παρά μόνο σε θέματα συνεργασίας τους με τα Κέντρα. Θα

μεταφερθεί στις νέες εγκαταστάσεις του ΥΠΕΠΘ στο Μαρούσι. Άλλωστε το ΚΠΕ Αργυρούπολης στο μακροχρόνιο προγραμματισμό του έχει σχεδιάσει τη χρησιμοποίηση των χώρων αυτών για τα θεματικά του δίκτυα, τις οικονομικές υπηρεσίες και την επέκταση των ξενώνων. Απλά είπαμε, όπως και σε όλη την πορεία μας, να συνεισφέρουμε στην κοινή υπόθεση. Η λανθασμένη έκφραση «ο εκάστοτε Υπεύθυνος του ΚΠΕ Αργυρούπολης» θα αφαιρεθεί στην επόμενη ΥΑ που θα αφορά το Συντονιστικό. Αυτό δε σημαίνει ότι μέχρι τότε μπορείτε να την επικαλείστε συνεχώς, αφού ήδη από το φθινόπωρο στη συνάντηση της Αργυρούπολης δόθηκαν διευκρινίσεις. Σε ό,τι αφορά την υποβολή απολογισμών στο Συντονιστικό, αυτοί αφορούν μόνο τη συνεργασία των Υπευθύνων με τα ΚΠΕ, επειδή πρέπει να υπάρχει και η εικόνα που αυτοί βλέπουν, αφού, κάποιες φορές, τα ΚΠΕ δεν συνεργάζονται καλά μαζί τους.

Πάντως για λόγους αρχών, που δεν έχουν να κάνουν με τη σχέση μου με Υπευθύνους ΠΕ που έχουν παρεμφερείς απόψεις με το συνάδελφο, έχω υπηρεσιακά υποβάλλει δύο εναλλακτικές προτάσεις στο ΥΠΕΠΘ για το Συντονιστικό: η μία είναι η κατάργησή του και η άλλη η προσαρμογή του θεσμικού του πλαισίου στον αντικειμενικό του ρόλο και στη λιτή οικονομική του υποστήριξη.

Κάποιοι επιμένουν ότι δεν μπορεί στο ίδιο πρόσωπο να συμπίπτουν οι ιδιότητες του υπαλλήλου του ΥΠΕΠΘ και του μέλους του Δ.Σ. της Ένωσης. Οι περισσότεροι όμως από αυτούς έχουν ταυτόχρονα και τις δύο ιδιότητες, π.χ. Υπεύθυνος Π.Ε. ή ΚΠΕ και μέλος ή πρόεδρος Δ.Ε. Παραρτήματος. Αλήθεια, πώς θα μπορούσε κανείς να είναι αιρετός στην Ένωση χωρίς να είναι εκπαιδευτικός που υπηρετεί σε κάποια θέση; Γιατί δεν έχετε διαμαρτυρηθεί για εκπαιδευτικούς σχολείων που είναι ταυτόχρονα μέλη επιτροπών, μέλη σε Δ.Σ. ΕΛΜΕ, μέλη υπηρεσιακών συμβουλίων κτλ.; Πάντως σε ό,τι με αφορά, από το 16ο έτος της ηλικίας μου μέχρι σήμερα πάντα συνήθιζα λόγω χαρακτήρος και ενδιαφερόντων να ασχολούμαι

ταυτόχρονα με πολλά πράγματα.

Ως προς το πολυσυζητημένο έγγραφο της Καλαμάτας, θα πρέπει να ειπωθεί στον κόσμο ότι η Υπεύθυνη Π.Ε. ζήτησε μέσω της Διεύθυνσης να βγει έξω από το ΚΠΕ η παιδαγωγική ομάδα και να δοθεί στην Υπεύθυνη το κτίριο, για να κάνει σεμινάριο με συνεργάτες δικής της επιλογής. Νομίζετε ότι με τέτοιες λογικές προωθείται η συνεργασία των στελεχών Π.Ε.; Η ύπαρξη των στελεχών Π.Ε. δεν είναι αυτοσκοπός για την προσωπική τους αυτεπιβεβαίωση αλλά θεσμική πρόβλεψη για την υποστήριξη των σχολείων.

Σε απάντηση της άποψης για περιορισμένη αξία των προγραμμάτων των ΚΠΕ για τα σχολεία, έχω να πω ότι ένα ποιοτικό πρόγραμμα 7 έως 30 ωρών σε εξοπλισμένους με εργαλεία εκπαίδευσης χώρους και στο πεδίο, με συντονισμό και υλοποίηση από ειδικευμένους εκπαιδευτικούς, αν μη τι άλλο προσθέτει γνωστική, βιωματική και μεθοδολογική εμπειρία 7 έως 30 ωρών σε ένα σχολικό πρόγραμμα, που συνήθως διαρκεί 40 ώρες. Στα Κέντρα έχουν επενδυθεί χρήματα των ευρωπαϊκών λαών και των Ελλήνων φορολογουμένων και στις περισσότερες περιπτώσεις φιλότιμοι και άξιοι συνάδελφοι αφιερώνουν τη ζωή τους.

Σε άλλο σημείο ο Παντελής Μάναλης βάζει θαυμαστικό απορώντας γιατί τα εκπαιδευτικά προγράμματα σχολείων αποτελούν δράση των ΚΠΕ. Ίσως θα έπρεπε κάποιος να τον πληροφορήσει ότι διαχρονικά τα εκπαιδευτικά προγράμματα μιας έως τεσσάρων ημερών για σχολικές ομάδες αποτελούν κύρια δράση των ΚΠΕ. Αν η αγωνία του είναι η πιθανότητα ενασχόλησης των ΚΠΕ με τα σχολικά προγράμματα, τον πληροφορούμε ότι οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές των σχολικών ομάδων που παρακολουθούν προγράμματα στα ΚΠΕ είναι πολύ ευχαριστημένοι από τη σχέση μας και ωφελημένοι πολλαπλά και για την ανάπτυξη του προγράμματος στο σχολείο (γνώσεις, εμπειρίες, δεξιότητες, εκπαιδευτικό υλικό, μεθοδολογία κτλ.). Πάντως συμφωνώ απόλυτα με το συνάδελφο Παντελή Μάναλη στα όσα γράφει για τη σχολική πραγματικότητα και για την ανάγκη αναπρο-

σαρμογής του θεσμικού πλαισίου.

Ως προς την πρόταση των Υπευθύνων Π.Ε. Β/θμιας, όπως διατυπώθηκε στο κείμενο της Κερκίνης, για τη δημιουργία νέου γραφείου Σχολικών Δραστηριοτήτων και Προγραμμάτων σε κάθε νομό, θα πρέπει να προσέξουμε να μη δημιουργηθεί μια νέα γραφειοκρατική δομή που θα έρθει σε αντίθεση με τη δυναμική της εποχής, που είναι περισσότερη περιβαλλοντική εκπαίδευση στην πράξη. Σίγουρα οφείλουμε να συνεργαστούμε με τους Υπευθύνους όλων των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, αλλά η φυσιογνωμία της Π.Ε. έχει ιδιαίτερο χαρακτήρα, που ο εναγκαλισμός της γραφειοκρατικής ενσωμάτωσης μπορεί να πλήξει ανεπανόρθωτα. Μετά τις βολές των Υπευθύνων Β/θμιας κατά του Συντονιστικού θα πρέπει να μας πουν σε τι μέμφονται ως προς την επιστημονική, οργανωτική και παιδαγωγική επάρκεια, την εργατικότητα και την εντιμότητα τα στελέχη του (Γιώργος Φαραγγιτάκης, Νίκος Στεφανόπουλος, Φρόσω Φλέγγα, Απόστολος Παπασπύρου, Ελένη Σκιαδά, Άννα Πυλαρινού, Ρούλα Πουλιανίτου, Χρήστος Γούλας, Κατερίνα Αργέντου, Θεόδωρος Μαρδύρης, Γεωργία Σπάλα, Παναγιώτης Κάβουρας). Η λογική των συγκεντρώσεων υπογραφών από συναδέλφους ειλικρινά μας προσέβαλε βάνουσα, και για ένα πρόσθετο λόγο: είμαστε όλοι στελέχη ή μέλη της ΠΕΕΚΠΕ της οποίας και οι Υπεύθυνοι είναι μέλη. Μάλιστα δύο από τους υπογράφοντες και πρωταγωνιστές της κίνησης, ο Διονύσης Μεσσάρης και η Ντίνα Σχίζα, ήταν μέλη του κεντρικού ΔΣ, και για λόγους τήρησης της δεοντολογίας θα έπρεπε να αποφύγουν αυτό το ατόπημα.

Τελικά προτείνω σε όλους να ξεφύγουμε από το τροπάριο του «εμείς και οι άλλοι» και να συζητήσουμε όλοι μαζί, στις ανοιχτές μεγάλες συζητήσεις την πραγματοποίηση των οποίων πρότεινε το ΔΣ της ΠΕΕΚΠΕ. Να ακουστούν όλες οι απόψεις και τα επιχειρήματα και να βάλουμε τελεία στο κακό κλίμα της τελευταίας χρονιάς, για το οποίο σημαντική ευθύνη έχει και το ΥΠΕΠΘ, που δεν αντιμετώπισε τα δύο τελευταία χρόνια την ΠΕ και

τους ανθρώπους της όπως άξιζαν. Μεταξύ άλλων πιστεύω ότι οι Υπεύθυνοι ΠΕ θα πρέπει να υποστηρικθούν περισσότερο (οικονομικά, γραμματειακά κ.ο.κ), ώστε να μπορέσουν να επιτελέσουν το έργο τους. Κύριος στόχος μας, βέβαια, για το μέλλον, θα πρέπει να είναι η αναβάθμιση της ΠΕ στα σχολεία.

Τέλος, σε ό,τι αφορά το κείμενο της ΔΕ του παραρτήματος Δυτ. Ελλάδας έχω να απαντήσω τα εξής:

Ο διάλογος είναι βασική αρχή που εφαρμόζουμε πανελλαδικά και πριν την πρόσφατη επανενεργοποίηση του Παραρτήματός σας, για την οποία προσωπικά εδω και πέντε χρόνια ζητούσα από το συνάδελφο Δ. Μεσσάρη να αναλάβει ενεργό ρόλο, επειδή το παράρτημα είχε ατονήσει. Οι διαφορετικές απόψεις είναι βασικό στοιχείο του διαλόγου. Από την άλλη πλευρά όμως, ο σεβασμός στην αρχή της δημοκρατικής πλειοψηφίας είναι βασικό στοιχείο της δημοκρατικής λειτουργίας που εμείς στο εκλεγμένο δημοκρατικά ΔΣ της ΠΕΕΚΠΕ σεβόμαστε ευλαβικά. Οι απόψεις που εκφράζονται στις ανακοινώσεις του ΔΣ της ΠΕΕΚΠΕ προφανώς είναι αποτέλεσμα συνθετικού διαλόγου και απηχούν τις απόψεις της δημοκρατικής πλειοψηφίας. Θυμίζουμε ό,τι τα τελευταία πέντε χρόνια -και μόνο σε αυτά- έγινε δημόσια κριτική στην πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΠΘ και κατατέθηκαν εγγράφως συγκεκριμένες προτάσεις. Μπορείτε να τις βρείτε στις επιστολές μας προς την πολιτική ηγεσία και στα ενημερωτικά μας δελτία που κοινοποιήθηκαν σε όλα τα παραρτήματα και δημοσιεύθηκαν στο περιοδικό (ζητούμε συγνώμη που δεν έχουμε εκδώσει και μονιφέστο). Οι προτάσεις που κατατέθηκαν πήραν υπόψη τους τα πορίσματα

του πανελλαδικού διαλόγου που είχαν προηγουμένως οργανώσει το ΔΣ και τα Παραρτήματα. Ο διάλογος συνεχίζεται και μετά την πρόσφατη απόφαση του ΔΣ σε όλες τις γωνίες της Ελλάδας, με όρους ελεύθερης έκφρασης και ευρείας συμμετοχής και όχι με προκατασκευασμένα κείμενα και ομαδοποιήσεις. Η πρόσφατη ανακάλυψη της ΔΕ του Παραρτήματος Δυτ. Ελλάδας για την ανάγκη τροποποίησης του καταστατικού της ΠΕΕΚΠΕ είναι κάτι για το οποίο όλοι μας προσπαθούμε από το 1999(!) με διάλογο σ' όλη τη χώρα και κωδικοποίηση προτάσεων. Σύμφωνα, όμως, με το ισχύον καταστατικό χρειάζεται η παρουσία τουλάχιστον του 50% των μελών σε Γενική Καταστατική Συνέλευση. Για τα τυπικά θέματα που σχετίζονται με τη νομιμότητα έχω εκφράσει πολλές φορές την αγωνία μου, ενώ στη συνεδρίαση του Δ.Σ. στην Έδεσσα κάλεσα τους συνάδελφους μου να καταθέσουν προτάσεις για το θεσμικό πλαίσιο της Π.Ε. στα σχολεία. Και φυσικά περιμένω. Η όποια κριτική είναι καλοδεχούμενη, όμως ακραίες εκφράσεις όπως «η ΠΕΕΚΠΕ κυβερνά» -τη στιγμή που ξέρετε ότι μόνο δημιουργεί, ελέγχει και προτείνει- δεν βοηθούν τη σύνθεση. Οι απόψεις της ΠΕΕΚΠΕ είναι πολύ ευρύτερες εκείνων της δημόσιας διοίκησης και χαρακτηρίζονται από την ύπαρξη οράματος και την εθελοντική προσφορά. Σας εύχομαι οι επόμενες επιλογές στις δημοκρατικές μας εκλογικές διαδικασίες να δικαιώσουν τις προσδοκίες σας και να δείτε στο τιμόνι της Ένωσης συνάδελφους αξιότερους από εμένα και τους συνεργάτες μου. Μόνο που η όποια εκτίμηση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της από πού ξεκινήσαμε και πού έχουμε φτάσει.

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών
για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

Αθήνα 6-2-2004
Αρ. πρωτ.27

**Προς: Τα μέλη της Ένωσης,
δια των Διοικουσών Επιτροπών
των παραρτημάτων όλης της χώρας**

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Μαζί με τις ευχές μας για μια χρονιά δημιουργίας στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΠΕ) και προσωπικής και οικογενειακής υγείας και αγάπης, επιθυμούμε να σας ενημερώσουμε συνοπτικά -σε αυτή τη φάση- για ορισμένα ζητήματα.

Το τέλος του 2003 και η αρχή του 2004 σηματοδεύτηκαν από μια σειρά αρνητικών και θετικών γεγονότων, κάποια από τα οποία δημιούργησαν σημαντικές αναταράξεις που αντέτρεψαν το σχεδιασμό μας και την πορεία υλοποίησης του έργου μας. Όπως ξέρετε η Ένωσή μας πιστεύει ότι η ΠΕ πρέπει να ενισχυθεί και μέσα από τη συλλειτουργία όλων των κοινωνικών δυνάμεων που ασχολούνται με την υπόθεση της προστασίας του περιβάλλοντος, της βιώσιμης ανάπτυξης και της ποιότητας της ζωής. Σε αυτό το πλαίσιο θεωρούμε αυτονόητα αναγκαία τη συνεργασία με τα Πανεπιστήμια και τα άλλα Ερευνητικά Ιδρύματα, τους Κυβερνητικούς και μη Κυβερνητικούς Φορείς, τις τοπικές κοινωνίες κτλ. Αυτό δεν σημαίνει ότι μπορούμε να δεχθούμε την αναίρεση του ιδιαίτερου ρόλου του εκπαιδευτικού στην ΠΕ ή την υποκατάσταση των στελεχών της ΠΕ στο θεσμικό τους ρόλο από εκπροσώπους άλλων φορέων. Με καλή θέληση η «χρυσή τομή» εύκολα βρίσκεται και οι συνεργασίες επωφελέα των μαθητών και των εκπαιδευτικών προωθούνται συλλειτουργικά. Είναι παράξενο ότι η Ένωσή μας και ιδιαίτερα ο Πρόεδρος της που υποστήριξαν τις παραπάνω αρχές δέχθηκαν προσβλητική επίθεση από εκπροσώπους αδελφών

Μ.Κ.Ο., όπως οι κ.κ. Καλαϊτζίδης, Καρράς και Απέργης.

Με έκπληξη είδαμε να προωθείται από το ΥΠΕΘΟ ρύθμιση σε Νόμο με την οποία αφαιρέθηκαν οικονομικά κεκτημένα 10 ετών από τους εκπαιδευτικούς των ΚΠΕ και μειώθηκαν επιδόματα Υπευθύνων ΠΕ που με πολλή προσπάθεια και αγώνα είχαμε περάσει στο Νόμο 2986/2002.

Αποκαρδιωτική ήταν η υποτιμητική στάση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου απέναντι στους Υπευθύνους ΠΕ στην υπόθεση των προγραμμάτων ευέλικτης ζώνης. Η εμπειρία, ο μόχθος και το έργο τους υποτιμήθηκαν. Δόθηκε απόλυτη προτεραιότητα στους Σχολικούς Συμβούλους, πολλοί από τους οποίους μόλις τώρα γνωρίζουν το αντικείμενο.

Είδαμε στις τοπικές Δ/νσεις να συγκεντρώνεται μεγάλος αριθμός Υπευθύνων διαφόρων εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων χωρίς στοιχειώδη υποστήριξη από άποψη χώρων, υποδομών και γραμματείας στις περισσότερες των περιπτώσεων.

Παρακολούθησαμε άφωνοι να εφαρμόζεται η στρατιωτική αρχή της ομαδικής τιμωρίας των εκπαιδευτικών από τον Περιφερειακό Δ/ντή Κεντρικής Μακεδονίας, κο Πρίντζα, στην περίπτωση των προβλημάτων λειτουργίας του ΚΠΕ Ελευθερίου Κορδελιού Θεσσαλονίκης.

Είδαμε να παρουσιάζεται αδυναμία στελέκωσης και λειτουργίας των ΚΠΕ Ομηρούπολης Χίου, Ευεργέτουλα Λέσβου, Παρανεοσίου Δράμας, Ανατολικού Ολύμπου Πιερίας και Άμφισσας για τα οποία διαρρήγνυαν τα ιμάτιά τους και παρείχαν πλείστες όσες διαβεβαιώσεις, Δήμαρχοι, Πολιτικοί, Δ/νσεις Εκπαίδευσης, Υπεύθυνοι ΠΕ, Πανεπιστημιακοί, Μ.Κ.Ο. κτλ.

Η τελευταία έκπληξη προέρχεται από ανώνυμο! κείμενο μερικών συναδέλφων Υπευθύνων ΠΕ στο οποίο περιλαμβάνεται και μια σελίδα που σαφώς στρέφεται εναντίον του νεοούστατου Συντονιστικού ΚΠ.Ε. και των συναδέλφων που το στελεκώνουν ή συνεργάζονται μαζί του. Μάλιστα ζητούν με την ανώνυμη επιστολή τους προς όλες τις Δ/νσεις της χώρας τη συγκέντρωση υπογραφών

(για την κατάργησή του;) Το Συντονιστικό, (αίτημα 6 ετών όλων των Κ.Π.Ε.) είναι το ένα από τα δύο Γραφεία της Δ/νσης ΣΕΠΕΔ του ΥΠΕΠΘ που λειτουργούν στα πλαίσια της οργάνωσης και της κατανομής έργου. Το Γραφείο ΠΕ ασχολείται κυρίως με τους Υπευθύνους ΠΕ και τα σχολικά προγράμματα και το Συντονιστικό κυρίως με τα ΚΠΕ και τα Εθνικά Θεματικά Δίκτυα. Το νέο θεσμικό όργανο δεν έχει ενοχλήσει κανέναν Υπεύθυνο ΠΕ, ενώ αντίθετα στους 5 μήνες της λειτουργίας του έχει να επιδείξει σημαντικό έργο σε θέματα οργάνωσης αρχείου, επιμόρφωσης στελεχών, συμβολής στην επίλυση προβλημάτων ΚΠΕ, κατάθεσης προτάσεων στην Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠΕΑΕΚ (θερινά σχολεία, αποκεντρωμένη επιμόρφωση εκπαιδευτικών και στελεχών ΠΕ) κατανομής νομών εμβέλειας των ΚΠΕ, δημιουργίας επικοινωνιακού πλαισίου, προώθησης των εθνικών θεματικών δικτύων ΠΕ κτλ.

Σημειώνουμε ότι οι αποσπασμένοι σε αυτό εκπ/κοί ακολούθησαν τη διαδικασία που ισχύει για όλους όσους αποσπώνται στο ΥΠΕΠΘ, ενώ οι συνεργαζόμενοι δεν παίρνουν καμία απολύτως αμοιβή. Επίσης θυμίζουμε στους αγαπητούς αυτούς Υπευθύνους ΠΕ ότι στο όργανο αυτό, εναντίον του οποίου βάλλουν, συμμετέχουν ο Πρόεδρος, ο Γεν. Γραμματέας και ο Αντιπρόεδρος της Ένωσής μας.

Αυτό το διάστημα, βέβαια, προσπαθήσαμε σε όλα τα επίπεδα να ενημερώσουμε τους αρμόδιους και τους εμπλεκόμενους για τα προβλήματα που μας απασχολούν και καταθέσαμε τις προτάσεις μας. Ειδικότερα ως προς το θέμα της αδικίας του πρόσφατου Νόμου που προαναφέραμε ο Πρόεδρος της Ένωσης σε ένδειξη διαμαρτυρίας υπέβαλε την παραίτησή του από τη θέση του στη Δ/νση ΣΕΠΕΔ, η οποία δεν έγινε δεκτή. Επίσης ζητήσαμε εγγράφως και με προσωπικές παραστάσεις τη συνδρομή και την ανάληψη πρωτοβουλίας για την άρση της αδικίας, από την πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΠΘ, από τον Πρόεδρο της Βουλής, από τον Πρωθυπουργό και από 60 βουλευτές όλων των κομμάτων. Οι έκτακτες πολιτικές εξελίξεις α-

νέστειλαν τις διαδικασίες αποκατάστασης της αδικίας, αλλά η κατανόηση και η υπόσχεση για ρύθμιση ήταν καθολική.

Οι αναταράξεις του Νόμου του ΥΠΕΘΟ και η προοπτική των εκλογών οδήγησαν σε ομόφωνη απόφαση έκτακτου Διοικητικού Συμβουλίου (και ενώ είχαν ρυθμιστεί όλες οι οργανωτικές και οικονομικές λεπτομέρειες) για αναβολή του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου της Ένωσης για το επόμενο φθινόπωρο.

Βεβαίως έχουν συμβεί... και ευχάριστα γεγονότα στο τελευταίο διάστημα. Είναι η ενσωμάτωση στο στελεχιακό δυναμικό της ΠΕ 22 νέων Υπευθύνων Δ/νσεων σε θέσεις που ύστερα από πιέσεις της Ένωσής μας δημιουργήθηκαν. Στελεχώθηκαν και άρχισαν δειλά δειλά να λειτουργούν με όλα τα γνωστά προβλήματα της πρώτης περιόδου 6 νέα ΚΠΕ στον Άραχθο της Άρτας, στις Αρχάνες Ηρακλείου, στο Βάμο Χανίων, στο Βερτίσκο Θεσσαλονίκης, στην Έδεσσα της Πέλλας και στη Μελίτη της Φλώρινας. Ευχόμαστε να είναι αιδεροκέφαλοι και οι νέοι Υπεύθυνοι ΠΕ και ΚΠΕ και οι εκπαιδευτικοί των ΚΠΕ και να θυμούνται ότι είμαστε όλοι συναδέλφοι που πρέπει να συνεργαστούμε καλοπροαίρετα για το καλό της ΠΕ στα σχολεία.

Πραγματοποιήθηκαν με πρωτοβουλία του Συντονιστικού ΚΠΕ δύο σεμινάρια για νέους Υπευθύνους ΠΕ της Αττικής και για νέα στελέχη ΚΠΕ.

Ολοκληρώθηκε η ένταξη της χρηματοδότησης στο 2ο ΕΠΕΑΕΚ 1500 περίπου σχολικών προγραμμάτων ΠΕ με το ποσό των 2.400 ευρώ ανά πρόγραμμα και δεσμεύθηκαν επιπλέον ποσά στήριξης των σχολικών προγραμμάτων μέχρι και το 2006.

Ξεκίνησαν τη λειτουργία τους 7 νέα εθνικά θεματικά δίκτυα ΠΕ, ενώ πραγματοποιήθηκαν πολλά σεμινάρια και ημερίδες σε ΚΠΕ, τοπικές Δ/νσεις Εκπ/σης, Μ.Κ.Ο. κτλ.

Πρωθιήθηκαν διεθνείς συνεργασίες (με FYROM, Αλβανία, Γαλλία, Αγγλία Βέλγιο, Σουηδία, Πορτογαλία, Κύπρο, Μαρόκο, Εσθονία κ.ά.).

Πραγματοποιήθηκε πλήθος εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων ποικίλου περιεχομένου και από τα

15 Παραρτήματα της ΠΕΕΚΠΕ με ενθουσιώδη συμμετοχή των μελών.

Πιστεύουμε ότι η μάχη για την παραπέρα ανάπτυξη του θεσμού και για το ξεπέρασμα των δυσκολιών πρέπει να δοθεί με όρους συλλογικότητας, αλληλεγγύης και αξιοπρέπειας και όχι με αντιδεοντολογικές αντιπαραθέσεις. Ιδιαίτερο βάρος πρέπει να δοθεί στο πλαίσιο και στις προϋποθέσεις υποστήριξης της υλοποίησης της ΠΕ στα σχολεία και σε αυτή την κατεύθυνση έχει ζητήσει ο Πρόεδρος προτάσεις από τα μέλη του Δ.Σ.

Η Ένωση μετά τις εκλογές θα καλέσει όλα τα μέλη της σε μαζικές συναντήσεις διαλόγου προκειμένου να συζητηθούν ανοιχτά όλα τα ζητήματα και όλες οι απόψεις. Βέβαια θυμίζουμε σε κάποιους συναδέλφους ότι στη δημοκρατία πρέπει να σεβόμαστε και τη γνώμη της δημοκρατικής πλειοψηφίας.

Ο Γεν. Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

Ν. Στεφανόπουλος

Γ. Φαραγγιτάκης

«Απάντηση στα κείμενα παραιτήσεών σας (που στάληθηκαν από εσάς σε όλη τη χώρα)»

Πανελλήνια Ένωση Εκπαιδευτικών για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

Αθήνα 20-2-2004

Αρ. πρωτ. 28

Προς: Τους συναδέλφους Διονύση Μεσσάρη και Ντίνα Σχίζα

Κοιν.: Τα μέλη της Ένωσης, δια των Διοικουσών Επιτροπών των παραρτημάτων όλης της χώρας

Τα ΚΠΕ και τους Υπευθύνους ΠΕ των Δ/νσεων Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης όλης της χώρας

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Με μεγάλη μας λύπη λάβαμε τις επιστολές σας, με τις οποίες υποβάλλατε τις παραιτήσεις σας από το ΔΣ της ΠΕΕΚΠΕ. Θα θέλαμε με την επιστολή μας αυτή να σας ζητήσουμε να επανεξετάσετε το θέμα και να μη στερήσετε από το ΔΣ της Ένωσης την πολύτιμη και δημιουργική σας συμμετοχή.

Βεβαίως είμαστε υποχρεωμένοι να κάνουμε ορισμένες διευκρινίσεις ως προς τα θέματα που θίγεται με τις επιστολές σας, για να πάρετε υπόψη σας και τη δική μας άποψη, αλλά και για να έχουν τα μέλη μας πληρέστερη ενημέρωση.

Το Ενημερωτικό Δελτίο που υπέγραψαν ο Πρόεδρος και ο Γ. Γραμματέας, δεν ήταν έκφραση απόφασης του ΔΣ. Άλλωστε, αν προσέξατε, η έκφραση «για το ΔΣ» που υπάρχει στο σημερινό κείμενο δεν υπήρχε στο τέλος του Ενημερωτικού. Ήταν μια καθιερωμένη - για το ξεκίνημα της νέας χρονιάς - ενημέρωση των μελών της Ένωσης για τα τεκταινόμενα στο χώρο της ΠΕ και αναφερόταν κυρίως σε γεγονότα.

Τα θέματα του νέου θεσμικού πλαισίου συζητήθηκαν

στο κυρίαρχο όργανο της δημοκρατικής λειτουργίας μας, στη Γενική Συνέλευση (Άμφισσα 2002). Κατά τη συζήτηση αλλά και σύμφωνα με το εκλογικό αποτέλεσμα φάνηκε ότι η μεγάλη πλειοψηφία του σώματος συμφωνεί με το νέο θεσμικό πλαίσιο της ΠΕ που διαμορφώθηκε και μέσα από τη συμμετοχή της ΠΕΕΚΠΕ στο διάλογο με το ΥΠΕΠΘ και το οποίο συμπεριλαμβάνει σημαντικές κατακτήσεις που αναβαθμίζουν το θεσμό. Η εφαρμογή του, βέβαια, δημιούργησε τις προϋποθέσεις αξιολόγησής του στην πράξη και προφανώς της ανάπτυξης διαλόγου για τη βελτίωσή του. Οι θεσμικές αλλαγές, όμως, δεν γίνονται κάθε εξάμηνο, και η προτεραιότητα για το ΔΣ δεν ήταν αυτή τη στιγμή η αλλαγή του θεσμικού πλαισίου, σύμφωνα με το οποίο, άλλωστε, μόλις πριν λίγους μήνες υποβλήθηκαν αιτήσεις και επελέγησαν στελέχη ΠΕ για τρία χρόνια. Άλλωστε η Ένωση από την αρχή της λειτουργίας του παρόντος ΔΣ, είχε θέσει ως προτεραιότητες την οργάνωση και πραγματοποίηση του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου, την οργάνωση δράσεων επ'ωφέλεια των μελών, και το διάλογο για το θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης της ΠΕ στα σχολεία, το οποίο είναι παλιό και χρήζει άμεσης αναπροσαρμογής. Οι ημερήσιες διατάξεις των συνεδριάσεων του ΔΣ στην Έδεσσα και την Αθήνα τηρήθηκαν κατά γράμμα και τα θέματα τα οποία αναφέρατε είχατε ζητήσει να συζητηθούν στο επόμενο ΔΣ. Η μεγάλη αναταραχή που προκάλεσε ο Νόμος με τον οποίο αφαιρέθηκαν από εργαζόμενους νόμιμα κατοχυρωμένα δικαιώματα, μας απασχόλησε πολύ σοβαρά και αναλώσαμε ένα μήνα της δράσης μας σε παραστάσεις και έγγραφα διαβήματα προς την πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΠΘ, τους εμπλεκόμενους υπουργούς και βουλευτές όλων των κομμάτων, προκειμένου να υπερασπιστούμε τα δικαιώματα των εργαζομένων. Από τη μέχρι τώρα συζήτηση δεν ξέρουμε αν αυτό το ζήτημα σας άγγιξε και αν μπορείτε να καταλάβετε πόσο τρέξιμο και πόσος χρόνος χρειάστηκε. Σίγουρα η ΠΕΕΚΠΕ -και σε αντίθεση με τους υπαιγνιμούς σας- έχει σαφή και διακριτό ρόλο σε σχέση

με το ΥΠΕΠΘ και την πολιτική του και αυτό εκφράστηκε αντικειμενικά και πέραν πάσης αμφισβήτησης τόσο από τις επιστολές προς τους Υπουργούς με τις οποίες τα τελευταία 5 χρόνια το ΔΣ εξέφρασε σε διάφορους τόνους τις απόψεις του, την κριτική του και τις διαφωνίες του, όσο και από τις συχνές παραστάσεις για συζήτηση των θεμάτων με τα όργανα του ΥΠΕΠΘ (μια αναδρομή στα ενημερωτικά δελτία της Ένωσης και στις κοινοποιήσεις των επιστολών αυτών ίσως σας βοηθήσει να καταλάβετε πόσο άδικοι είναι οι χαρακτηρισμοί σας). Θυμίζουμε επίσης ότι αποτέλεσμα των επίμονων πιέσεων της ΠΕΕΚΠΕ στο ΥΠΕΠΘ ήταν η καθιέρωση διπλών θέσεων Υπευθύνων (όπως π.χ. αυτές που κατέλαβαν οι κ.κ. Σούρμνη, Φουσέκη, Δίτσιου, Φαρμάκης κ.ά.), η καθιέρωση μηνιαίου επιδόματος 160 ευρώ για τους Υπευθύνους ΠΕ, η διαμόρφωση μοριοδοτημένων κριτηρίων για την αξιολογική επιλογή σε θέση Υπευθύνου ΠΕ, η ένταξη των σχολικών προγραμμάτων ΠΕ στη χρηματοδότηση του 2ου ΕΠΕΑΕΚ, η ίδρυση ΚΠΕ σε νησιωτικές περιοχές και μια σειρά άλλες κατακτήσεις. Ως προς τις ΜΚΟ -θέμα που επαναφέρατε στο προσκήνιο- και τη συνεργασία με αυτές, η άποψη της πλειοψηφίας των μελών του ΔΣ είναι ότι αυτή πρέπει να επιδιώκεται στη λογική της συλλειτουργίας του ανοικτού στην κοινωνία σχολείου με όλους τους φορείς που ενδιαφέρονται για το περιβάλλον, αλλά και ότι στις συνεργασίες αυτές οι άλλοι φορείς δεν μπορούν να υποκαταστήσουν τα θεσμικά όργανα της ΠΕ, ούτε να υποβαθμίσουν το ρόλο του εκπαιδευτικού. Στην πράξη η συνεργασία με τη συντριπτική πλειοψηφία των ΜΚΟ δεν βάζει κανένα τέτοιο ζήτημα, και πιστεύουμε ότι με καλή θέληση μπορούν να λυθούν τα προβλήματα που προέκυψαν φέτος με τις 2 ΜΚΟ, που αναφέραμε στο Ενημερωτικό Δελτίο. Η συνάντηση της Κερκίνης, για την οποία όπως λέτε είχε ενημερωθεί και ο κ. Ηλίας Παναγιωτόπουλος, Δ/ντης ΣΕΠΕΔ του ΥΠΕΠΘ -τον οποίο συχνά πυκνά επισκέπτεται ομάδα Υπευθύνων ΠΕ της Αττικής και συζητά μαζί του- αυτή καθαυτή δεν

μπορεί να κριθεί αρνητικά από κανέναν. Όλοι έχουμε το δικαίωμα να συγκεντρωνόμαστε, να συζητάμε και να κάνουμε προτάσεις. Όμως, από και έπειτα, έγινε προσπάθεια απόσπασης υπογραφών δηλώσεων συμφωνίας σε ένα κείμενο που στρεφόταν εναντίον θεσμικών κατακτήσεων και συναδέλφων και διαπνεόταν από δικαστικές λογικές για το χώρο μας. Αυτό κρίνουμε ως αντιδεδυτολογικό. Θυμίζουμε ότι αυτοί που συγκεντρώθηκαν δεν ήταν εκλεγμένο όργανο του χώρου ούτε καν εξουσιοδοτημένοι από τους συναδέλφους τους. Επίσης θυμίζουμε ότι οι άδικες βολές εναντίον του Συντονιστικού, πέραν του ότι αποτελούν βολές εναντίον θεσμικής κατάκτησης που βοηθά στην ανάπτυξη του θεσμού της ΠΕ, αποτελούν και ευθείες βολές εναντίον του Προέδρου και του Γραμματέα της Ένωσης που εργάζονται σε αυτό, αλλά και εναντίον των 3 Υπευθύνων ΠΕ και 3 Υπευθύνων ΚΠΕ της Συμβουλευτικής Επιτροπής, οι περισσότεροι από τους οποίους είναι μέλη ΔΕ Παραρτημάτων και ο ένας Αντιπρόεδρος της Ένωσης. Αυτός ο τρόπος δράσης δεν μπορεί να συμβαδίζει με την ιδιότητα και την υπευθυνότητα του μέλους του ΔΣ της Ένωσης, αφού μάλιστα παραπέμπει σε διασπαστικές διαδικασίες που εξελίχθηκαν κατ'αυτόν τον τρόπο σε άλλους συλλογικούς χώρους.* Η Ένωση υποστηρίζει όλους τους συναδέλφους - εκπαιδευτικούς, στελέχη ΚΠΕ και Διευθύνσεων, Πανεπιστημιακούς κτλ.- δεν μπορεί όμως να αφήσει να εξελιχθούν εμφύλιες διαμάχες μεταξύ των στελεχών της μιας ή της άλλης κατηγορίας. Θυμίζουμε ότι στο παρελθόν αποτρέψαμε κίνηση των εκπαιδευτικών των ΚΠΕ να συγκροτήσουν ξεχωριστό Σύλλογο, γιατί κρίναμε ότι ο κόσμος της ΠΕ πρέπει να είναι ενωμένος με κοινό όραμα και συνθετική έκφραση, και όχι να επικρατούν συντεχνιακές λογικές. Ο καταμερισμός των έργων και των αρμοδιοτήτων είναι βασικές οργανωτικές αρχές και οι Υπεύθυνοι ΠΕ και τα ΚΠΕ έχουν διακριτούς αλλά και συμπληρωματικούς ρόλους. Η κοινωνία και οι ανάγκες της εκπαίδευσης εξελίσσονται και η

επιμονή κάποιων σε μοντέλα παλαιότερων εποχών δεν συμβάλλει στην πρόοδο.

Πιστεύουμε (και όπως κάναμε στο παρελθόν αυτό θα κάνουμε και τώρα) στην πραγματοποίηση ευρύτατου δημοκρατικού, ανοιχτού διαλόγου, με συμμετοχή όσο το δυνατόν περισσότερων μελών σε όλα τα παραρτήματα της χώρας, όπου θα τεθούν ελεύθερα προς συζήτηση και τα θέματα προτεραιότητας που εκτιμά το ΔΣ ότι πρέπει να τεθούν, αλλά και τα θέματα που απασχολούν είτε ομάδες συναδέλφων (π.χ. ΚΠΕ, Υπεύθυνους, εκπαιδευτικούς σχολείων) είτε μεμονωμένα μέλη. Το «εμείς» το εννοούμε με αυτόν τον τρόπο. Απ'όλα τα παραπάνω ελπίζουμε να προκύπτει μια εικόνα για το τι θεωρούμε «δέον» στην ΠΕΕΚΠΕ, και η άποψή μας για τις προτεραιότητες και το είδος του διαλόγου.

ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ο Γεν. Γραμματέας Ο Πρόεδρος

Ν. Στεφανόπουλος Γ. Φαραγγιτάκης

*για την περίοδο αυτή του κειμένου η συνάδελφος κα. Θεοδωρίδου εξέφρασε επιφυλάξεις

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Αθήνα, 16 Μαΐου 2004

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Στη συνεδρίασή της 19ης Απριλίου 2004 το Διοικητικό Συμβούλιο της ΠΕΕΚΠΕ απεφάσισε ομόφωνα τα εξής :

1. Την πραγματοποίηση του 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου της ΠΕΕΚΠΕ με θέμα «Βιώσιμη ανάπτυξη, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, τοπικές κοινωνίες» στις 15-16 και 17 Οκτωβρίου 2004 στο ξενοδοχείο «Αριστοτέλης» στην Ουρανούπολη Χαλκιδικής (μπορείτε να ενημερωθείτε αναλυτικά από τη σχετική ανακοίνωση).

2. Την πραγματοποίηση μεγάλων συναντήσεων διαλόγου με συμμετοχή όσο γίνεται περισσότερων μελών της Ένωσης με συνεργασία του Κεντρικού Δ.Σ. και των ΔΕ των παραρτημάτων με θέματα:

-το θεσμικό πλαίσιο της ΠΕ στα σχολεία - τη συνεργασία ΚΠΕ και Υπευθύνων ΠΕ - τις χρηματοδοτήσεις δράσεων της ΠΕ από το 2ο ΕΠΕΑΕΚ - την ευέλικτη ζώνη - τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν στο καταστατικό της Ένωσης και όποιο άλλο θέμα τεθεί. Σε κάθε συνάντηση θα τηρηθούν συνοπτικά πρακτικά και θα συνταχθεί σχετική έκθεση που θα κατατεθεί στο ΔΣ.

3. Τη διοργάνωση θερινών σχολείων ΠΕ για επιμόρφωση εκπαιδευτικών- μελών της Ένωσής μας στα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κλειτορίας Αχαΐας και Σουφλίου Έβρου από τις 30 Ιουνίου (ημερομηνία άφιξης) μέχρι τις 3 Ιουλίου 2004 (ημερομηνία αναχώρησης). Σε κάθε θερινό σχολείο θα λάβουν μέρος 31 εκπαιδευτικοί. Τα μέλη της Ένωσής μας που θα λάβουν μέρος θα καλύψουν μόνο τους τις δαπάνες μετακίνησης, επειδή δεν θα εκδοθεί έγκριση μετακίνησης από το ΥΠΕΠΘ, ενώ τα ΚΠΕ θα καλύψουν τις δαπάνες διαμονής στους ξενώνες τους και διατροφής στα εστιατόρια των εστιών από τους σχετικούς κωδικούς των Τεχνικών τους Δελτίων Έργων που αναφέρονται σε επιμορφωτικές δράσεις και σε συνεργασίες με μη Κυβερνητικούς Φορείς. Παρακαλούνται τα τοπικά παραρτήματα Δυτικής Ελλάδας και Ροδόπης- Έβρου να στηρίξουν τις διοργανώσεις των θερινών σχολείων που έχουν γίνει πλέον θεσμός για την Ένωσή μας. Οι ενδιαφερόμενοι εκπαιδευτικοί μπορούν να δηλώσουν συμμετοχή μέχρι τις 10 Ιουνίου 2004 στις ΔΕ των παραρτημάτων στα οποία είναι εγγεγραμμένοι. Τα παραρτήματα να στεί-

λουν με φαξ τα ονόματα αυτών που θα πάρουν μέρος στο Γεν. Γραμματέα της Ένωσης Ν. Στεφανόπουλο μέχρι τις 16 Ιουνίου 2004.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΜΕΛΩΝ ΑΝΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΘΕΡΙΝΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΠΕ ΚΛΕΙΤΟΡΙΑΣ ΘΕΡΙΝΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΠΕ ΣΟΥΦΛΙΟΥ

Παράρτημα Αττικής	4 εκπ/κοί
Παράρτημα Αττικής	4 εκπ/κοί
Παράρτημα Κεντρικής Μακεδονίας	3 εκπ/κοί
Παράρτημα Κεντρικής Μακεδονίας	3 εκπ/κοί
Παράρτημα Μαγνησίας	2 εκπ/κοί
Παράρτημα Μαγνησίας	2 εκπ/κοί
Παράρτημα Δυτ. Θεσσαλίας	2 εκπ/κοί
Παράρτημα Δυτ. Θεσσαλίας	2 εκπ/κοί
Παράρτημα Δυτικής Ελλάδας	4 εκπ/κοί
Παράρτημα Δυτικής Ελλάδας	2 εκπ/κοί
Παράρτημα Δυτ. Μακεδονίας	2 εκπ/κοί
Παράρτημα Δυτ. Μακεδονίας	2 εκπ/κοί
Παράρτημα Πελοποννήσου	2 εκπ/κοί
Παράρτημα Πελοποννήσου	2 εκπ/κοί
Παράρτημα Ιονίων νήσων	2 εκπ/κοί
Παράρτημα Ιονίων νήσων	2 εκπ/κοί
Παράρτημα Ανατ. Κρήτης	2 εκπ/κοί
Παράρτημα Ανατ. Κρήτης	2 εκπ/κοί
Παρ/μα Ανατ. Στερεάς & Εύβοιας	2 εκπ/κοί
Παρ/μα Ανατ. Στερεάς & Εύβοιας	2 εκπ/κοί
Παράρτημα Ροδόπης- Έβρου	2 εκπ/κοί
Παράρτημα Ροδόπης- Έβρου	4 εκπ/κοί
Παρ/μα Δράμας- Καβάλας- Ξάνθης	1 εκπ/κός
Παρ/μα Δράμας- Καβάλας- Ξάνθης	1 εκπ/κός
Παράρτημα Δυτ. Κρήτης	1 εκπ/κός
Παράρτημα Δυτ. Κρήτης	1 εκπ/κός
Παράρτημα Κερκύρας	1 εκπ/κός
Παράρτημα Κερκύρας	1 εκπ/κός
Παράρτημα Σάμου	1 εκπ/κός
Παράρτημα Σάμου	1 εκπ/κός

Θα υπάρξει και λίστα αναπληρωματικών για να καλυφθούν πιθανά κενά. Παρακαλούμε να επιλέξετε συναδέλφους που δεν έχουν επαρκή επιμόρφωση στην ΠΕ. Λεπτομέρειες για τα προγράμματα των θερινών σχολείων οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να πάρουν για το ΚΠΕ Κλειτορίας στο τηλ. 26920- 31288 (Υπεύθυνος Θωμάς

Κανναβός, Αναπλ. Υπευθύνου Μιχάλης Σαββόπουλος) και για το ΚΠΕ Σουφλίου στο τηλ. 25540 24383 (Υπεύθυνος Κάβουρας Παναγιώτης, Αναπλ. Υπευθύνου Γιώργος Καλαϊτζής).

4. Την υποβολή αιτήματος προς τη νέα πολιτική ηγεσία του ΥΠΕΠΘ για συνάντηση, προκειμένου να συζητηθούν τα θέματα : της βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου της ΠΕ στα σχολεία, της έγκαιρης στελέχωσης των παλαιών και νέων ΚΠΕ ώστε να λειτουργήσουν κανονικά από 1ης Σεπτεμβρίου, της νομοθετικής ρύθμισης άρσης της άδικης περικοπής των προσθέτων μηνιαίων αποζημιώσεων στελεχών ΠΕ, της ενίσχυσης της υποστήριξης των Υπευθύνων ΠΕ, της ενεργοποίησης από το 2ο ΕΠΕΑΕΚ των προκηρύξεων για συνέχιση της χρηματοδότησης των σχολικών προγραμμάτων, για επιμόρφωση εκπαιδευτικών και στελεχών, για παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού και για τη γενίκευση του θεσμού των θερινών σχολείων.

5. Την αντικατάσταση των μελών του Δ.Σ. Μεσοάρη Διονύση και Σχίζα Ντίνας που επέμειναν στις παραιτήσεις τους από τα πρώτα αναπληρωματικά μέλη Σουβατζή Δέσποινα και Αγγελίδη Ζήση, οι οποίοι και θα λάβουν μέρος στην επόμενη συνεδρίαση του Δ.Σ.

6. Την έκφραση δυσαρέσκειας προς τη συντακτική επιτροπή του περιοδικού μας, επειδή στο τεύχος με αριθμό 30 δεν δημοσίευσε το ενημερωτικό σημείωμα του Δ.Σ. της Ένωσης.

7. Την παράκληση προς όλα τα μέλη της Ένωσης, άτομα και ΔΕ παραρτημάτων να συμπαρασταθούν όσο μπορούν στο δράμα του μικρού Κωνσταντίνου Τσελέντη, γιου του συναδέλφου μας Σίμου Τσελέντη πρώην Υπευθύνου ΠΕ Β/θμιας Εκπ/σης Πειραιά που εδώ και 4 μήνες δίνει μάχη για τη ζωή αντιμετωπίζοντας οξυάτη μορφή λευχαιμίας. Χρειάζονται αίμα και αιμοπετάλια (το παιδί νοσηλεύεται στον Ευαγγελισμό) και για όσους μπορούν να βοηθήσουν οικονομικά παρακαλούμε να καταθέσουν τη συμβολή τους στο λογαριασμό Εθνικής Τραπέζης Παλαιού Φαλήρου με αριθμό 175365590-36 στον οποίο δικαιούχοι εμφανίζονται η Τσελέντη Μαρία και ο Τσελέντης Συμεών (γονείς του παιδιού).

Για το Δ.Σ. της Ένωσης

Ο Γεν. Γραμματέας

Ν. Στεφανόπουλος

Ο Πρόεδρος

Γ. Φαραγγιτάκης

Πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ελλάδας - Κύπρου «ΧΡΥΣΟΠΡΑΣΙΝΟ ΦΥΛΛΟ»

Κατά το τετράημερο 6 έως 10 Μαΐου πραγματοποιήθηκε στην Κύπρο η δεύτερη συνάντηση εργασίας και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών του προγράμματος Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ελλάδας Κύπρου «Χρυσοπράσινο Φύλλο». Έτσι, ολοκληρώθηκε η πρώτη φάση των εργασιών του προγράμματος για τη διετία 2003-2005.

Το «Χρυσοπράσινο Φύλλο» συντονίζεται από το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αργυρούπολης και λειτουργεί με επιτυχία από το 1994, όταν η σχετική πρωτοβουλία των εκπαιδευτικών Γ. Φαραγγιτάκη και Χρ. Γεωργιάδη υποστηρίχθηκε από τα Υπουργεία Παιδείας της Ελλάδας και της Κύπρου, το ΥΠΕΧΩΔΕ, τους Δήμους Αργυρούπολης και Αλίμου. Συμμετέχουν σ' αυτό Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, Υπεύθυνοι Π.Ε., Σύλλογοι και Σύνδεσμοι γονέων, Δήμοι και φυσικά σχολεία σε διετείς διασχιλικές συμπράξεις. Κατά την τρέχουσα διετία παίρνουν μέρος τα ΚΠΕ Αργυρούπολης, Ακράτας, Καλαμάτας, Καστοριάς, Σουφλίου, οι Υπεύθυνοι Π.Ε. Α/θμιας Εκπ/σης Α' Αθηνών και Ευβοίας, οι Υπεύθυνοι Π.Ε. Β/θμιας Εκπ/σης Ευβοίας, Τρικάλων και Δ' Αθηνών, οι Δήμοι Αργυρούπολης, Αθηνών, Πειραιώς, Νικαίας, Βούλας, Αγ. Δημητρίου, Τρικάλων, Ανθηρόνος, Ψα-

χνών και Καρύστου Ευβοίας, Ακράτας, Καστοριάς, Φιλιατρών, Ξάνθης. Τα σχολεία που συμμετέχουν ανά σύμπραξη είναι:

- 4ο Γυμνάσιο Αργυρούπολης - Γυμνάσιο Διανέλλου και Θεοδότου
- 1ο Γυμνάσιο Αγ. Δημητρίου - Γυμνάσιο Κωνσταντινουπόλεως
- Ζάννειο Πειραματικό Γυμνάσιο Πειραιά - Γυμνάσιο Μακεδονίτισσας
- 11ο Γυμνάσιο Νίκαιας - Γυμνάσιο Αρχαγγέλου Λακατάμειας
- 3ο Γυμνάσιο Τρικάλων - Β' Περιφερειακό Γυμνάσιο Κλήρου
- 1ο Γυμνάσιο Ξάνθης - Γυμνάσιο Αγλαντζιάς Λευκωσίας
- Γυμνάσιο Δροσιάς Ευβοίας - Γυμνάσιο Λατσιών Λευκωσίας
- Γυμνάσιο Ψαχνών Ευβοίας - Περιφερειακό Γυμνάσιο Πέρα Χωριού Νήσου
- 2ο Εν. Λύκειο Αργυρούπολης - Λύκειο Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'
- 2ο Εν. Λύκειο Καστοριάς - Λύκειο Αποστόλου Βαρνάβα
- 1ο Δημ. Σχολείο Αθηνών - Δημοτικό Σχολείο Λακατάμειας Ε'
- 4ο Δημ. Σχολείο Βούλας - 3ο Δημοτικό Σχολείο Πάφου
- 3ο Δημ. Σχολείο Ακράτας Αχαΐας - Δημοτικό Σχολείο Αραδίππου Β'
- 3ο Δημ. Σχολείο Φιλιατρών - Δημοτικό Σχολείο Λακατάμειας Δ'
- 2ο Δημ. Σχολείο Καρύστου - Δημοτικό Σχολείο Ποταμού Γερμασόγειας Β'

Στόχοι του προγράμματος είναι:

- α) Η δημιουργία στα παιδιά γνωστικών και αξιακών προϋποθέσεων ώστε να έχουν θετικές στάσεις και συμμετοχικές συμπεριφορές στα ζητήματα της προστασίας της οικολογικής ισορροπίας, της βιωσιμότητας, της ανάπτυξης και της ποιότητας της ζωής.
- β) Η ανάπτυξη παιδαγωγικού προβληματισμού μεταξύ των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν και η ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών για τα εκπαιδευ-

τικά συστήματα και τις παιδαγωγικές πρακτικές. γ) Η ενδυνάμωση των ιστορικών εθνικών και πολιτιστικών δεσμών που συνδέουν τους δύο λαούς και η προώθηση σχέσεων φιλίας και συνεργασίας. Η θεματολογία των σχολικών προγραμμάτων έχει να κάνει με τη λειτουργία και τη διαχείριση χερσαίων και υδατικών οικοσυστημάτων (π.χ. το δάσος, το περιαστικό πράσινο, η θάλασσα, το ποτάμι κτλ.), με το ενεργειακό, με τη ρύπανση από τις παραγωγικές δραστηριότητες και τις μεταφορές και με θέματα δομημένου περιβάλλοντος.

Αυτή τη χρονιά στο πρόγραμμα συμμετέχουν πάνω από χίλιοι (1000) μαθητές των 30 σχολείων και εκατό (100) εκπαιδευτικοί. Έγινε η επιλογή της θεματολογίας των συμπράξεων, τέθηκαν οι στόχοι και τα χρονοδιαγράμματα, συγκροτήθηκαν οι ομάδες εργασίας και άρχισαν να λειτουργούν οι περιβαλλοντικές ομάδες. Στο πρόγραμμα εφαρμόζονται οι αρχές της διεπιστημονικής θεώρησης, της βιωματικής προσέγγισης, του ανοίγματος του σχολείου στην κοινωνία, της ομαδικής εργασίας, του δημοκρατικού διαλόγου και της ανάπτυξης κριτικής σκέψης. Σύμφωνα με το σχεδιασμό πραγματοποιήθηκαν τετραήμερες προπαρασκευαστικές συναντήσεις εργασίας και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών του προγράμματος στην Ελλάδα και στην Κύπρο. Στην Ελλάδα η συνάντηση των εκπαιδευτικών των δημοτικών σχολείων έγινε από τις 18 μέχρι και τις 21 Δεκεμβρίου 2003 στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αργυρούπολης σε συνδυασμό με επιμορφωτικό σεμινάριο για το εθνικό θεματικό δίκτυο «Βιώσιμες Πόλεις - Ποιότητα Ζωής». Η συνάντηση των εκπαιδευτικών της Β/θμιας φιλοξενήθηκε επίσης από το ΚΠΕ Αργυρούπολης σε συνδυασμό με σεμινάριο για το εθνικό θεματικό δίκτυο «Θάλασσα».

Η συνάντηση της Κύπρου πραγματοποιήθηκε στη Λευκωσία και σε άλλες πόλεις της μεγαλονήσου. Οι εκπαιδευτικοί της Β/θμιας εργάστηκαν σε αίθουσα του ξενοδοχείου «Holiday Inn», στην αίθουσα συνεδριάσεων του Υπουργείου Παιδείας της Κυπριακής Δημοκρατίας, στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Λεμόθου, στο Κέντρο Περιβαλλοντικής Ενη-

μέρωσης Τροόδους και στα σχολεία του προγράμματος. Οι εκπαιδευτικοί της Α/θμιας εργάστηκαν σε αίθουσα του ξενοδοχείου «Κλεοπάτρα» και σε σχολεία της Λευκωσίας, της Λάρνακας, της Λεμεσού και της Πάφου. Το πρόγραμμα σε όλες τις συναντήσεις εργασίας περιελάμβανε παράλληλες πολιτιστικές και κοινωνικές εκδηλώσεις καθώς και εξορμήσεις πεδίου. Έγιναν επίσης συναντήσεις εργασίας και προγραμματισμού της συνέχειας των επικεφαλής της ελληνικής αποστολής κ.κ. Γιώργου Φαραγγιτάκη και Νίκου Στεφανόπουλου με τους επιθεωρητές επιστημών του Κυπριακού Υπουργείου Παιδείας κ.κ. Νίκο Κωνσταντίνου και Γιώργο Ματσοκάρη, καθώς και με τους Διευθυντές Β/θμιας και Α/θμιας Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας της Κυπριακής Δημοκρατίας κ.κ. Σκοτεινό και Χόπλαρο. Γενική είναι η θετική εντύπωση και η ικανοποίηση και από τις δύο πλευρές για την επιτυχή πορεία του προγράμματος, που χαρακτηρίζεται από επιτυχία των στόχων του, συνέπεια στο χρονοδιάγραμμα, επιστημονική εγκυρότητα, παιδαγωγική επάρκεια και ενθουσιασμό στη συμμετοχή εκπαιδευτικών και μαθητών. Αποφασίστηκε η διεύρυνσή του με συμμετοχή 40 σχολείων για την επόμενη διετία. Παράλληλα, η ελληνική πλευρά μεταφέρει στους αδελφούς μας Κυπρίους την εμπειρία και τεχνογνωσία για την ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Την επόμενη σχολική χρονιά θα ολοκληρωθούν οι εργασίες των περιβαλλοντικών ομάδων και θα ακολουθήσουν αμοιβαία εκπαιδευτικά ταξίδια 15μελών μαθητικών αντιπροσωπειών, που θα παρουσιάσουν τις εργασίες τους στις σχολικές κοινότητες και τις τοπικές κοινωνίες των τόπων φιλοξενίας.

Το πρόγραμμα χρηματοδοτείται συμπληρωματικά από πολλές πηγές, όπως οι προϋπολογισμοί Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που εντάσσονται στο 3ο Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης, προϋπολογισμοί Δήμων, σχολικά προγράμματα 2ου ΕΠΕΑΕΚ, σχολικές επιτροπές, επιχορηγήσεις συλλόγων και συνδέσμων γονέων ή χορηγών και προσωπικές συμμετοχές.

Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΚΠΕ
ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΑΡΑΓΓΙΤΑΚΗΣ

2ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ: Έμπνευση, Στοχασμός και Φαντασία στην ΠΕ

11-12-13 Μαρτίου 2005 ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΡΙΠΟΔΩΝ 28, ΠΛΑΚΑ
ΤΗΛ: 210-3225245 - 3226693, FAX: 210-3225240
E-MAIL: spe@ellinikietairia.gr /
elet@ellinikietairia.gr

Θεματικοί άξονες:

1. Η Π.Ε. στην προσχολική, στη σχολική και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.
2. Η Π.Ε. στη μη τυπική εκπαίδευση (Μ.Κ.Ο., Τοπική Αυτοδιοίκηση, Κ.Ε.Κ., Οδηγοί, Πρόσκοποι, κ.α.)
3. Η Π.Ε. και η Ειδική Αγωγή
4. Η Π.Ε. στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών
5. Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Ευέλικτη Ζώνη
Οργάνωση: Συμβούλιο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Ελληνικής Εταιρείας
Συνδιοργάνωση: Πανεπιστήμιο Πειραιά
Αρχικό -γενικό πρόγραμμα
Παρασκευή 11/3/2005
15:00-17:00 Εγγραφές
17:00-20: Έναρξη- Κεντρικές ομιλίες
20:30 Δεξίωση
Σάββατο 12/2/2005
9:00- 14:00 Εισηγήσεις
16:00-19:00 Εργαστήρια
Κυριακή 13/3/2005
9:30- 12:30 Εισηγήσεις
13:00- 14:00 Συμπεράσματα -Κλείσιμο
Το πλήρες πρόγραμμα θα ανακοινωθεί προσεχώς στην ιστοσελίδα μας: www.ellinikietairia.gr

Το συνέδριο απευθύνεται στους εκπαιδευτικούς, όλων των ειδικοτήτων και όλων των βαθμίδων και στους φορείς που με οποιοδήποτε τρόπο ασχολούνται με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Η συμμετοχή δηλώνεται με αίτηση που αποστέλλεται με φαξ (210 3225240) ή επιστολή ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο. Μαζί με την αίτηση πρέπει να σταλεί οπωσδήποτε φωτοτυπία του παραστατικού κατάθεσης του ποσού του δικαιώματος συμμετοχής στο λογαριασμό της Εθνικής Τράπεζας 190/359499-81 στο οποίο να αναγράφεται ευκρινώς το όνομα του καταθέτη. Μπορεί επίσης να σταλεί ταχυδρομική επιταγή με την ένδειξη «Για το Συμπόσιο Π. Ε.» και με σαφή αναγραφή του πλήρους ονόματος του αποστολέα.

Δικαίωμα συμμετοχής:

Α) Μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2004: Σύνεδροι 60 Ευρώ- Φοιτητές: 20 Ευρώ.

Β) Μετά την 1η Ιανουαρίου 2005: Σύνεδροι 75 Ευρώ- φοιτητές 25 Ευρώ.

Τακτικά μέλη της Ε.Ε. 40 Ε, δόκιμα μέλη 45 Ε και Φίλοι της Ε.Ε. 50 Ευρώ.

Το δικαίωμα συμμετοχής περιλαμβάνει: Φάκελο Συμποσίου, βεβαίωση παρακολούθησης, συμμετοχή στη δεξίωση, καφέδες στα διαλείμματα, περιλήψεις των εισηγήσεων σε μικρό τεύχος και τα πρακτικά του συνεδρίου σε CD -rom.

Γραμματεία Συμποσίου: Μάρω Τουμπανάκη. Τηλ. 210 3225345, φαξ 210 3225240

ΑΙΤΗΣΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

Προσωπικά στοιχεία

Επώνυμο.....
Όνομα.....
Πατρώνυμο.....
Ιδιότητα.....
Θέση.....
Οργανισμός.....
Σχολική Μονάδα.....
Μέλος -Φίλος της Ε.Ε. ναι / όχι.....
Διεύθυνση επικοινωνίας.....
Οδός -αριθμός.....
Πόλη.....
Ταχ. Κώδικας.....

Τηλέφωνο:

Κινητό τηλ.:

Φαξ:

Ηλ. Ταχ.:

Οδηγίες για τους συγγραφείς εισηγήσεων-ανακοινώσεων:

Η περίληψη της εισήγησης ή ανακοίνωσης (μέχρι 600 λέξεις χωρίς γραφήματα και εικόνες) σε word πρέπει να αποσταλεί μέχρι: 31 Οκτωβρίου 2004. Ολόκληρο το άρθρο (μέχρι 5.000 λέξεις και μία σελίδα γραφήματα ή και εικόνες), σε word πρέπει να αποσταλεί μέχρι: 31-1-2005. Δεν γίνονται δεκτές για παρουσίαση ανακοινώσεις, αν ένας τουλάχιστον εκ των συγγραφέων δεν εγγραφεί κανονικά ως σύνεδρος.

Τις περιλήψεις των ανακοινώσεων θα αξιολογήσει η Επιστημονική Επιτροπή που θα αποφανθεί για τον αριθμό των προφορικών παρουσιάσεων. Τα υπόλοιπα άρθρα μπορούν να παρουσιαστούν με τη μορφή πόστερ ή με τη μορφή εργαστηρίων. Οι συγγραφείς που δεν επιθυμούν να παρουσιάσουν τις εργασίες τους με τη μορφή πόστερ ή εργαστηρίου μπορούν να τις αποσύρουν (δεν θα περιληφθούν στα πρακτικά). Οι προδιαγραφές των πόστερ δίνονται από τη γραμματεία. Αν ο αριθμός των προφορικών εισηγήσεων είναι μεγάλος, είναι πιθανό να γίνουν παράλληλες συνεδρίες. Θα οργανωθεί επίσης έκθεση υλικού για την περιβαλλοντική εκπαίδευση (εκπαιδευτικά πακέτα, βιβλία, χημικά εργαστήρια, όργανα, συσκευές κτλ.). Όσοι ενδιαφέρονται να προβάλλουν υλικό παραγωγής τους να επικοινωνήσουν με τη Γραμματεία για τους όρους της συνεργασίας.

Βιωματικά εργαστήρια και εργαστήρια παρουσίασης υλικού μπορούν να οργανωθούν από εκπαιδευτικούς, από εκδοτικούς οίκους, συνεργαζόμενους φορείς (Πανεπιστήμια, Ενώσεις Εκπαιδευτικών, Μ.Κ.Ο.) ή άλλους παραγωγούς. Συνεννόηση με τη Γραμματεία για τους όρους.

Στοιχεία για την επικοινωνία:

Πρόεδρος Οργανωτικής Επιτροπής: Δημήτρης Καλαϊτζίδης τηλ. 210 4134056/ e-mail: kalariv1@sch.gr

Πρόεδρος Επιστημονικής Επιτροπής: Καθηγήτρια Ευγενία Φλογαίτη

Γραμματεία Συμποσίου: Μάρω Τουμπανάκη τηλ. 210 3225245/ fax: 210 3225240 e-mail: spe@ellinikietairia.gr

ΥΠΑΙΘΡΙΑΣ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΣΥΝΕΙΔΗΣΗ

Ολυμπιακή Παιδεία & ΠΕ

Ολυμπιακοί Αγώνες και «το μικρό είναι όμορφο»

Εφτασε το πλήρωμα του χρόνου για την τέλεση των Ολυμπιακών αγώνων στη χώρα που γεννήθηκαν. Ανεξάρτητα από τη θέση που μπορεί να έχει ο καθένας και η καθεμιά, είτε υπέρ είτε κατά τέτοιου μεγέθους διοργανώσεων, εμείς ως εκπαιδευτικοί της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης δεν μπορεί παρά να σταθούμε κριτικά απέναντι σε μια σειρά από επιλογές που υποβαθμίζουν τη ζωή και το περιβάλλον και υπονομεύουν το μέλλον. Δεν μπορεί παρά να αναρωτηθούμε εάν το «όραμα» των αγώνων αυτών συνάδει με το όραμα για έναν αειφόρο τρόπο ζωής. Στο συνέδριο της εκατονταετίας των Ολυμπιακών στο Παρίσι το 1994 η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή υιοθέτησε μια σειρά από αρχές σε σχέση με το περιβάλλον θέλοντας να καθιερώσει και να δώσει προτεραιότητα σε μια στρατηγική ανάπτυξης και διαχείρισης που δεν θα το θέτει σε κίνδυνο. Λέγεται ότι η πρώτη Ολυμπιακή διοργάνωση που έδειξε μια σοβαρή αφοσίωση στην τήρηση της «περιβαλλοντικής χάρτας» ήταν στους χειμερινούς αγώνες στο Λιλλεκάμερ της Νορβηγίας, αφού έδειξε σεβασμό στην τοπική παράδοση και στο οικοσύστημα, χρησιμοποίησε φυσικά και ανακυκλώσιμα υλικά στις κατασκευές, οργάνωσε βιοαποικοδόμηση και ανακύκλωση των σκουπιδιών. Διαβάζουμε ότι για τους αγώνες στο Βανκούβερ το 2010 η οργανωτική επιτροπή έχει ήδη εξαγγείλει την ενίσχυση με 3 εκατομμύρια δολάρια ενός προγράμματος μιας από τις οργανώσεις που έχει να επιδείξει ισχυρές περιβαλλοντικές πρακτικές. Διατηρούμε τις επιφυλάξεις μας, βέβαια, για το κατά πόσο έχουν έτσι τα πράγματα στο Λιλλεκάμερ ή για το πόσο αειφορικοί αγώνες παρόλες τις καλές προθέσεις μπορούν να γίνουν στο Βανκούβερ, αφού η φιλοσοφία του «πιο δυνατά, πιο μεγάλα, πιο πολλά, πιο γρήγορα» συνευρίσκεται καλύτερα με τα κρατούντα μοντέλα ανάπτυξης.

Θα θέλαμε ωστόσο να μπορούμε να ισχυριστούμε ότι και στους Ολυμπιακούς αγώνες της Αθήνας έστω αυτή η περιβαλλοντική χάρτα τηρήθηκε. Τα γεγονότα όμως αποδεικνύουν το αντίθετο. Στις 27/4/04 με ανακοίνωσή τους

τέσσερις περιβαλλοντικές οργανώσεις (WWF Ελλάς, Ελληνική Ορνιθολογική Εταιρία, Ελληνική Εταιρία Προστασίας της Φύσης και η Ελληνική Εταιρία Προστασίας του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς), εκφράζουν την έντονη ανησυχία τους για την κατάσταση που επικρατεί στην μεγάλης οικολογικής και ιστορικής σημασίας, περιοχή του Σχοινιά - Μαραθώνα. Τονίζουν ότι σημαντικό τμήμα του υγροτόπου έχει τσιμεντοποιηθεί, άλλαξε η ροή του καναλιού της Μακαρίας πηγής με αποτέλεσμα να καταστραφεί η βλάστηση, το σπάνιο δάσος της κουκουναριάς γέμισε σκουπίδια, ο υγρότοπος ποτέ δεν αναπλάστηκε και ελλοχεύει ο μεγαλύτερος κίνδυνος: η οικοπεδοποίηση. Επισημαίνουν ότι ήδη ξεφυτρώνουν δεκάδες οικοδομές για παραθεριστικές κατοικίες και καλούν έστω και την τελευταία στιγμή για δέσμευση πως έστω και μετά τους αγώνες θα γίνουν προσπάθειες για την επαναφορά του υγρότοπου σε καλή οικολογική κατάσταση. Στις φωνές διαμαρτυρίας, στις αρχές του 2001 όταν σύσσωμος ο πνευματικός κόσμος της χώρας, ξένοι ειδικοί επιστήμονες, δημοσιογράφοι, αρχιτέκτονες, κινήσεις πολιτών, περιβαλλοντικές οργανώσεις εναντιώθηκαν στην κατασκευή Ολυμπιακών εγκαταστάσεων στο Μαραθώνα, οι ελληνικές αρχές διαβεβαίωσαν ότι δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα. Ο κατάλογος με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον μεγαλώνει, εάν αναφερθεί κανείς στο κτίσιμο του Ολυμπιακού χωριού στις πλαγιές της Πάρνηθας και τον αποχαρκτηρισμό «δασικών εκτάσεων» και περιοχών με «γη υψηλής γεωργικής παραγωγικότητας», τη μετατροπή του Κηφισού σε αυτοκινητόδρομο, την εγκατάσταση κέντρου υψηλής τάσης στον Υμηττό, έναν από τους τελευταίους ελεύθερους δασικούς χώρους της Αττικής και πολύ κοντά σε κατοικημένες περιοχές.

Δεν χαιρόμαστε γι αυτόν το απολογισμό. Θα θέλαμε να ήταν αλλιώς τα πράγματα. Ξέρουμε ότι θα μπορούσαν.

Σχόλιο της Βέτας Τσαλίκη

Υπαίθριες αθλητικές δραστηριότητες και περιβαλλοντική συνείδηση

Κωνσταντίνος Κουκουρής, Ph.D.
Κοινωνιολόγος του αθλητισμού
Διεύθυνση Αλληλογραφίας: Πλαγιάρι, Τ.Θ. 80Γ,
Θεσσαλονίκη 57500, e-mail:
compass7@otenet.gr τηλ. 23920-730462

Εισαγωγή

Ο αθλητισμός με σεβασμό στο περιβάλλον αποτελεί μια καινούρια έννοια τόσο στους αθλητικούς όσο και στους περιβαλλοντικούς κύκλους. Με την εξαιρέση του γκολφ και της χιονοδρομικής πίστας που έχουν επισύρει το ενδιαφέρον των μελετητών εξαιτίας της φανεράς ζημίας που επιφέρουν στο περιβάλλον, ελάχιστες αθλητικές δραστηριότητες και αθλητικές εγκαταστάσεις έχουν μελετηθεί από οικολογική άποψη (Lenskyi 1998). Πριν προχωρήσουμε παραπέρα θα πρέπει να δώσουμε έναν ορισμό για την περιβαλλοντική συνείδηση. Σύμφωνα με τους Παπαϊωάννου, Σερντεδάκι και Τσιώλη (1998) ως κοινωνική-οικολογική συνείδηση ορίζεται το σύνολο των αντιληπτικών ικανοτήτων και σχημάτων, των στάσεων, των επιθυμιών, των αξιών, των προσανατολισμών και των προθέσεων δράσης αναφορικά με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον, αλλά και τη μεταξύ τους σχέση.

Ολυμπιακή Παιδεία & ΠΕ

Σ' αντίθεση με τις αρχές *citius - altius - fortius* του αθλητισμού, η νέα κουλτούρα του μαζικού αθλητισμού ενδιαφέρεται για ψυχαγωγικά βιώματα (Πατσαντάρας, 1996). Πολλές υπαίθριες δραστηριότητες έχουν ένα διαφορετικό σύστημα αξιών, όπως π.χ. περιβαλλοντική ευαισθησία, επαφή με τη φύση, αθλητικές επιδόσεις ανάλογα με την ηλικία κτλ. Οι υπαίθριες αθλητικές δραστηριότητες αποτέλεσαν επίσης άλλον έναν τομέα πειραματικής δραστηριότητας στη δεκαετία του '70 και του '80. Αλλά, σ' αντίθεση με τις άλλες πειραματικές εναλλακτικές δραστηριότητες οι οποίες έπασχαν από έλλειψη κατάλληλου χώρου, οι πράσινες δραστηριότητες μετακινήθηκαν προς τη φύση (Eichberg, 1993) και συνδέθηκαν με την περιβαλλοντική ευαισθησία και προσωπική εμπειρία (Heino, 2000).

Η διαφορά του να επισκεφθεί κανείς ένα μέρος για λίγο και να εκτιμήσει τη φυσική του ομορφιά από το να ζήσει σ' ένα μέρος και να γνωρίσει τα χαρακτηριστικά του μέσω της παρατεταμένης επαφής με το συγκεκριμένο χώρο, είναι μεγάλη. Μόνο εάν ζήσει κάποιος σε έναν τόπο, μπορεί ν' αναπτύξει ένα αίσθημα φροντίδας για αυτόν (Stewart, Hayward & Devlin 1998). Η απλή τουριστική επίσκεψη για μερικές μέρες σε έναν τουριστικό προορισμό δεν επαρκεί.

Παρόλο που ο παραδοσιακός τουρισμός (αμμουδιά, θάλασσα και επίσκεψη αξιοθέατων) εξακολουθεί να κυριαρχεί διεθνώς, εντούτοις ένας ολοένα αυξανόμενος αριθμός τουριστών επιθυμούν να συμμετάσχουν σ' αθλητικές δραστηριότητες στα πλαίσια των διακοπών τους. Η Herola (1999) θεωρεί ότι ο αθλητικός τουρισμός λειτουργεί μέσα στα πλαίσια της ελεγχόμενης και όχι της ανεξέλεγκτης ανάπτυξης και λαμβάνει υπόψη της οικολογικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες. Στο πρόβλημα τη διάβρωσης του εδάφους από την υπερβολική χρήση των μονοπατιών και των κακοσυντηρημένων περιοχών αναψυχής θα πρέπει να εξερευνηθεί μια λύση, διότι καθώς οι ανάγκες για αναψυχή ολοένα αυξάνουν η υποβάθμιση της υποδομής των χώρων αναψυχής θα συνεχίζεται. Το μήνυμα που έρχεται από τη βιομηχανία τουρισμού διεθνώς είναι ότι ο αθλητικός τουρισμός κερδίζει σε μαζική απήχηση (Gibson, 1998).

Ένα άλλο θέμα που έχει σχέση με το περιβάλλον είναι ο τρόπος κατασκευής των γυμναστηρίων. Η πο-

μόνωση των κλειστών σταδίων και γυμναστηρίων από το φυσικό φως και τη θερμοκρασία, ο απάνθρωπος γιγαντισμός, η μονοδιάστατη λειτουργική κατασκευή τους και η έλλειψη ενσωμάτωσης των χώρων αυτών μέσα στο υπάρχον αστικό τοπίο, αποτελούν τα κυριότερα μειονεκτήματά τους, σύμφωνα με τους υποστηρικτές της κριτικής οικολογίας του αθλητισμού (Eichberg, 1993). Σύμφωνα με τον Seagrave (2000) ο αθλητισμός αποτελεί έναν εύκολα αναγνωρίσιμο χώρο για τη διαφυγή μας. Αντίθετα, στις υπαίθριες δραστηριότητες ο αγωνιστικός χώρος δεν είναι διαμορφωμένος, αποτελεί δε πολλές φορές κάτι το εντελώς άγνωστο. Τ' αθλητικά στάδια αποτελούν μουσεία ιστορίας και συναισθημάτων. Αντίθετα, πολλοί υπαίθριοι χώροι κυρίως δασωμένοι αποτελούν μουσεία φυσικής ιστορίας (Eichberg, 1993).

Η περιβαλλοντική δικαιοσύνη αποτελεί συνέχεια της κοινωνικής δικαιοσύνης και το ενδιαφέρον της είναι προσανατολισμένο στον τρόπο με τον οποίο το περιβάλλον επηρεάζει τις ζωές των ανθρώπων και το αντίστροφο (Henderson, 2000). Στο χώρο της αναψυχής, ελάχιστες αναφορές έχουν γίνει στον τρόπο με τον οποίο το περιβάλλον συνδέεται με τον άνθρωπο, με την εξαιρέση των υπαίθριων δραστηριοτήτων. Αλλά, ακόμη και σ' αυτές τις μελέτες για τις υπαίθριες δραστηριότητες, σύμφωνα με τη Henderson (2000), το περιβάλλον εμφανίζεται σαν σκηνικό θεάτρου και δεν αποτελεί κεντρικό σημείο της συζήτησης. Η σημασία αυτής της μελέτης έγκειται στο γεγονός ότι ελάχιστη επιστημονική έρευνα έχει γίνει για τις επιπτώσεις του αθλητισμού και ειδικότερα των υπαίθριων αθλητικών δραστηριοτήτων στο περιβάλλον, συνεπώς υπάρχει άμεση ανάγκη για μεγαλύτερη έρευνα πάνω στο θέμα (Lenskyi, 1998; Standeven και De Knop, 1999). Επίσης, δεν υπάρχουν εθνογραφικές μελέτες για την υπαίθρια ζωή σε «ερμηκούς αγριότοπους» (Pedersen 1998). Για την Humberstone (1998) αποτελεί επιτακτική ανάγκη το να εξεταστούν οι αξίες και η ηθική όλων όσων συμμετέχουν σε υπαίθριες αθλητικές δραστηριότητες. Η ιδεολογία και η φιλοσοφία όλων των εμπορικών, εθελοντικών, εκπαιδευτικών κ.ά. οργανισμών και επιχειρήσεων που εμπλέκονται στην παροχή υπαίθριων δραστηριοτήτων στους πολίτες, πρέπει ν' αποτελέσει αντικείμενο έρευνας.

Στο άρθρο αυτό εξετάζονται: 1) με ποιό τρόπο το περιβάλλον επιδρά θετικά πάνω στον αθλούμενο, και 2) ποιες είναι οι επιπτώσεις των υπαίθριων αθλητικών δραστηριοτήτων πάνω στο περιβάλλον.

Ανασκόπηση σχετικών ερευνών

1) Θετικές επιπτώσεις του περιβάλλοντος πάνω στον αθλούμενο

Η περιβαλλοντική εκπαίδευση απαιτεί πρακτική ενσκόληση, λήψη αποφάσεων και διαμόρφωση ενός κώδικα συμπεριφοράς για θέματα που αφορούν την ποιότητα του περιβάλλοντος. Παρέχει σε κάθε άτομο τη δυνατότητα ν' αποκτήσει γνώσεις και δεξιότητες, να διαμορφώσει αξίες και στάσεις που χρειάζονται για την προστασία και τη βελτίωση του περιβάλλοντος. Ως αποτέλεσμα της εκπαίδευσης αναμένονται νέα πρότυπα συμπεριφοράς από τα άτομα και τις κοινωνικές ομάδες προς το περιβάλλον. Για παράδειγμα, δεδομένου ότι οι αθλητές και αθλήτριες προσανατολισμού (orienteering) έρχονται σε συχνή επαφή με το φυσικό περιβάλλον και έχουν υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, είναι αναμενόμενο να έχουν υψηλό επίπεδο περιβαλλοντικής ενημερότητας (Hogg, 1995). Όπως χαρακτηριστικά επισημαίνει το WWF Φινλανδίας «παίρνοντας μέρος στον αγωνιστικό προσανατολισμό και αποκτώντας εμπειρίες από τα δάση, τα βουνά και την υπέροχη φύση που μας περιβάλλει, οι άνθρωποι έρχονται πιο κοντά στη φύση και αντιλαμβάνονται ότι οι φυσικοί πόροι πρέπει να διατηρηθούν για τις μελλοντικές γενιές (Vanhatalo, 2000 σ.16)».

Κάποιοι από τους λόγους για τους οποίους οι νέοι άνθρωποι ασχολούνται με την υπαίθρια αναψυχή και τον αθλητισμό είναι η επιθυμία για εμπειρίες μέσα στη φύση και για συνεισφορά στη διαφύλαξή της, καθώς επίσης και η πρακτική δέσμευση στον «πράσινο ιδεαλισμό», ο οποίος είναι ιδιαίτερα διαδεδομένος μεταξύ των νέων (Putnam 1989). Από τη δεκαετία του 1970 ξεκίνησε μια γενιά νέων, εναλλακτικών, μη-συναγωνιστικών αθλημάτων τα οποία συνδέουν την περιβαλλοντική ευαισθησία με την προσωπική εμπειρία. Αυτό που είναι σημαντικό είναι η προσωπική εμπειρία μεταξύ του δρομέα, του ποδηλάτη ή του σκιέρ και της φύσης. Αποτελεί μια δραστηριότητα η οποία εξασκείται όχι για τους θεατές ή για κάποιες εξωτερικές αμοιβές, αλλά για την προσωπική ευχαρίστηση του ατόμου μέσα στη φύση. Το περιβαλλοντικό ήθος και η αγάπη της φύσης διαμορφώνονται από την προσοχή και την πρώτη σχολική ηλικία μέσα από βιώματα και εμπειρίες, όπως επισημαίνεται σε πολλά ερευνητικά δεδομένα (Καλαϊτζίδης 1999). Είναι γνωστό στους μεγάλους ότι τα παιδιά δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για το περιβάλλον. Σύμφωνα με την Ταμουσέλη (1998 σ.21) «αυτό οφείλεται στην ποικιλία και τον πλούτο των ερεθισμάτων». Οι υπαίθριες δραστηριότητες διεξάγονται σε όμορφα φυσικά περιβάλλοντα. Όπως επισημαίνουν οι Hammit και Brown (1984 σ. 162) «η μοναξιά της άγριας φύσης δεν είναι μόνο ένα μέσο για την ανακούφιση από την υπερφόρτωση της ανθρώπινης επικοινωνίας, αλλά επίσης ένα μέσο για την ανακούφιση από το περιεχόμενο της δουλειάς που κάνει κάποιος». Οι επισκέπτες των απομακρυσμένων ερημικών περιοχών προέρχονται, αλλά και κατοικούν κυρίως σε μεγαλύτερες και πιο πολυάνθρωπες πόλεις (Ewert, 1998).

2) Επιπτώσεις των υπαίθριων δραστηριοτήτων πάνω στο περιβάλλον

Οι υπαίθριες δραστηριότητες μπορεί να έχουν μια αρνητική επιρροή πάνω στο περιβάλλον. Συνοπτικά οι Standeven και DeKnor (1999) αναφέρουν ότι οι ποδηλάτες βουνού μπορεί να καταστρέφουν τη βλάστηση και το έδαφος, ότι οι οδηγοί σε βενζινοκίνητους και αγωνιστικούς αυτοκίνητους μπορεί να οδηγήσουν τα ζώα σε άτακτη φυγή, ότι οι κατασκηνωτές, οι πεζοπόροι και οι ναυσιπλόοι μπορεί να ξεφορτωθούν τα σκουπίδια τους μέσα σε πάρκα, ρυάκια, κόλπους και ότι οι άγκυρες των πλοίων καθώς και τα πόδια των δυτών μπορεί να καταστρέφουν τα υποθαλάσσια κοράλλια. Ο χώρος δεν ε-

παρκεί για να αναπτυχθεί το θέμα με λεπτομέρεια όσον αφορά το κάθε ένα άθλημα ξεχωριστά. Τα τελευταία χρόνια οτιδήποτε έχει το πρόθεμα οίκο-πουλάνει ιδιαίτερα. Μεταξύ των όρων που χρησιμοποιούνται είναι και οι λέξεις «οίκο-περιπέτειες» ή «ευαίσθητες περιπέτειες». Φυσικά, πρόκειται για δραστηριότητες που γίνονται στη φύση. Το πρόβλημα είναι ότι οι καταναλωτές δεν ξέρουν τι αγοράζουν ούτε κατά πόσο διαφέρει από άλλα προϊόντα αυτό που αγοράζουν ούτε τις συνέπειες των επιλογών τους πάνω στο περιβάλλον (Wight, 1993). Όπως ορθά επισημαίνουν οι Standeven και DeKnor, (1999) με τις μετακινήσεις τους οι αθλούμενοι των υπαίθριων δραστηριοτήτων καταναλώνουν ενέργεια και μολύνουν την ατμόσφαιρα. Για παράδειγμα σύμφωνα με το φυλλάδιο το οποίο κυκλοφόρησαν οι διοργανωτές του αγώνα περιπέτειας «Pindos crossing» οι αγώνες αυτοί «κρωθούν την αρμονική σχέση με τη φύση και το περιβάλλον.» Από μια πρόχειρη εκτίμηση της βενζίνης η οποία καταναλώθηκε κατά τη διάρκεια του τριήμερου αγώνα μέσα στην περιοχή της Πίνδου, διαπιστώνει κανείς ότι κάθε όχημα διένυσε τουλάχιστον 240 χλμ. Η βενζίνη η οποία καταναλώθηκε ανέρχεται σε 16.500 λίτρα περίπου. Μ' άλλα λόγια για τους αγώνες αυτούς έγινε μια υπερκατανάλωση βενζίνης λόγω υπερβολικών μετακινήσεων. Επιπλέον, δυστυχώς αρκετοί συμμετέχοντες ξεφορτώθηκαν τα σκουπίδια τους στις ρεματιές. Συμπερασματικά, η αρμονική σχέση με τη φύση και το περιβάλλον δεν προωθείται από αγώνες περιπέτειας αλλά από ήπιες μορφές εναλλακτικού αθλητισμού, ώστε το περιβάλλον να παραμείνει αλώβητο προς χρήση και των μελλοντικών γενεών.

Οι Standeven και De Knor (1999), συμπέραναν ότι η αυξημένη συμμετοχή σε όλα τα υπαίθρια αθλήματα έχει οδηγήσει σε μια αύξηση των αρνητικών αποτελεσμάτων πάνω στο περιβάλλον. Τόσο οι συμμετέχοντες όσο και οι διοργανωτές θα πρέπει να αντιληφθούν τις ευθύνες τους για το πρόβλημα αυτό. Αντί λοιπόν για σχέσεις στοργής και αγάπης για τη φύση (που συχνά συνδέονται με γυναικεία χαρακτηριστικά) κάποιοι από αυτούς που ασχολούνται με τις υπαίθριες αθλητικές δραστηριότητες συχνά, εμφανίζουν 'καταστροφικά', 'επιθετικά' και 'ανδροκρατικά' χαρακτηριστικά με πρότυπο τους τον Rambo (Vanrusel 1995, Humberstone, 1998). Αντί να ενδιαφέρονται αποκλειστικά για την ικανοποίηση των στενών προσωπικών τους ενδιαφερόντων, οι συμμετέχοντες στις υπαίθριες αθλητικές δραστηριότητες πρέπει να κατανοήσουν ότι αυτές ακριβώς οι δραστηριότητες μπορεί να βλάπτουν τα συμφέροντα της κοινωνίας σαν σύνολο (Vanrusel, 1995). Το περιβάλλον πρέπει να παραμείνει αλώβητο προς χρήση και των μελλοντικών γενεών. Κάποιες σύγχρονες, αντικατεστημένες αξίες αντιτίθενται στη μαχητική ανταγωνιστική ιδεολογία (το σύνδρομο κατάκτησης του βουνού) (Humberstone, 1999). Μ' αυτές τις αξίες κατά νου οι υπαίθριες αθλητικές δραστηριότητες μπορούν να αναπτύξουν μεγαλύτερη περιβαλλοντική συνείδηση.

Ο Seagrave (2000) αναφέρει ότι η επιτυχία του αθλητισμού στη σύγχρονη εποχή οφείλεται στο ότι ο αθλητισμός αποτελεί μια φυγή από την καθημερινότητα, μια φυγή από το χώρο, το χρόνο, την κοινότητα, την ευταξία και τον εαυτό. «Ο αθλητισμός αποτελεί μια βαλβίδα ασφαλείας που μας απομακρύνει από το μόχθο και την ανία της καθημερινής ζωής» (Standeven, και De Knor, 1999).

Συζήτηση

Η δημιουργία δασικών χωριών θα μπορούσε να θεωρηθεί ως διευκόλυνση όσον επιθυμούν να ασχοληθούν με τις υπαίθριες δραστηριότητες εξαιτίας της κακής διαχείρισης του περιβάλλοντος στην Ελλάδα. Με πρωτοβουλία του Υπουργείου Γεωργίας δημιουργήθηκαν τα δασικά χωριά για την προώθηση της δασικής αναψυχής και της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης στα πιο αξιόλογα δασικά συμπλέγματα της Ελλάδας.

Σύμφωνα με το Υπουργείο Ανάπτυξης και τον ΕΟΤ (2000 σ. 15), «πρόκειται για μια πρωτοβουλία που επικεντρώνεται στη δημιουργία καταλυμάτων και υποδομών πληροφόρησης του κοινού, αλλά και ήπιας ψυχαγωγίας (εγκαταστάσεις για ήπιες αθλητικές δραστηριότητες, περιπατητικά και ποδηλατικά μονοπάτια, χώροι υπαίθριου γέυματος κτλ.)». Ανάμεσα στους παράγοντες εκείνους που μπορούν να θεωρηθούν ότι περιγράφουν εν δυνάμει οικουριστικούς προορισμούς είναι και η παρθένα φύση με τη δυνατότητα δραστηριοποίησης σ' αυτή με παρατήρηση άγριων ζώων, με περίπατους, με σπορ κτλ. (Υπουργείο Ανάπτυξης και ΕΟΤ 2000).

Δυστυχώς παρά τις αναμφισβήτητες θετικές επιπτώσεις του περιβάλλοντος πάνω στον αθλούμενο η ανταπόκριση των ανθρώπων στα προγράμματα και στις υπηρεσίες αναψυχής είναι περιορισμένη. Οι λόγοι της μειωμένης ανταπόκρισης, σύμφωνα με τον Torkildsen (1986, σ. 209) είναι οι εξής: οι σωματικοί, οι διανοητικοί και κοινωνικοί περιορισμοί των ανθρώπων, οι περιορισμένες επιλογές λόγω περιβάλλοντος λόγω δηλαδή οικογένειας, φίλων, κουλτούρας, πόρων, η διάβρωση της αναψυχής λόγω των πολλών υποχρεώσεων των ατόμων ή λόγω του επιβαλλόμενου ελεύθερου χρόνου, χωρίς τα μέσα ή τα κίνητρα για τη χρησιμοποίησή του, ο περιορισμός της επιλογής δραστηριοτήτων σ' αυτές που είναι κοινωνικά αποδεκτές, η διάβρωση του πνεύματος του παιχνιδίου καθώς το παιχνίδι έχει αρχίσει να μοιάζει με δουλειά και είναι πολύ οργανωμένο, οι περιορισμένες ευκαιρίες των περισσότερων ανθρώπων για περιπέτεια και έξαρση. Όπως συμπεραίνει ο Torkildsen δεν υπάρχουν εντελώς ελεύθερες επιλογές δραστηριοτήτων και γι' αυτό είναι δύσκολη η ολιστική προσέγγιση στις υπηρεσίες αναψυχής. Υπάρχουν ήπιες και μη ήπιες δραστηριότητες στη φύση. Οι πρώτες αρμόζουν στον οικουρισμό, ενώ οι δεύτερες όχι. Η κάθε δραστηριότητα όμως κρίνεται από τον τρόπο που εφαρμόζεται στο συγκεκριμένο τόπο. Δεν υπάρχουν κατάλληλες και μη κατάλληλες δραστηριότητες (Υπουργείο Ανάπτυξης και ΕΟΤ, 2000).

Συμπέρασμα

Η δύναμή της υπαίθριας αναψυχής και των υπαίθριων αθλητικών δραστηριοτήτων έγκειται στη δυνατότητά της να επεκτείνει την προσωπικότητα των νέων ανθρώπων σε κάθε διάσταση, σωματική, διανοητική, συναισθηματική, κοινωνική και πνευματική. Η παροχή ευκαιριών για υπαίθρια αναψυχή και αθλητισμό στους νέους των αστικών και περιφερειακών περιοχών όπου υπάρχουν και τα χειρότερα κοινωνικά προβλήματα (π.χ. ανεργία, ναρκωτικά, αλκοολισμός κτλ.) αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Όπως είναι γνωστό η επιθυμία για αποδράσεις στη φύση είναι πολύ μεγάλη μεταξύ των κατοίκων των σύγχρονων μεγαλουπόλεων. Όσοι ασχολούνται με τις υπαίθριες αθλητικές δραστηριότητες πρέπει να έχουν την ευκαιρία ν' αθλούνται μέσα στη φύση. Από την άλλη μεριά όμως, η αύξηση της συμμετοχής στις υπαίθριες δραστηριότητες έχει οδηγήσει σε σοβαρές επιπτώσεις πάνω στο περιβάλλον. Τόσο οι διοργανωτές όσο και οι συμμετέχοντες σ' εκδηλώσεις υπαίθριων αθλητικών δραστηριοτήτων πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι αυτή η σχέση μεταξύ υπαίθριων δραστηριοτήτων και φύσης μπορεί να διαταραχθεί. Κάθε παραπέρα καταστροφή της φύσης θα πρέπει να αποφευχθεί.

Βιβλιογραφία

- Eerola H., (1999). Sport Tourism - A field to be discovered. Paper presented at the 7th Congress of the European Association for Sport Management. Thessaloniki, Greece, September 1999.
- Eichberg, H. (1993). New spatial configurations of sport? Experiences from Danish Alternative Planning. *International Review for the Sociology of Sport*, Vol. 28, 245-263. Also published in 1997 in *Body Cultures*, Henning Eichberg's essays on sport, space and identity. Edited by John Bale and Chris Philo. Routledge Publications, London, U.K.
- Ewert, A. (1998). A comparison of Urban-proximate and urban-distant wilderness users on selected variables. *Environmental Management*, 22, 6, 927-935.
- Gibson, H. (1998). Active sport tourism: who participates? *Leisure Studies*, 17, 2, 155-170.
- Hammit, W. & Brown, G. (1984). Functions of Privacy in Wilderness Environments. *Leisure Sciences*, 6, 2, 151-166.
- Henderson, K. (2000). Just Leisure Planning: Ethical fitness, and ecophilosophical perspectives. In McNamee, Jennings and Reeves (eds) *Just Leisure. Policy, Ethics and professionalism*. Leisure Studies Association.
- Heino, R. (2000). New Sports. What is so punk about snowboarding? *Journal of Sport and Social Issues*, 24, 2, 176-191.
- Humberstone, B. (1998). Re-creation and connections with nature. *International Review for the Sociology of Sport*, 33, 4, 381-392.
- Καλαϊτζίδης, Δ. (1999). Η αναγκαιότητα του 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου της ΠΕΕΚΠΕ: Φώτα πορείας. *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, 15, 22-23
- Lenskyi, H. (1998) Sport and Corporate Environmentalism. The Case of the Sydney 2000 Olympics. *International Review for the Sociology of Sport*, 33, 4, 341-354.
- Παπαϊωάννου, Σ., Σερντεδάκης, Ν. & Τσιώλης, Γ. (1998). Κοινωνική-οικολογική συνείδηση και πράξη. Το παράδειγμα των κατοίκων της επαρχίας Κυδωνίας Δυτικής Κρήτης. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 96-97, 133-183.
- Πατσαντάρας, Νίκος (1996). Αλλαγή των αξιών και προπονητική δράση στον αθλητισμό των επιδόσεων-πρωταθλητισμό. Στο βιβλίο του Σταμίρη (1996) *Κοινωνιολογία του Αθλητισμού*, εκδ. Κ. & Ι. Ζερμίνη Ο.Ε., Αθήνα.
- Pedersen, K (1998). Doing feminist ethnography in the wilderness around my hometown. *International Review for the Sociology of Sport*, 33, 4, 393-402.
- Putnam, R. (1989). Sport and Recreation in the countryside - adventure activities. In «Recreation and Management Wembley Conference Center». The Sports Council's National Seminar and Exhibition. Published by the Sports Council
- Seagrave, J. (2000). Sport as an escape. *Journal of Sport and Social Issues*, 24, 1, 61-77.
- Standeven, J. & DeKnop, P. (1999). Sport Tourism. *Human Kinetics*.
- Stewart, E.; Hayward, B. & Devlin, P. (1998) The place of interpretation: A new approach to the evaluation of interpretation. *Tourism Management*, 19, 3, 257-266.
- Ταμουσέλη, Κ. (1998). Αστικό Πράσινο και Περιβαλλοντική Ευαισθητοποίηση. *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*, 13-14, 19-21.
- Torkildsen, G. (1986). *Leisure and recreation management*. E. & F. N. Spon, London, New York.
- Υπουργείο Ανάπτυξης και Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (2000). Σχεδιασμός Δράσεων πιλοτικού χαρακτήρα για την ανάπτυξη του Οικολογικού Τουρισμού. Επιχειρησιακό πρόγραμμα «Τουρισμός-Πολιτισμός». Η μελέτη ανατέθηκε από τον ΕΟΤ στο Παγκόσμιο Ταμείο για τη Φύση - WWF Ελλάς.
- Vanreusel, B. (1995). From Bambi to Rambo: Towards a socio-ecological approach to the pursuit of outdoor sports, in O. Weiss and W. Shutlz (eds) *Sport in Space and Time*. Vienna: Vienna University Press.
- Wight, P. (1993). Ecotourism: Ethics or Eco-sell? *Journal of Travel research*, Winter, pp.3-9

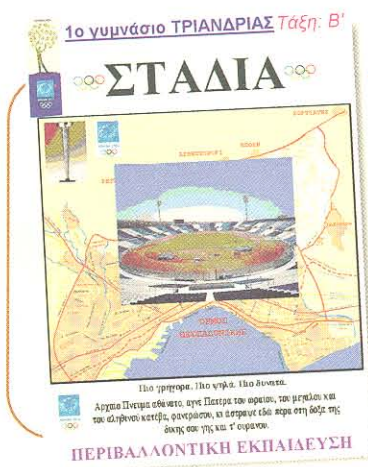
Προγράμματα ΠΕ στα σχολεία

Κάθε φορά που φτάνουν στο περιοδικό εργασίες περιβαλλοντικών ομάδων, μας εντυπωσιάζει το μέγεθος και η ποιότητα τους καθώς και η ευαισθησία με την οποία τα μέλη τους συλλαμβάνουν τα μηνύματα των καιρών. Σ' αυτό το τεύχος παρουσιάζουμε τέσσερα προγράμματα Π.Ε. τα οποία πήραν ερέθισμα από την Ολυμπιάδα του 2004 και κατάφεραν να «παντρέψουν» το ολυμπιακό πνεύμα με την ευαισθησία για το περιβάλλον.

Ολυμπιακή Παιδεία & ΠΕ

«Η γιορτή της ανθρωπότητας να γίνει και γιορτή του περιβάλλοντος»

«Ένα από τα κεντρικά σημεία της φιλοσοφίας των Αγώνων του 2004 πρέπει να είναι ο σεβασμός στο περιβάλλον. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες πρέπει να διεξαχθούν σε συνθήκες που να διασφαλίζουν τη μεγαλύτερη δυνατή φροντίδα για τα περιβαλλοντικά θέματα. Η γιορτή της ανθρωπότητας να γίνει και γιορτή του περιβάλλοντος... Το περιβάλλον που είναι το σπίτι μας, πρέπει να το προστατεύσουμε στα μεγάλα έργα των ΣΤΑΔΙΩΝ του 2004. Βασικό στοιχείο των έργων πρέπει να είναι η αναβάθμισή του, η ανάπλαση των χώρων πρασίνου καθώς και η αντιμετώπιση των βασικών προβλημάτων της σύγχρονης πόλης. Πρέπει να φυτευτούν χιλιάδες νέα δέντρα, θάμνοι και δενδρύλλια, να ανοίξουν δρόμοι και να κατασκευασθούν χώροι στάθμευσης αυτοκινήτων, για να δοθεί μια νέα νοηή σε όλη την πόλη.»

Περιβαλλοντική ομάδα 1ου Γυμνασίου Τριανδρίας 1ο ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΤΡΙΑΝΔΡΙΑΣ Στάδια

Συντονιστές καθηγητές
Κουρίδου Αντωνία
Γκαζάς Δημήτριος
Τάξη Β'
Σχ. Έτος 2002-03

Η Περιβαλλοντική Ομάδα του 1ου Γυμνασίου Τριανδρίας είδε την περιβαλλοντική διάσταση των Ολυμπιακών αγώνων μέσα από ένα πρόγραμμα Π.Ε. Στην επιλογή του θέματος «Στάδια» συνετέλεσε η γεινίαση του σχολείου τους με το Καυταντζόγλειο Στάδιο όπου θα γίνουν αγώνες και το γήπεδο της Τούμπας που θα είναι προπονητικό κέντρο του Ολυμπιακού Τουρνουά ποδοσφαίρου.

Οι στόχοι του προγράμματος ήταν:

1. Η ευαισθητοποίηση των μαθητών για την πρόνοια που πρέπει να υπάρχει στη μελέτη των έργων των Σταδίων και κάθε έργου σχετικά με θέματα προστασίας του περιβάλλοντος.
2. Η συνειδητοποίηση από τους μαθητές της αλληλεπίδρασης των περιβαλλοντικών ενοτήτων (φυσικό - αστικό - κοινωνικό περιβάλλον)

3. Η συμβολή των μαθητών στην ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα του περιβάλλοντος μέσα από εθελοντικές δραστηριότητες (Εθελοντισμός 2004)
4. Η μελέτη της αρχιτεκτονικής και του περιβάλλοντος των αρχαιοελληνικών και των σύγχρονων σταδίων
6. Η διερεύνηση της τοπικής, της εθνικής και της παγκόσμιας διάστασης των Ολυμπιακών Αγώνων. Όσον αφορά την περιοχή τους, θέλησαν να διερευνήσουν τις επιπτώσεις στο αστικό (Δήμο Τριανδρίας) και περιαστικό περιβάλλον (Σέιχ Σου) από την προσέλευση μεγάλου αριθμού φιλάθλων (Χώροι στάθμευσης, απορρίμματα, χρήση νερού). Παραθέτουμε αυτούσιο το κείμενο των προτάσεων της Περιβαλλοντικής Ομάδας που προέκυψε από την υλοποίηση του προγράμματος, ένα κείμενο που, έστω και εκ των υστέρων, αξίζει να διαβαστεί από τους ιθύνοντες.

Επιμέλεια- παρουσίαση : Ρούλα Γκόλιου

Προτάσεις για μια «πράσινη Ολυμπιάδα»

1. Χώροι Πρασίνου

Στους χώρους πρασίνου πρέπει να εφαρμοσθούν πρακτικές αρχιτεκτονικής τοπίου και οι φυτεύσεις να γίνουν με σεβασμό στο αυθεντικό τοπίο της πόλης, με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.

Φυτεύσεις

Μια πράσινη πόλη πρέπει να υποδεχθεί τους Ολυμπιακούς επισκέπτες. Όλοι οι χώροι πρασίνου να σχεδιαστούν έτσι ώστε να περιέχουν φυτά συμβατά με το Μεσογειακό κλίμα και με ελάχιστες απαιτήσεις άρδευσης.

Στην υλοποίηση αυτού του προγράμματος να συμβάλλουν όλοι, ανάλογα με τις δυνατότητές τους: για παράδειγμα εθελοντές μαθητές να συμμετάσχουν στις φυτεύσεις και οι όμοροι δήμοι να συμβάλλουν στη δημιουργία θεματικών κήπων.

2. Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση

Την περίοδο των Αγώνων ειδικά περίπτερα να παρέχουν πληροφορίες σχετικές με το περιβάλλον, με ειδικό πληροφοριακό υλικό. Στόχος να είναι η Περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση όσων συμμετέχουν στους Αγώνες (φορείς, αθλητές, επισκέπτες), ώστε να συμπεριλάβουν την περιβαλλοντική διάσταση στις καθημερινές δραστηριότητές τους.

3. Διαχείριση Απορριμμάτων και Ανακύκλωση

Πρέπει να ελαχιστοποιηθεί ο όγκος των συσκευασιών των προϊόντων που θα διατίθενται στους αγώνες. Επιπλέον οι συσκευασίες πρέπει να είναι από

ανακυκλώσιμα υλικά.

Στα απορρίματα να γίνεται διαλογή και ανακύκλωση.

Με την ανακύκλωση 1 τόνου χαρτιού, σώζονται 17 δέντρα.

4. Φιλικά προς το Περιβάλλον Οχήματα

Στόχος να είναι η ελαχιστοποίηση της ατμοσφαιρικής, ηχητικής και κάθε άλλης ρύπανσης που συνδέεται με τη χρήση και συντήρηση των οχημάτων, και η προώθηση περιβαλλοντικά φιλικών μεταφορών.

Τα οχήματα που θα μεταφέρουν τους αθλητές καθώς και τα μέσα μαζικής μεταφοράς (λεωφορεία τουριστικά και αστικά) πρέπει να είναι νέας τεχνολογίας με χαμηλές εκπομπές αερίων ρύπων και θορύβου. Όλοι οι θεατές, το εργαζόμενο προσωπικό και οι εθελοντές πρέπει να χρησιμοποιούν τα Δημόσια Μέσα Μεταφοράς τα οποία πρέπει να τους προσφέρουν άνετη μεταφορά και ευχάριστο περιβάλλον.

Πρέπει να υπάρχει στενή συνεργασία των οργανωτών με τους Δήμους και τους Οργανισμούς Αστικών Συγκοινωνιών για να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες των αγώνων του Αυγούστου του 2004. Τα προγραμματισμένα δρομολόγια για όλα τα Δημόσια Μέσα Μεταφοράς να πυκνώσουν. Να γίνει επέκταση του μέτρου των λεωφορειακών λωρίδων. Πρέπει να υπάρχει συστηματικός έλεγχος στη στάθμευση οχημάτων κατά μήκος των κεντρικών λεωφόρων, όπως και σε όλους τους δρόμους που βρίσκονται δίπλα από το στάδιο.

Η εφαρμογή των παραπάνω θα έχει ευεργετικά αποτελέσματα και μετά το τέλος των αγώνων σε όλη την πόλη. Τα

μέτρα αυτά θα συμβάλλουν επίσης στη μείωση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, στη βελτίωση της οδικής ασφάλειας και στην καθιέρωση νέων συνηθειών μεταφοράς.

5. Διαχείριση νερού

Η ορθολογική χρήση των αποθεμάτων νερού για τη μείωση της κατανάλωσης των υδάτινων πόρων, με τη χρήση νέων τεχνολογιών, όπως η ανακύκλωση χρησιμοποιημένου νερού και οι πρωτοποριακές τεχνικές ποτίσματος στις εγκαταστάσεις.

6. Χρήση υλικών και πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον

Η κατασκευή των προϊόντων και των εγκαταστάσεων πρέπει να είναι σύμφωνη με αναγνωρισμένα διεθνή συστήματα πιστοποίησης περιβαλλοντικών προδιαγραφών. Πρέπει να χρησιμοποιούνται φιλικά προς το περιβάλλον υλικά τόσο στις κατασκευές όσο και στις καθημερινές δραστηριότητες.

Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να αποφεύγεται η χρήση χλωριωμένων προϊόντων, προϊόντων που περιέχουν αμίαντο, βαφών που περιέχουν βαριά μέταλλα και ξυλείας που έχει παραχθεί από την εκμετάλλευση μη αειφόρων δασών.

Επίσης, επιθυμούμε τη χρήση και επαναχρησιμοποίηση ανακυκλωμένων προϊόντων.

Η συσκευασία των προϊόντων, όπου είναι δυνατόν να περιέχει μηνύματα περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004 πρέπει να αφήσουν πίσω τους μια σημαντική περιβαλλοντική κληρονομιά.

**ΓΥΜΝΑΣΙΟ
ΑΣΒΕΣΤΟΧΩΡΙΟΥ**
Η σημασία της ελιάς
και του ελαιόλαδου
Στους αγώνες της αρχαίας
Ελλάδας

Υπεύθυνες καθηγήτριες: Τσιμί-
δου Όλγα Λίτσιου Μαρία
Π.Ομάδα : 28 μαθητές
Σχ. έτος 2001-02

Ύμνος στην ελιά

Κι είν' ακόμα εδώ τέτοιο, που εγώ
πουθεν' άλλου παρόμοιο δέντρο
δεν ακούω να βλάστησε ποτέ
ουδέ στις χώρες της Ασίας
ουδέ στο μεγάλο Πέλοπα δώριο νησί,
ανέγγιχτο, αυτοφύτρωτο δέντρο
τρόμος και φόβος στα καντάρια του ε-
χθρού
που ανθίζει πιο παρ' όπου αλλού
σ' αυτή τη χώρα,
η σταχτόκλωρη ελιά, η παιδοτρόφα,
με χέρι εκθρικό θα σώσει ν' αφανίσει,
γιστ' απάνω της πάντ' ανοιχτά
ο Μόριος Δίας, η γλαυκόφθαλμη Αθηνά
έχουν τα μάτια.

« Οιδίπους επί Κολωνώ »
(απόσπασμα)
Μετάφραση: Ι. Γρυπάρη

Το Γυμνάσιο Ασβεστοχωρίου έχει παράδο-
ση στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση με
προγράμματα αξιόλογα, πρωτότυπα και
ποιοτικά. Τη σχολική χρονιά 2001-02 η
Π.Ομάδα. του σχολείου στην προοπτική της
πραγματοποίησης των Ολυμπιακών Αγώνων το
2004 στην Αθήνα, επέλεξε να ασχοληθεί με τη
σημασία της ελιάς και του ελαιόλαδου στους α-
γώνες της αρχαίας Ελλάδας.

Στόχος του προγράμματος ήταν να αναδειχθεί η
άμεση σχέση των αρχαίων Ελλήνων με το φυσικό
περιβάλλον και ο τρόπος που εκφράζ(ε)ται α) στην
υγιεινή και τη διατροφή των αθλητών β) στη
βράβευσή τους και γ) στην επιλογή των χώρων.

**Θέματα που απασχόλησαν
αρχικά την Π.Ομάδα ήταν:**

- Η χρήση ουσιών από τους αθλητές για καλύτε-
ρες επιδόσεις σήμερα και στην αρχαιότητα. Έτσι
αναδείχθηκε η χρήση του ελαιόλαδου στον καλ-
λωπισμό, υγιεινή και διατροφή των αθλητών.

- Η διαφήμιση και η χορηγία, απ' όπου αναδεί-
χθηκε ο ρόλος της χορηγίας στην αρχαιότητα
- Τα αρχιτεκτονικά έργα των αγώνων και η επί-
πτωσή τους στο περιβάλλον, που όμως δε συγκί-
νησε τα μέλη της ομάδας και έτσι πέρασε γρήγο-
ρα σε διαθεσιμότητα.

Αναφέρουμε ενδεικτικά επιμέρους θέματα του
προγράμματος: Στεφάνια και λουλούδια, Ελιά
και μυθολογία, Ολυμπία - Ολυμπιακοί αγώνες,
Κτίρια, Ελανοδίκες, Κότινος, Τιμές στους νικη-
τές, Ύμνος στην ελιά, Κείμενα αρχαίων συγγρα-
φών, Ο Διοσκουρίδης και το έργο του, Ο Θεό-
φραστος, Οι κυριότερες αξίες των αγώνων, Συ-
νταγές κ.ά.

Από τις δραστηριότητες της ομάδας αναφέρου-
με: Αλληλογραφία και συνάντηση με αντίστοιχη
ομάδα σχολείου της Λιθουανίας. Διήμερη εκπα-
ιδευτική εκδρομή στο Νυμφαίο με ενημέρωση,
κωπηλασία, ιππασία, ποδηλασία κ.ά.
Η εργασία αποτυπώθηκε σ' ένα καλαίσθητο και
εξαιρετικά επιμελημένο λεύκωμα.

1ο ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΠΑΝΟΡΑΜΑΤΟΣ-ΟΛΟΗΜΕΡΟ

Η Ελιά, μια σημαντική καλλιέργεια του τόπου μας

Συντονίστρια:

Σαρηγιαννίδου Φρίντα

Παιδαγωγική ομάδα:

Παυλίδου Βιργινία, Κουφογιάζου Φωτεινή, Δουμανή Γεωργία.

Αρ. παιδιών 26

Σχ. έτος 2003-04

Στο 1ο Νηπιαγωγείο Πανοράματος τα τελευταία τρία χρόνια πραγματοποιήθηκαν τέσσερα προγράμματα Π.Ε., εκ των οποίων τα τρία έχουν εκπονηθεί στα πλαίσια του ΕΠΕΑΕΚ II. Φέτος ασχολήθηκαν με την ελιά. Διάλεξαν αυτό το θέμα επηρεασμένοι από το πρώτο περιβαλλοντικό τους πρόγραμμα κατά το οποίο φύτεψαν πέντε ελαιόδενδρα στη μεγάλη πλακόστρωτη αυλή με σκοπό να ομορφύνουν τον αύλειο χώρο του σχολείου τους.

Βασικοί στόχοι του προγράμματος ήταν να γνωρίσουν τα παιδιά την ελιά ως είδος που κατέχει σημαντική θέση στις καλλιέργειες της χώρας μας, να καταλάβουν τις σχέσεις της ελιάς με τη θρησκεία, την παράδοση και τον πολιτισμό μας και γενικότερα να αποκτήσουν τις απαραίτητες γνώσεις ώστε να γίνουν κριτικοί και ενεργοί πολίτες με στόχο την πρόληψη και αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Για την πραγματοποίηση αυτών των στόχων χρησιμοποίησαν τη μέθοδο project. Διερεύνησαν και κατέγραψαν τις προϋπάρχουσες γνώσεις των παιδιών σχετικά με το θέμα. Αποφάσισαν να συλλέγουν οτιδήποτε σχετικό με το θέμα, όπως άδεια δοχεία από λάδια, χειροτεχνίες, αφίσες, πληροφορίες από το διαδίκτυο, τις εφημερίδες και τα περιοδικά, και να το εκθέτουν στη «γωνιά της περιβαλλοντικής». Προηγούνταν συζήτηση με τα παιδιά πριν τοποθετηθεί κάτι στη γωνιά, γεγονός που κρατούσε αμέωτο το ενδιαφέρον τους ώστε να αναζητούν καινούργιες πληροφορίες. Τις πληροφορίες αυτές κατέγραψαν στην εφημερίδα του σχολείου, που διανεμόνταν κάθε Παρασκευή στους γονείς.

Αξίζει να αναφερθούν οι δραστηριότητες που πραγματοποίησαν όλη τη χρονιά οι μαθητές του νηπιαγωγείου με τη δασκάλα τους στα πλαίσια του προγράμματος:

1. Εκκίνηση του προγράμματος με ελαιόψωμα και ελιές στο πρωινό.
2. Παρατηρήσεις στην αυλή (δένδρα, φυτά, καρποί, μικροοργανισμοί).
3. Επίσκεψη σε ελαιοτριβείο.
4. Επίσκεψη σε ελαιώνα.
5. Ενημέρωση ειδικού επιστήμονα για την ελιά και την καλλιέργειά της. Παρασκευή βρώσιμης ελιάς.
6. Συμβουλές από ειδικό σε θέματα διατροφής.
7. Παρασκευή σιμιγδαλένιου καλβά με το λάδι που α-

γοράστηκε από το ελαιοτριβείο.

8. Γνωριμία με τα οργανικά και τα ανόργανα υλικά.
9. Φύτεμα κουκουτσιών ελιάς και άλλων καρπών.
10. Παρατηρήσεις και προετοιμασίες για το χειμώνα.
11. Η ελιά και η θρησκεία μας. Συζήτηση με ιερέα, αναπαράσταση βάφτισης.
12. Γνωριμία με το επιτραπέζιο παιχνίδι: «πιάστε το λαδοπόντικο» από την «Καθημερινή».
13. Πειράματα με τη βαλίτσα εδάφους.
14. Κλάδεμα, οδηγίες για αποφυγή εντομοκτόνων από ειδικό.
15. 16. 17. Επισκέψεις στο Βυζαντινό μουσείο, σε οικολογικό αγρόκτημα και στο λαογραφικό μουσείο.
18. Παρατήρηση των οργανισμών του εδάφους (γεωσκώληκες, άλλοι μικροοργανισμοί).
19. Παιχνίδι ρόλων: «Τα δένδρα της αυλής μας»
20. Ταξίδι ως την Καλαβρία με την ιστορία του πρίγκιπα Γρηγόρη.
21. Επίσκεψη σε κατάσταση βιολογικών προϊόντων
22. Κινητικό παιχνίδι: « Σε ποια μέρη της πατρίδος μας παράγουν λάδι»
23. Συμμετοχή στη μέρα του καταναλωτή με αποστολή του δικού τους μηνύματος.
24. Επίσκεψη του Δήμαρχου και ενημέρωση σχετικά με το πρόγραμμα.
25. Συνεργασία με τους εργατές του Δήμου για το σκάλισμα του εδάφους.
26. Η ελιά στην τέχνη. Βλέπω έργα του Θεόφιλου και Βαν-Γκογκ.
27. Επίσκεψη στον εκθεσιακό χώρο του Τελλόγλειου. Θεατρικό παιχνίδι. «Διαμάχη Αθηνάς και Ποσειδών»
28. Συμμετοχή σε εκπαιδευτικό δράμα στο οποίο με τη βοήθεια του κ. Φ. Σμυθ και της κ. Β. Τσαλίκη τα παιδιά δίνουν λύση σε συγκρούσεις που δημιουργήθηκαν
29. Η κ. Φωκίδου Λίτσα πρόεδρος σχολ. επιτρ. και φιλόλογος αναφέρεται στη μυθολογία, ακούει ιστορίες, ποιήματα, τραγουδάκια.
30. Εικαστική έκφραση. Φτιάχνοντας αγγεία, πιθάρια, λιχνάρια από πυλό.
31. Συμμετοχή στις εκδηλώσεις για τη μέρα του περιβάλλοντος στο ΥΜΑΘ.
32. Παρουσίαση του προγράμματος στους γονείς με ομιλίες, εικαστικές δημιουργίες, φωτογραφίες και κλείσιμο με το θεατρικό « Ολυμπιακοί αγώνες». Απονομή αναμνηστικών, δεξίωση.

**ΕΝΙΑΙΟ ΛΥΚΕΙΟ -
ΓΥΜΝΑΣΙΟ- ΔΗΜΟΤΙΚΟ
ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΟΝΤΑΡΙΩΤΙΣΣΑΣ**
Διαθεματικό Εκπαιδευτικό
Πρόγραμμα

Αγώνες και γιορτές στο αρχαίο Δίον
Οι μικροί αρχαιολόγοι ανακαλύπτουν το αρχαίο Δίον
Υπεύθυνος του προγράμματος :
Γραϊκος Νίκος
Σχ. Έτη 2002-03, 2003-04

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο : «Οι μικροί αρχαιολόγοι ανακαλύπτουν το αρχαίο Δίον. Αγώνες και γιορτές στο αρχαίο Δίον» σχεδιάστηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Ολυμπιακής Παιδείας του ΥΠ.Ε.Π.Θ. το σχ. έτος 2002-03 από συνεργαζόμενα σχολεία το Ενιαίο Λύκειο, το Γυμνάσιο και το Δημοτικό σχολείο Κονταριώτισσας και τα Δημοτικά σχολεία Αγίου Σπυρίδωνα, Δίου, Καρίτσας και Νέας Εφέσου και το σχ. Έτος 2003-04 από το Ενιαίο Λύκειο, το Γυμνάσιο και το Δημοτικό σχολείο Κονταριώτισσας. Εφαρμόστηκε στο Δημοτικό Σχολείο Κονταριώτισσας και αξιοποιήθηκε στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης.

Η έκδοση που λάβαμε στο περιοδικό (των 150 πυκνογραμμένων σελίδων), την οποία επιμελήθηκε ο Νικόλαος Γραϊκος, καθώς και η πλούσια βιβλιογραφία μαρτυρούν ενθουσιασμό, γνώση και αγάπη για το αντικείμενο από τους εμπλεκόμενους εκπαιδευτικούς. Όλα τα παραπάνω έδωσαν μια πολύ σημαντική δουλειά τόσο σε ποσότητα όσο και σε ποιότητα. Οι γενικοί στόχοι του προγράμματος ήταν η γνωριμία των μαθητών με τον αρχαιολογικό χώρο του Δίου και των εν Δίω Ολυμπίων που τελούσαν εκεί κατά την αρχαιότητα, αλλά και η αλλαγή της νοοτροπίας και των στάσεών τους σε ζητήματα που αφορούν τον τοπικό πολιτισμικό και το ιστορικό περιβάλλον. Οι δραστηριότητες οργανώθηκαν σε 21 φύλλα εργασίας με βάση το παρακάτω σχήμα:

- α) Παράθεση αυτούσιων πρωτογενών ή δευτερογενών ιστορικών πηγών ή κειμένων διαφόρων μορφών λόγου
 - β) Ερωτήσεις και δραστηριότητες που σχετίζονται με τη γνωστική κατανόηση των κειμένων και τον τρόπο ερμηνείας και «ανάγνωσης» των πηγών. Δημιουργία ειδικού λεξιλογίου και επεξηγήσεις όρων.
 - γ) Δραστηριότητες βιωματικού περιεχομένου. Έρευνα πεδίου και συλλογή πληροφοριών.
 - δ) Διαθεματικές δραστηριότητες και κατασκευές, που εμπλέκουν άλλα γνωστικά πεδία (Γλώσσα, Μαθηματικά, Γεωγραφία, Εικαστικά κτλ.)
 - ε) «Σπειροειδής» και «συσσωρευτική» ανάπτυξη του γνωστικού αντικείμενου που επαναφέρει και επαναδιατυπώνει έννοιες, που προσεγγίστηκαν σε προγενέστερα φύλλα εργασίας.
 - στ) Προσπάθεια δημιουργίας του κατάλληλου ενσυναισθητικού κλίματος προσέγγισης του θέματος.
- Ενδεικτικά αναφέρουμε θέματα που προσεγγίστηκαν και δραστηριότητες που έγιναν στα πλαίσια του προγράμματος:
1. Ανίχνευση των ιστορικών και αρχαιολογικών στερεοτύπων των μαθητών
 2. Γνωριμία με το βιβλιογραφικό υλικό
 3. Καθορισμός του γεωγραφικού χώρου του Δίου. Βασικές πληροφορίες ανάγνωσης γεωγραφικών χαρτών, αεροφωτογραφιών και σχεδιαγραμμάτων
 4. Η σημασία του φυσικού περιβάλλοντος στην καθημερινή ζωή μιας παλαιότερης εποχής.
 5. Η διασύνδεση της εκκλησιαστικής ιστορίας της περιοχής με το αρχαίο και το νεότερο παρελθόν της. Ανάγνωση θρησκευτικών χαρακτικών και αξιοποίησή τους ως ιστορικές πηγές.
 6. Πώς γίνεται μια αρχαιολογική ανασκαφή. Γνωριμία με το

λόγο των αρχαιολόγων. Κατανόηση της αρχαιολογικής αιτιότητας. Η στρωματογραφία μιας ανασκαφής. Λιθοσφαιρικές πλάκες.

7. Γνωριμία με τη δομή, τη λειτουργία και την οργάνωση της αρχαίας ελληνικής πόλης. Η αρχαία ελληνική κατοικία. Πολεοδομία, ρυμοτομία της πόλης του Δίου.
8. Επίσκεψη στο ιερό της Ίσιδος και το αρχαιολογικό μουσείο του Δίου, (δραστηριότητες).
9. Το ρωμαϊκό θέατρο, το ελληνιστικό θέατρο, το αρχαίο στάδιο.

10. Αγώνες και γιορτές στο αρχαίο Δίον. Αθλητικοί αγώνες στην αρχαιότητα. Βραβεία και ολυμπιονίκες.
11. Το αρχαίο σχολείο.
12. Παιχνίδια, κατασκευές, πειράματα κ.ά.

Το εκπαιδευτικό υλικό αξιοποιήθηκε από τους εκπαιδευτικούς Δ. Κοκοζίδη, Γ. Στοιγιάννο, Δ. Τζημαγιώργη, Γ. Μπαλιάκα, Δ. Γκέκα και Α. Τσιούτσιου. Η έκδοση την οποία έλαβε το περιοδικό μας παρουσιάζει το πρόγραμμα στην τελική του μορφή και φιλοδοξεί να αποτελέσει μια χρήσιμη διδακτική πρόταση για το σημερινό σχολείο είτε ως αυτόνομο πρόγραμμα είτε ως πηγή άντλησης ιστορικών τεκμηρίων και διαθεματικών δραστηριοτήτων. Το υλικό του προγράμματος θα μπορούσε να υποστηρίξει διαθεματικές δραστηριότητες στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης ή ένα πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης ή να αποτελέσει βάση για ένα πρόγραμμα Τοπικής Ιστορίας. Η εν λόγω έκδοση δεν κυκλοφορεί στο εμπόριο, αλλά διατίθεται από το σχολείο σε κάθε ενδιαφερόμενη σχολική μονάδα ή δημόσιο φορέα. Για επικοινωνία :

Δημοτικό Σχολείο Κονταριώτισσας
Κονταριώτισσα, Δήμος Δίου, Κατερίνη 60100
Τηλ- fax 23510.51516
E-mail : dskontar@otenet.gr

**ΛΕΥΚΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΝΤΥΠΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ
ΑΠΟ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ**

- ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ. Σύνοδος οδηγός για την υλοποίηση προγραμμάτων Π.Ε. με παραδείγματα εφαρμογών σε Γυμνάσια, Λύκεια, ΤΕΕ της Δυτικής Θεσσαλονίκης. Κωνσταντία Ταμουτσέλη, Δ/νη Δ.Ε. Δυτικής Θεσσαλονίκης. Γραφείο Π.Ε. Θεσ/νίκης 2003
- «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ» Εκπαίδευση για το περιβάλλον και τη βιωσιμότητα. Δ/νη Δευτεροβάθμιας Εκπ/σης Ανατολικής Θεσ/νίκης Γραφείο Π. Ε. Θεσσαλονίκη 2004

2η ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

ΓΙΑ ΤΟ 2ο ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΠΕΕΚΠΕ

«ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ»

Το 2ο Πανελλήνιο Συνέδριο της Ένωσής μας με θέμα: «Βιώσιμη ανάπτυξη, Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, τοπικές κοινωνίες» θα πραγματοποιηθεί στις 15-16 και 17 Οκτωβρίου 2004 στη Χαλκιδική στις εγκαταστάσεις του ξενοδοχείου «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ» (Ουρανούπολη).

Το Συνέδριο απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς Α/θμιας και Β/θμιας Εκπ/σης, σε επιστήμονες από ΑΕΙ, ΤΕΙ και ερευνητικά ιδρύματα, σε φοιτητές και σε εκπροσώπους κυβερνητικών και μη κυβερνητικών φορέων

Στόχος του Συνεδρίου είναι να αναδειχθεί ο πολυδιάστατος και καθοριστικός ρόλος της λειτουργικά δεμένης με τις τοπικές κοινωνίες Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη δημιουργία προϋποθέσεων βιώσιμης ανάπτυξης σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Οι ενδιαφερόμενοι να πάρουν μέρος μπορούν να υποβάλουν εργασίες προς αξιολόγηση για προφορική ανακοίνωση ή ανάρτηση σε πόστερ ή απλά να παρακολουθήσουν τις εργασίες και να πάρουν μέρος στις συζητήσεις.

Το περιεχόμενο των εργασιών θα πρέπει να είναι σχετικό με το γενικό θέμα και να αφορά σε σχολικά προγράμματα ΠΕ, προγράμματα ΚΠΕ, σε θεματικά δίκτυα ΠΕ, σε διεθνείς συνεργασίες, σε εκπαιδευτικό υλικό ή σε επιστημονική έρευνα.

Το δικαίωμα συμμετοχής (registration) στο Συνέδριο για τα μέλη της Ένωσής μας ορίζεται σε 45 ευρώ, για τα μη μέλη σε 80 ευρώ και για τους φοιτητές-σπουδαστές σε 20 ευρώ (περιλαμβάνονται τσάντα Συνεδρίου, γραφική ύλη, πρόγραμμα, ενημερωτικά έντυπα, περιλήψεις εργασιών, καφέδες και αναψυκτικά διαλεγμάτων).

Το δικαίωμα συμμετοχής θα κατατεθεί στην ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Αρναίας Χαλκιδικής στο λογαριασμό με αριθμό 326/761705-44 με δικαιούχους τους Ιωάννη Λάμπρο ή Γεώργιο Ξεφτέρη και η απόδειξη κατάθεσης με το ονοματεπώνυμο σε ευδιάκριτα κεφαλαία γράμματα θα σταλεί με FAX υπόψη των κυριών Ιωάννη Λάμπρου και Γεωργίου Ξεφτέρη σε έναν από τους αριθμούς 23720 - 23185, 22632, 22313.

Εκτός από την έκθεση πόστερ θα λειτουργήσει έκθεση εκπαιδευτικού υλικού και υλικού κυβερνητικών και μη κυβερνητικών οργανώσεων. Για το ενοίκιο σχετικών περιπτέρων οι ενδιαφερόμενοι θα επικοινωνήσουν απευθείας με το ξενοδοχείο «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ».

Όσοι επιθυμούν να υποβάλουν εργασίες προς αξιολόγηση θα πρέπει να στείλουν 3 σελιδική σύντομη παρουσίαση της εργασίας τους μέχρι τη Δευτέρα 23 Αυγούστου 2004 σε τρία αντίτυπα και σε ηλεκτρονική μορφή στη διεύθυνση:

ΠΕΕΚΠΕ

POST RESTANTE

ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟ ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

Στέφανου Σαράφη 33

ΤΚ 16401

Η 3σέλιδη σύντομη παρουσίαση πρέπει να περιλαμβάνει:

1. Τον τίτλο της εργασίας, Bold μέγεθος γραμμάτων 14
2. Το ονοματεπώνυμο, την ιδιότητα, την ταχυδρομική και ηλεκτρονική διεύθυνση, το τηλέφωνο του συγγραφέα, το φορέα εργασίας ή τα αντίστοιχα στοιχεία των συγγραφέων. Στην περίπτωση που οι συγγραφείς είναι περισσότεροι του ενός θα σημειώνεται με αστερίσκο το ονοματεπώνυμο εκείνου που θα παρουσιάσει την εργασία.
3. Λέξεις κλειδιά
4. Θεματική ενότητα (π.χ. σχολικό πρόγραμμα, θεματικό δίκτυο, πρόγραμμα ΚΠΕ, εκπαιδευτικό υλικό, διεθνής συνεργασία, έρευνα)

5. Περιληψη 12 γραμμών (μέχρι 150 λέξεις)

6. Το σκοπό της εργασίας

7. Στοιχεία όπως μέθοδοι και μέσα εργασίας (ή θεωρητικό υπόβαθρο)

8. Τα αποτελέσματα

9. Συζήτηση

10. Βιβλιογραφία

Το κείμενο των 3 σελίδων δεν μπορεί να ξεπερνά τις 1000 λέξεις. Η γραμματοσειρά θα είναι Times New Roman με μέγεθος γραμμάτων 12 εκτός του τίτλου που θα σε μέγεθος 14. Μονό διάστημα, ομοιόμορφη περιθώρια, πάνω κάτω 2 εκατοστά, δεξιά αριστερά 2 εκατοστά.

Στα 2 από τα 3 αντίτυπα των εργασιών δεν θα αναγράφονται τα στοιχεία των συγγραφέων (ανάμνημα αντίτυπα που θα δοθούν στην επιστημονική επιτροπή για κρίση).

Οι συγγραφείς θα ενημερωθούν για την αποδοχή της εργασίας τους μέχρι την Τρίτη 14 Σεπτεμβρίου 2004. Ο ίδιος συγγραφέας δεν μπορεί να παρουσιάσει παραπάνω από 1 προφορική ανακοίνωση και 1 πόστερ, ενώ δεν μπορεί να συμπεριλαμβάνεται ως συγγραφέας σε παραπάνω από 2 προφορικές ανακοινώσεις και 2 πόστερ συμπεριλαμβανομένων των προαναφερθεισών δικών του παρουσιάσεων

Αιτήσεις συμμετοχής στο Συνέδριο χωρίς υποβολή εργασιών για ανακοίνωση ή πόστερ θα γίνονται δεκτές μέχρι τις 14 Σεπτεμβρίου 2004. Όσοι υποβάλουν εργασίες για ανακοίνωση ή πόστερ θα πρέπει να καταβάλουν τη συμμετοχή τους μέχρι τη Δευτέρα 23 Αυγούστου 2004, διότι διαφορετικά οι εργασίες τους δεν θα προωθηθούν για αξιολόγηση.

Η επιστημονική επιτροπή αποτελείται από τους παρακάτω (με αλφαβητική σειρά):

1. Δρ. Αθανασάκης Αρτέμις, Σχολικός Σύμβουλος Φυσικών Επιστημών.
2. Δρ. Αλεξοπούλου Ιωάννα, Φιλολόγος
3. Αριανούτσου Μαργαρίτα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Οικολογίας Πανεπιστημίου Αθηνών
4. Γεωργόπουλος Αλέξανδρος, Αναπληρωτής Καθηγητής Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
5. Καραμάνος Ανδρέας, Καθηγητής Γεωπονικού Πανεπιστημίου, Γενικός Γραμματέας ΥΠΕΠΘ
6. Κόκκοτας Παναγιώτης, Ομότιμος Καθηγητής Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης Πανεπιστημίου Αθηνών
7. Μάργαρης Νικόλαος, Καθηγητής Διαχείρισης Οικοσυστημάτων του Πανεπιστημίου Αιγαίου
8. Μυλωνάς Μωυσής, Καθηγητής Οικολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης
9. Δρ. Νικολάου Κων/νος, Δ/ντής Σύνταξης περιοδικού ΠΕΕΚΠΕ
10. Δρ. Ορενός Θεόδωρος, Σχολικός Σύμβουλος Φυσικών Επιστημών.
11. Δρ. Παλαισιπούλου Ρέα, Φυσικός
12. Παναγιωτίδης Παναγιώτης, ερευνητής Α' Εθνικού Κέντρου Θαλασσίων Ερευνών
13. Δρ. Παναγιωτίδου Βαρβάρα, Σχολικός Σύμβουλος Φυσικών Επιστημών Ν. Λάρισας
14. Παρασκευάπουλος Στέφανος, Επίκουρος Καθηγητής Περιβαλλοντικής Αγωγής Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.
15. Σκαναβή Κωνσταντίνα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Περιβαλλοντικής Αγωγής του Πανεπιστημίου του Αιγαίου
16. Σκούλλος Μιχαήλ, Καθηγητής του Χημικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Αθηνών

17. Χρυσασίδης Κωνσταντίνος, Αναπληρωτής Καθηγητής ΤΕΑΠΗ του Πανεπιστημίου Αθηνών

Η Οργανωτική επιτροπή του Συνεδρίου αποτελείται από τους παρακάτω :

Διοικητικό Συμβούλιο ΠΕΕΚΠΕ:

1. Φαραγγιάκης Γιώργος, Πρόεδρος
2. Στεφανόπουλος Νίκος, Γενικός Γραμματέας
3. Μαρδύρης Θεόδωρος, Αντιπρόεδρος
4. Λεμπέσης Κυριάκος, Ταμίας
5. Πήλιουρας Παναγιώτης, μέλος
6. Θεοδωρίδου Σοφία, μέλος
7. Σουβατζή Δέσποινα, μέλος
8. Αγγελίδης Ζήσης, μέλος
9. Παράρτημα Κεντρικής Μακεδονίας (μέλη Δ.Ε.):
9. Τσαλίκη Ελισάβετ
10. Περίδης Γιώργος

Τοπικοί Υπεύθυνοι:

11. Τριανταφύλλου Ελένη, Υπεύθυνη ΠΕ Β/θμιας Εκπ/σης Ν. Χαλκιδικής
12. Λάμπρος Γιάννης, Υπεύθυνος ΚΠΕ Αρναίας Χαλκιδικής
13. Γκλιάνος Κωνσταντίνος, Υπεύθυνος ΠΕ Α/θμιας Εκπ/σης Ν. Χαλκιδικής
14. Ξεφτέρης Γιώργος, Αναπληρωτής Υπεύθυνος ΚΠΕ Αρναίας Χαλκιδικής

ΥΠΕΠΘ:

15. Σαραντόπουλος Κωνσταντίνος, Διευθυντής ΣΕΠΕΔ
16. Φλέγγα Ευφροσύνη, Υπεύθυνη Γραφείου ΠΕ

ΥΠΕΧΩΔΕ:

17. Βανικιώτη Σταυρούλα, Προϊσταμένη τμήματος Τεχνολογικών Εφαρμογών
 18. Τσίρας Δημήτριος, Διευθυντής Εκπαίδευσης
- Οι τιμές των δωματίων στο ξενοδοχείο «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ» είναι : 47 ευρώ μονόκλινο δωμάτιο με πρωινό σε μπουφέ 63 ευρώ δίκλινο δωμάτιο με πρωινό σε μπουφέ 88 ευρώ τρίκλινο δωμάτιο με πρωινό σε μπουφέ 103 ευρώ τετράκλινο δωμάτιο με πρωινό σε μπουφέ
- Για γεύμα ή δείπνο η τιμή είναι 12 ευρώ κατ άτομο σε μπουφέ (με κουπόνια από το ξενοδοχείο).

Το κλείσιμο των δωματίων και οι δηλώσεις για γεύμα ή δείπνο θα γίνουν απευθείας στο ξενοδοχείο «ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ» ΤΗΛ 23770 24025-27 , FAX 23770 24000 και θα ισχύουν μόνο εφ' όσον έχει καταβληθεί στην ΠΕΕΚΠΕ το δικαίωμα συμμετοχής (registration).

Οι παραπάνω τιμές ισχύουν για κρατήσεις που θα γίνουν μέχρι τις 14 Σεπτεμβρίου 2004. Μετά την ημερομηνία αυτή όλες οι τιμές των δωματίων προσαυξάνονται κατά 10 ευρώ.

Το Συνέδριο θα αρχίσει το απόγευμα της Παρασκευής 15/10/2004 με πανηγυρική έναρξη σε ολομέλεια , θα συνεχισθεί το Σάββατο σε τρεις αιθουσες παράλληλων συνεδριάσεων τον πρωί και το απόγευμα και θα ολοκληρωθεί με ολομέλεια την Κυριακή το μεσημέρι με παρουσίαση των συμπερασμάτων αφού θα έχει προηγηθεί το πρωί η παρουσίαση των πόστερ. Θα προβλεφθεί επαρκής χρόνος για συζήτηση.

Εκτιμάται ότι θα μπορούσαν να παρουσιασθούν συνολικά περί τις 65 εργασίες σε προφορικές ανακοινώσεις και 85 εργασίες σε πόστερ

Τελικές πληροφορίες για το πρόγραμμα θα δοθούν το Σεπτέμβριο.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο

Ο Γενικός Γραμματέας

Νίκος Στεφανόπουλος

Ο Πρόεδρος

Γιώργος Φαραγγιάκης